

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА
БІБЛІОТЕЧНА АСОЦІАЦІЯ**

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА
УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА**

175 років
Дніпропетровській обласній
універсальній науковій
бібліотеці

Бібліотека Дніпропетровщина

Регіональний інформаційно-методичний збірник
Ювілейний випуск 11

Дніпропетровськ 2009 р.

Дніпропетровська обласна бібліотечна Асоціація
Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека

*До 175-річчя
Дніпропетровської ОУНБ*

Бібліотечна Дніпропетровщина

Регіональний
інформаційно –
методичний
збірник

Дніпропетровськ
2009

БІБЛІОТЕЧНА ДНІПРОПЕТРОВЩИНА

РЕГІОНАЛЬНИЙ
ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ
ЗБІРНИК

ВИПУСК 11/2009

Заснований у 2003 році	Виходить 2 рази на рік
Бібліотечна Дніпропетровщина Регіональний інформаційно-методичний збірник. Випуск 11 – 2009 Дніпропетровськ: ДОУНБ, 2009. – 158 с. Головний редактор Надія Тітова Автор і виконавець ідеї Ірина Луньова Коректор Ольга Літуча Підписано до друку: 20.11.2009 р. Формат: 190х240 мм. Тираж: 100 прим. Видавничий центр ДОУНБ м. Дніпропетровськ, вул. Ю. Савченка, 10	Зміст <i>Поздоровлення ДОУНБ</i> Вітання доювілею..... 6 <i>Сторінка директора обласної наукової</i> Тітова Н.М. Багатоаспектність інформаційно-бібліотечного сервісу ОУНБ як запорука зростання її іміджу в регіоні..... 16 <i>ДОУНБ — публічним бібліотекам області</i> Луньова І.Є. Науково-методична діяльність Дніпропетровської ОУНБ: нова концепція, аспекти модернізації, практичний досвід..... 22 <i>Дослідження історії ДОУНБ</i> Старостин В.С. Дом в городе -57. Дом Приходько на Полисейской..... 35 Дом общества Хоральной синагоги на Елизаветградской 37 Горпиняк Л.З. Погляд крізь століття 39 Лучка Л.М. Бібліотечна та громадська діяльність Уляни Іванівни Дикаревої у Катеринославі 43 <i>Книжкові скарбниці ДОУНБ</i> Гурай Л.Г. Віків сполучна давнина ... 48 <i>Бібліотечні фонди: час змін</i> Лесканова М.Л. Бібліотечні фонди та їх хранителі 50 Козак Т.А. Обмінно-резервний фонд ДОУНБ: нові пріоритети..... 52 <i>Бібліотека і суспільство</i> Пономаренко С.М. Світ врятує мистецтво 56 Голуб І.С. «Ріднокрай» в ДОУНБ: від аматорського клубу до науково-дослідницького та просвітницького центру краєзнавства 62 Мищенко Т.М. Чи можливо навчитися винахідництву? 68 Прокоф'єва О.В. Вивчення іноземних мов — сучасна необхідність..... 72

Семенска Р.М.	
МБА: сучасні можливості взаємодії бібліотек.....	75
Зюлева Ю.М.	
Електронні послуги ДОНБ – для колег та користувачів.....	78
Пріоритети роботи бібліографів	
Браславська І.М.	
Сьогодні на вчора: особливості обслуговування читачів-студентів у науковій бібліотеці.....	84
Барабан І.В.	
Пріоритети бібліографічної роботи ДОНБ: інформаційне обслуговування органів влади.....	88
У дзеркалі соціології	
Шевченко О. В.	
Організація обслуговування користувачів у ДОНБ.....	96
Консультує практик	
Крупій Г. Я.	
Сучасні бібліотечно-інформаційні системи: шляхи вибору.....	101
Литвиненко Н. Г.	
Нові таблиці бібліотечно-бібліографічної класифікації. Організація та технологія використання.....	105
Персонал ДОНБ	
Абраїмова Т.О.	
Управління персоналом ДОНБ: формування корпоративної культури.....	108
Керівники та ветерани бібліотеки.....	116
Нагороди з нагоди 175-річчя заснування Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки.....	128
Читачі про ДОНБ	
Старостін В.....	134
Савескул В.....	135
Коваленко В.....	135
Полюсний Ю. Генератор знань.....	136
Ручкина В. Сокровищница, открытая для всех.....	137
Скрипниченко А. ДОНБ в моей жизни.....	138
Колодій М.....	138
Кочерга М.....	139
Решні В.....	139
Бабикова А.....	139
Яшина Ю.....	139
Хроніка святкових заходів.....	140
Ювілейні видання.....	146
Публікації в пресі	
Публікації про ДОНБ за 2009 рік.....	149
Ювілей наших колег	
Вітаємо ювілярів року.....	150
Вітаємо бібліотеки-ювіляри.....	151
Літературна сторінка	
Ірина Груба.....	153

Шановні колеги!

У травні 2009 року Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека (ДОУНБ) відзначила славетний ювілей - 175-річчя з дня свого заснування. Її було урочисто відкрито 9 (22) травня 1834 року в Катеринославі, в будинку Дворянських зборів. На той час Катеринославська публічна бібліотека була однією з перших в Україні і єдиною в губернії.

Подолавши велетенський шлях, вона з невеличкої книгозбірні у 200 книжок стала провідною бібліотечною установою регіону з обсягом фондів близько 3 млн.

видань, до послуг якої щорічно звертається в середньому 47 тис. читачів. Сьогодні Дніпропетровська ОУНБ є головною бібліотекою регіону, найбільшим книгосховищем багатогалузевого універсального фонду, науково-інформаційним та культурно-просвітницьким центром, головним осередком краєзнавчої, науково-дослідної та науково-методичної роботи, важливою складовою соціально- культурної інфраструктури Дніпропетровщини.

У рамках святкування 175-річчя в бібліотеці було проведено цикл ювілейних заходів: презентація виставки документів, подарованих читачами, «Заговорили книги разом», урочисте відкриття електронної читальної зали, експонування виставки про науковців-винахідників читачів ДОУНБ «Інтелектуальна еліта Придніпров'я», презентація фотодокументальної виставки з історії бібліотеки, виставка рідкісних видань «Книги з автографами видатних людей минулих століть та сучасності» та ін. Логічним завершенням ювілейних заходів стало проведення науково-практичної конференції «Сучасна бібліотека як головний науково-інформаційний та культурно-просвітницький центр місцевої громади».

Велику зацікавленість у фахівців викликали ювілейні видання бібліотеки, які отримали учасники святкових заходів. Вагомим доробком до комплексу цих видань є пропонування вашій увазі ювілейний випуск «Бібліотечної Дніпропетровщини», на сторінках якого опубліковано тексти поздоровлень бібліотеці та представлено матеріали про досвід бібліотеки в цілому та окремих її підрозділів. Лейтмотивом представлених публікацій є те, що Дніпропетровська ОУНБ, виконуючи свою головну місію, яка полягає в збиранні, зберіганні, розповсюдженні та використанні загальнодоступної інформації, намагається гармонічно поєднувати її з процесом модернізації, що є головним стимулом інноваційних змін, які відбулися останнім часом в бібліотеці.

Сподіваємось, що цей ювілейний випуск професійного збірника, підготовлений спільними зусиллями структурних підрозділів бібліотеки, допоможе вам відкрити нові сторінки в діяльності головної книгозбірні регіону та стане підґрунтям для появи власних професійних розробок.

Тітова Н.М.,
директор КЗК «ДОУНБ»,
головний редактор регіонального інформаційно-методичного збірника

Поздоровлення ДОУНБ

Вітання до ювілею

Президент України

*Президент
України*

Колективів Дніпропетровської обласної
універсальної наукової бібліотеки

Шановні друзі!

Сердечно вітаю вас із 175-річчям Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки - духовної скарбниці краю, одного з провідних закладів культури України.

Щиро вдячний вашому високопрофесійному колективі за велику роботу, спрямовану на задоволення інтелектуальних і духовних потреб населення, поширення наукових знань, збереження національних культурних багатств.

Переконаний, що, активно впроваджуючи сучасні інформаційні технології, ви примножите давні традиції бібліотеки як передового наукового, освітнього і культурного центру.

Бажаю здоров'я, щастя, творчої наснаги й нових здобутків на благо Українського народу.

Віктор ЮЩЕНКО

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

*Колективу
Дніпропетровської обласної
універсальної наукової бібліотеки*

Прийміть найширші вітання з нагоди знаменної події – 175-ї річниці від дня заснування Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки – головної книгозбірні регіону, однієї з найстаріших за віком та найбільшої за фондами наукових бібліотек України.

Добра справа, розпочата понад півтора десятиліття тому, попри всі лихоліття й випробування, що випали на долю закладу, не затухала й не переривалася в своєму поступальному розвитку. За роки свого існування невеличка публічна книгозбірня, подолавши складний шлях та всі труднощі й негаразди на ньому, перетворилася на провідну бібліотечну установу Дніпропетровщини з обсягом фондів близько 3 млн. примірників видань універсального змісту. Її послугами щороку користується близько 40 тисяч читачів.

Сьогодні Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека успішно виконує важливу місію головного науково-інформаційного і культурно-просвітницького центру регіону, посідає чільне місце серед облаєних наукових бібліотек країни, є одним з лідерів за рівнем комплектування бібліотечного фонду, впровадження в практику роботи новітніх методик та інформаційних технологій.

У цей знаменний день на слова особливої вдячності та пошани заслуговують усі співробітники цієї книжкової скарбниці краю – за самовіддану працю, за справжнє подвижництво в справі духовного збагачення українського народу, за дбайливе збереження і примноження безцінних надбань книжкових колекцій для нинішнього і майбутніх поколінь.

Від усього серця зичу всім вам міцного здоров'я, добра, благополуччя, щастя й нових здобутків та звершень у вашій благородній і надзвичайно важливій справі.

Володимир ЛИТВИН

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Вітання

Міністра культури і туризму України
з нагоди 175-річниці заснування
Дніпропетровської обласної універсальної
наукової бібліотеки

Шановні друзі!

Від імені Міністерства культури і туризму України та від мене особисто прийміть найщиріші вітання з нагоди ювілею Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки.

«Духовна скарбниця краю» - так називають одну із найстаріших бібліотек, унікальну книгозбірню і гордість нашої держави.

Колектив Бібліотеки забезпечує сучасний рівень обслуговування читачів, реалізує конституційне право громадян України на всебічний розвиток особистості, підтримку ідеалів вільного, відкритого і демократичного суспільства

Від щирого серця вітаю мешканців Дніпропетровщини, для кого Бібліотека стала невід'ємною частиною життя, творчого, професійного та особистого зростання.

Спасибі Вам, шановні колеги, за подвижницьку працю, відданість бібліотечній справі, піклуванню про читачів.

Від щирого серця бажаю Вам і Вашим родинам міцного здоров'я, успіхів, щастя і добра, впевненості у завтрашньому дні на довгі роки!

З повагою,

Міністр

В.В.Вовкун

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА
ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

Вітальний Лист

**Шановні працівники Дніпропетровської обласної універсальної
наукової бібліотеки!**

Прийміть щирі вітання з нагоди 175-річчя від дня заснування вашої
книжкової скарбниці, головної бібліотеки регіону!

Від початку свого шляху перша публічна бібліотека колишнього
Катеринослава стала джерелом інформації та мудрості, взяла за взірць
високопрофесійне обслуговування відвідувачів та виховання численних
поколінь читачів на кращих зразках духовності та світової культури.

Ми є вашими «однодумцями» - то ж разом бажємо бачити
бібліотеку доступною, комфортною і демократичною, віримо, що ви,
професіонали своєї справи, працюватимете в більш творчій гармонії із
задоволеними читачами.

Що ж заради великої справи - до спільної роботи! У ці радісні та
святкові ювілейні дні зичу вам невичерпної енергії, ще більшого прагнення
дарувати людям добро, творчого натхнення у всіх починаннях та вдячних
читачів!

Голова облдержадміністрації

В.В. БОНДАР

м.Дніпропетровськ
22 травня 2009 року

До 175-річчя заснування Дніпропетровської ОУНБ

Шановні колеги, дорогі друзі!

Колектив Національної парламентської бібліотеки України щиро вітає вас з нагоди 175-річчя заснування головної бібліотеки Дніпропетровщини!

За свою історію Дніпропетровська обласна наукова універсальна бібліотека пройшла славетний та тернистий шлях від невеличкої публічної книгозбірні з обсягом фонду у 200 примірників російською мовою до головної книгозбірні Дніпропетровщини з обсягом фондів близько 3 млн. примірників.

Сьогодні Дніпропетровська ОУНБ є одним із найважливіших соціальних інститутів в регіоні, виконує функцію головного інформаційного і культурного центру.

Велику роль у становленні книгозбірні відіграли її працівники - бібліотекарі, педагоги, науковці, які в різні роки працювали тут.

І зараз робота бібліотеки в усьому залежить від освіченості та професіоналізму працівників - спеціалістів високої кваліфікації, які працюють за новими технологіями, впроваджують власні розробки, постійно вдосконалюють роботу бібліотеки.

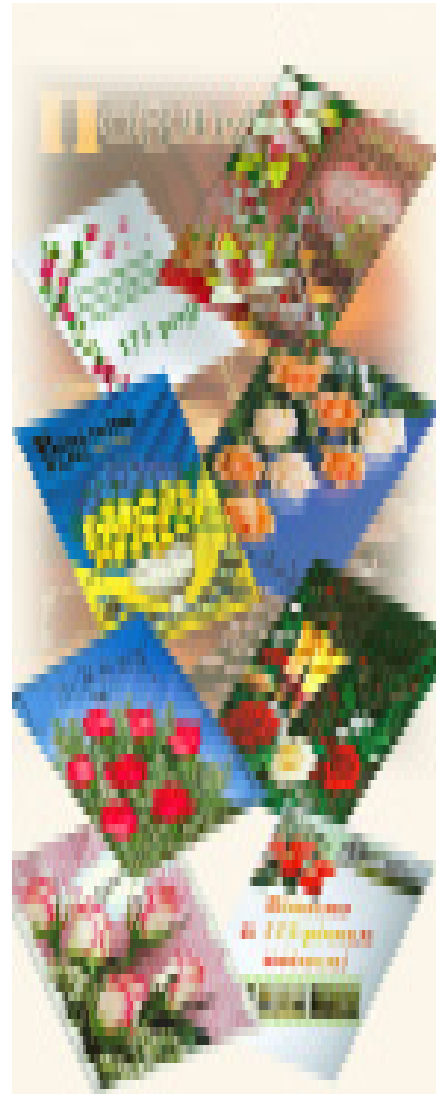
Зичимо Вам, дорогі колеги, міцного здоров'я, особистого щастя, творчого натхнення, добра, миру та благополуччя, відчуття справжнього задоволення від своєї роботи та нових успіхів на ниві просвітницького служіння людям!

**За дорученням колективу
Генеральний директор Національної бібліотеки України,
заслужений працівник культури України Т.І. Вилегжаніна**

*Привітали
Дніпропетровську обласну універсальну наукову бібліотеку
з 175-річним ювілеєм також:*

- Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
- Одеська державна наукова бібліотека ім. М. Горького
- Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка
- Запорізька ОУНБ
- Миколаївська ОУНБ ім. О. Гмирява
- Одеська ОУНБ ім. М. Грушевського
- Рівненська державна обласна бібліотека
- Сумська ОУНБ
- Севастопольська ЦМБ ім. Л.М.Толстого
- Обласне методичне об'єднання бібліотек ВНЗ м. Дніпропетровська
- Міське методоб'єднання завідуючих бібліотек учбових закладів I та II рівня акредитації м. Дніпропетровська
- Дніпропетровська обласна бібліотека для молоді ім. М. Светлова
- Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей
- Державний заклад «Центральна державна науково-технічна бібліотека горно-металургійного комплексу»
- Нікопольський районний організаційно-методичний центр та завідуючі сільськими бібліотеками
- Головне управління юстиції у Дніпропетровській області
- Головне фінансове управління Дніпропетровської ОДА
- Генеральний конструктор – Генеральний директор ДК «КБ «Південне» ім. М.К. Янгеля»
- Ректор Національного горного університету України
- Дніпропетровський інститут післядипломної педагогічної освіти та колектив обласного наукового бібліотечно-інформаційного центру
- Дніпропетровський обласний центр з охорони історико-культурних цінностей
- Дніпропетровське училище культури
- Дніпропетровський історичний музей ім. Д. І. Яворницького
- Будинок органної та камерної музики
- Інші заклади міста та області

Сторінка директора обласної наукової

Багатовекторність інформаційно- бібліотечного сервісу ОУНБ як запорука зростання її іміджу в регіоні

Тітова Н.М.,
директор ДОУНБ,
заслужений працівник
культури України

В умовах сучасного інформаційного суспільства відбувається інтенсивне оновлення діяльності публічних бібліотек, які, за визначенням ІФЛА, повинні забезпечувати свободу розповсюдження інформації і вільний доступ будь-якої людини до інформації, яку вона шукає. Більш того, в системі соціальних інститутів саме бібліотеці належить одна з ключових позицій у формуванні суспільства на фоні загальної інформатизації. Бібліотеки шукають і знаходять свого читача, створюють свій неповторний імідж, заохочують користуватись саме своєю бібліотекою завдяки високій якості її послуг, створення багатовекторного інформаційно-бібліотечного сервісу.

Сучасний інформаційно-бібліотечний сервіс в Дніпропетровській ОУНБ ставить на перше місце користувача як центральну фігуру, навколо якої концентрується вся увага. Це:

- вияв і максимально повне та швидке задоволення його потреб шляхом активізації ролі бібліотечного працівника як посередника між користувачем та інформацією;
- використання сучасних інформаційних технологій для більш оперативного і повного задоволення запитів на інформацію;
- запровадження нових форм обслуговування, що сприяє розширенню діапазону бібліотечних послуг та покращення інформаційно-бібліотечного сервісу.

Формування та функціонування інформаційного ринку такого великого індустріального міста, як Дніпропетровськ, має великий вплив на роботу бібліотеки, зумовлює час від часу переглядати свої пріоритети, корегувати інформаційні функції. У ринкових умовах вони пов'язані з переорієнтацією бібліотеки на обслуговування не читача взагалі, а на задоволення попиту конкретного відвідувача або конкретної групи читачів. Орієнтація бібліотеки на сучасному етапі передбачає врахування таких питань:

- перенесення фокусу діяльності безпосередньо на користувача;
- визначення і доведення на практиці особливих конкурентоздатних переваг саме своєї бібліотеки;
- виявлення та систематичне вивчення і аналіз основних груп користувачів;
- дослідження ринку інформаційних послуг в регіоні, застосування маркетингу;
- постійне оновлення, удосконалення та підвищення якості інформаційно-бібліотечних послуг;

- систематичний моніторинг, оцінка та оптимізація всіх видів діяльності бібліотеки.

Розширяючи свої функції, ОУНБ все більше запроваджує нові засоби надання доступу до інформації, застосовуючи для цього сучасну електронну техніку та засоби комунікації. Впровадження нової техніки в бібліотечну практику обумовлює перегляд концепції обслуговування користувачів, розширює можливості бібліотеки; поряд із обслуговуванням своїми фондами вона забезпечує доступ до зовнішніх інформаційних ресурсів.

Комп'ютер і мережа Інтернет виступають «революційними символами сучасності». І сьогодні все частіше поряд з традиційними термінами «читач» і «відвідувач» переважно вживається термін «користувач». Це пов'язано з тим, що людина не обов'язково приходить в бібліотеку за книгами і журналами – вона може отримати тут аудіо- і відеокасети, CD-ROMи, вийти в Інтернет. І власне приходити сюди не обов'язково – інформацію можна отримати по телефону, факсу або через той же Інтернет.

У Франції з початку 80-х років взагалі відмовилися від поняття «бібліотека» по відношенню до публічних бібліотек. Воно майже замінено терміном «медiateка». Згідно цієї концепції публічна бібліотека не перестала існувати, але вона модернізована, зорієнтована на використання електронної техніки і роботу з електронними й іншими нетрадиційними документами. Вона пропонує населенню нові послуги, контролюючи таким чином необоротні процеси, пов'язані з інформатизацією, з падінням інтересу до книги в її традиційній формі і до читання як такого. Адже це беззаперечний факт, який підтверджується зниженням такого важливого статистичного показника, як «відвідуваність».

Перші комп'ютери ДОУНБ були придбані в 1993 році, було створено сектор автоматизації бібліотечних процесів, започатковано ведення електронного каталогу нових надходжень бібліотеки, зроблені перші кроки в побудові комп'ютерної мережі.

Подальший 15-річний розвиток комп'ютеризації бібліотеки був визначений відповідними Програмами по комп'ютеризації (їх було 3).

Відсутність єдиної будівлі бібліотеки створювала додаткові труднощі. Забезпечити автоматизацію всіх бібліотечних процесів можна було лише створивши корпоративну мережу, підключивши до неї всі відділи, які розташовані в 6-ти приміщеннях.

Наблизити інформацію до читача, подолавши відстані між приміщеннями, можна було тільки за рахунок інтенсивного запровадження нових інформаційних технологій.

У 1999 році були прокладені виділені лінії між чотирма будівлями (в яких здійснювалось обслуговування читачів) і створена корпоративна мережа бібліотеки. У зв'язку з високою вартістю робіт по її організації, логічне налаштування мережі здійснювалось співробітниками сектора автоматизації, це була одна з перших спроб в нашому місті. Але велика віддаленість і недосконалість комунікаційних технологій того часу не дозволяла працювати з нею в повному обсязі. Швидкість підключення 33 кб/с по виділеній лінії на той момент вважалася найкращою, але навіть вести пошук по електронному каталогу, не кажучи про його створення, з віддалених будівель не представлялося можливим. Мережа використовувалася поки лише для обміну файлами і реєстрації читачів. Всі нові можливості, які з'являлися на ринку комунікаційних послуг, застосовувалися нами для вдосконалення корпоративної мережі. 2001-2002 роки –

повна заміна коаксіального кабелю на виту пару по всіх локальних мережах бібліотеки. 2004 р. - застосування xDSL-технології, яка дозволила підняти швидкість з'єднання між будівлями до 2 мб/с і почати роботу з електронним каталогом.

І, нарешті, висока якість, стабільність і надійність роботи корпоративної мережі були досягнуті проведенням оптоволоконних каналів зв'язку в 2005-2006 роках. Швидкість з'єднання між будівлями складає 15 мб/с.

Зараз всі відділи бібліотеки включені в комп'ютерну мережу, мають можливість створення єдиного електронного каталогу, реєстрації читачів, доступ в Інтернет та інші сервіси.

Одночасно з розвитком комп'ютерної мережі розвивався й удосконалювався Інтернет-доступ. У 1997 р. перше підключення до Інтернету було на швидкості 33,6 кб/с, 1999 р. - 56 кб/с. 2001 рік - 128 кб/с, 2004 рік - 256 кб/с, 2006 рік - 512 кб/с. На сьогодні - 768 кб/с, Інтернет доступний в усіх відділах бібліотеки, з усіх комп'ютерів, якими забезпечені всі бібліотечні працівники.

Попит на Інтернет-послуги бібліотеки незмінно зростає. Так, якщо Інтернет-Центр при відкритті складався з 3-х комп'ютерів, то сьогодні – це зал із 15 сучасними комп'ютерами і медіатекою, яка дуже популярна. Центр «Вікно в Америку», Центр Європейської Інформації – не лише надають доступ в Інтернет, але і застосовують такі форми роботи, як семінари, чати, відеоконференції. АРМи користувачів у відділах періодики і патентно-технічної документації відкривають доступ до профільних ресурсів, відкритих в мережі Інтернет.

З квітня 2009 року відкрито електронну читальну залу, яка стала додатковим центром, що забезпечує доступ користувачів до електронних інформматеріалів ДОУНБ та систематизованих внутрішніх електронних документів.

До переваг використання автоматизованих систем в бібліотеці можна віднести:

- «одноразове» введення даних і багатоцільове їх використання для пошуку документів, друку підібраної інформації, підготовки видань і т.п.;
- швидкість і багатоаспектність пошуку даних за різними ознаками та їх поєднаннями без формування додаткових картотек і покажчиків;
- пошук в каталогах інших бібліотек і зведених каталогах, який здійснюється з робочого комп'ютера, використовуючи комунікаційні канали зв'язку, або в базах даних та оптичних дисках великої ємкості, що встановлюються на комп'ютерах в своїй бібліотеці;
- організація комплектування фонду з використанням видавничих баз даних або книготоргових видань, з автоматичним формуванням замовлень і обліком їх виконання;
- автоматизований облік і ведення статистики у всіх процесах, включаючи обслуговування читачів;
- надійне зберігання бібліотечних каталогів в декількох копіях;
- скорочення витрат на комплектування фондів і обробку вхідних потоків

документів;

- розширення сфери послуг за рахунок залучення нових інформаційних джерел.

На сьогодні всі книги і періодичні видання, які надходять в бібліотеку, проходять комп'ютерну обробку. Автоматизовані основні технологічні процеси, пов'язані з комплектуванням, обробкою видань і інформаційним обслуговуванням читачів. Об'єм зведеного електронного каталогу бібліотеки складає більше 460 тисяч записів. Організовано 55 автоматизованих робочих місць для читачів.

Веб-сайт бібліотеки забезпечує он-лайн доступ до всіх електронних ресурсів нашої бібліотеки (краєзнавча бібліографія, повнотекстова інформація, медіаресурси, довідкові матеріали і т. п.). Через веб-сайт бібліотеки надаються послуги користувачам, які базуються на сучасних цифрових технологіях: віртуальна довідка, електронна доставка документів, замовлення видань по електронному каталогу і навіть запис читачів в бібліотеку.

В кожному відділі обслуговування створені АРМи користувачів, де є можливість з максимальною швидкістю здійснити розширений пошук необхідної інформації з фондів ДОУНБ, електронних баз даних інших бібліотек та інформаційних ресурсів Інтернету. Враховуючи віддаленість приміщень, для зручності читачів електронна база даних «Законодавство України» встановлена в двох приміщеннях: відділі періодики (вул. Комсомольська, 58) та відділі наукової інформації та бібліографії (вул. Ю.Савченка, 10). Додатково до цієї БД читачам надаються електронні версії документів ОДА та обласної ради, які ось уже майже 8 років отримує бібліотека від місцевої влади.

Пройшовши складний шлях підготовки до участі в міжнародному проекті МАРС (міжрегіональний аналітичний розпис статей), з 1 січня 2007 року ми стали його учасниками. Розписуючи 10 назв журналів, ми отримуємо повний аналітичний розпис 1568 російських журналів.

Зараз ми підійшли до рішення наступного завдання, що замикає повний цикл можливостей автоматизованої бібліотечної системи, – автоматизованої книговидачі.

Пілотний проект здійснювався на базі Центру художньої літератури. Цьому передувала певна підготовка. Були придбані принтери для друку штрих-кодів, фонд Центру весь був оштрих-кодований, зміни торкнулися і системи реєстрації читачів. Виправлені помилки в електронному каталозі бібліотеки, які виявилися саме при використанні технології замовлення літератури.

Досвід, отриманий в ході реалізації цього проекту, поетапно застосований у всіх відділах обслуговування.

При роботі з фондом впровадження штрих-кодування дозволяє автоматизувати бібліотечні процеси на всіх стадіях руху фонду (видача-здача літератури, рух видань між структурними підрозділами бібліотеки) забезпечує точність статистичної і облікової документації.

Використання технології автоматизованої книговидачі дозволило значно оптимізувати роботу з користувачами і фондом, практично реалізувати безпаперову технологію видачі літератури, розширити спектр автоматизованих бібліотечних процесів. Значно скоротився обсяг ручної праці, усунуто дублювання. До того ж:

- Бібліотекар, не втрачаючи час на пошук потрібного видання на полиці, завжди може

уточнити статус потрібного документа. В разі його зайнятості бібліотекар отримує повідомлення, ким і в якому структурному підрозділі зайнятий документ.

- Велика група операцій, що надаються при роботі в АРМі «Книговидача», дозволяє оптимізувати роботу всієї бібліотеки. Так, легко з'ясувати кількість відвідувань і замовлень, що надходять, в який час і ким видана або прийнята книга. Це може:

- допомогти складанню оптимального графіка роботи бібліотеки;
- оцінити навантаженість співробітників;
- проаналізувати запитуваність тієї або іншої частини фонду і, як наслідок, книгозабезпеченість і т. п.

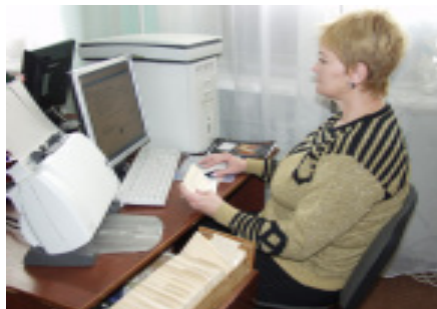
Бібліотека отримує можливість безконфліктного обслуговування користувачів, оскільки ведення повної історії користувача з моменту його першого відвідування бібліотеки, а також ведення історії видачі книги завжди дозволять з'ясувати, хто і коли брав книгу в бібліотеці.

Індивідуальні штрих-коди кожної книги і читача практично виключають помилки при ідентифікації особи читача й отриманої/повернутої літератури.

Нова технологія обслуговування ще більш посилює контроль за виданими і повернутими читачем виданнями, підвищуючи тим самим збереження бібліотечного фонду. Тепер боржників можна виявити відразу, і до погашення заборгованості позбавити їх права користування всіма підрозділами бібліотеки.

Впроваджуючи автоматизовану систему обслуговування, бібліотека прагне забезпечити вільний і широкий доступ користувачів до бібліотечно-інформаційних ресурсів, а також створити комфортні умови для роботи, значно удосконалити інформаційно-бібліотечний сервіс.

Бібліотечний каталог, винайдений приблизно сто років до нашої ери, і до цього дня (лише вже у формі електронного каталогу для автоматизованих систем) залишається центральною точкою активності бібліотеки для пошуку, каталогізації документів, формування фондів.

Тому актуальним є наступне завдання, поставлене нами на найближчий час, – створення електронного каталогу на весь фонд бібліотеки (а він – 3 млн.). Традиційними методами ретровведення вирішити його неможливо. За допомогою нового модуля «Імідж-каталог», запропонованого розробниками системи ІРБІС спільно з провідною компанією російських виробників програмних модулів по розпізнаванню текстів АBBYY, – це вже реальність.

До цих пір ретровведення здійснювалось на базі вивченого досвіду.

Ми знаємо чотири варіанти цієї роботи:

- невідбирна (суцільна) переробка бібліографічних записів по генеральному каталогу (зображення картки сканується);
- обробка, заснована на виділенні пріоритетних тематичних розділів;
- послідовна обробка ретроспективи, що враховує час випуску або надходження в бібліотеку;
- обробка ретроспективи відповідно до звернення читачів до конкретної літератури, наявної у фондах бібліотеки.

Найважливіше питання: «З чого почати конверсію?». Ну, звичайно ж, не з букви «А».

Починати треба з краєзнавчої літератури. Ця частина бібліографічних ресурсів має бути виставлена в Інтернеті в першу чергу. Слідом – цінні і рідкісні видання. Логіка підказує, що у всіх інших випадках слід брати до уваги закономірності читачького попиту, пов'язані з процесом старіння літератури.

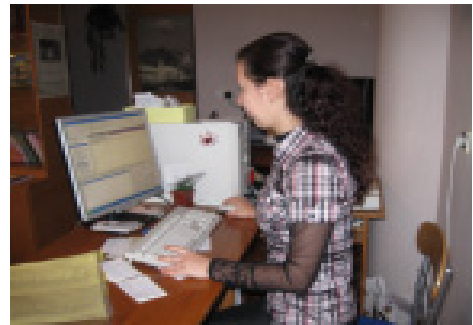
Так, до речі, велася конверсія в Бібліотеці Конгресу США, та і не тільки там – в тисячах інших бібліотек. До введення в ЕК передають ті видання, які самі читачі виділили з ретроспективного фонду. Це дуже просто відстежити за книжковими формулярами. Читачі – найкращі експерти, вони знають, які книги варто зберігати в бібліотеці, а від яких треба відмовитися назавжди. В наших умовах прийнято рішення про те, що ретровведенню підлягають, в першу чергу, найбільш активні частини допоміжних фондів структурних підрозділів. Зараз закінчується ретровведення допоміжного фонду читального залу (25 тис. пр.). Для того, щоб прискорити введення ретроінформації допоміжного фонду читального залу, ми залучили фахівців цього відділу. Всі галузеві підрозділи працюють над цією проблемою самостійно.

Таким чином, електронний каталог поповнюється щорічно записами ретрофонду (близько 15 тис. прим.), і зараз він доступний з усіх АРМів «Читач» локальної мережі, а також представлений на web-сайті бібліотеки. Попереду – серйозна робота по його редагуванню та використанню.

Унікальною і неповторною інформацією про край (Дніпропетровщину) володіє наша бібліотека. Запровадження нових інформаційних технологій надало можливість не лише повніше доносити вже готову краєзнавчу інформацію, а й самим створювати новий інформаційний продукт.

Електронна база даних краєзнавчого аналітичного розпису, яка ведеться з 1997 року і налічує більше 100 тис. записів, сьогодні дозволяє забезпечити:

- зберігання великих обсягів інформації;
- можливість дублювання інформації та роздрукування її на паперових носіях;
- оперативне надання інформації читачам як в відділі, так і через Інтернет;
- формування електронного архіву, довідково-бібліографічних краєзнавчих видань та інформаційних описів.

Пошук матеріалів можна здійснювати за різними параметрами: за прізвищем автора та упорядника, заголовком, джерелом, датою, за тематичною, географічною, персональною рубриками, ключовими словами. Пошук інформації через електронні бази скорочує час обслуговування читачів, створює додаткові комфортні умови для користувачів, які можуть, працюючи за комп'ютером вдома, у вузі чи на робочому місці, знаходити необхідну інформацію.

З 2006 року ЦБС області підключились до створення зініційованого ДОУНБ єдиного корпоративного краєзнавчого каталогу «Дніпропетровщина».

Розвиток ОУНБ в сучасних умовах орієнтує її на гнучкість, динамічність при обов'язковому зростанні ефективності функціонування. Таким чином, ми переконані, що підвищення іміджу бібліотеки можливе за умови постійного оновлення та удосконалення інформаційно-бібліотечного сервісу. І в цьому плані перед нами стоїть велике коло завдань і

ДОУНБ – публічним бібліотекам області

**Науково-методична
діяльність
Дніпропетровської ОУНБ:
нова концепція,
аспекти модернізації,
практичний досвід**

*Луньова І.Є.,
завідуюча відділом наукової організації
і методики бібліотечної роботи ДОУНБ*

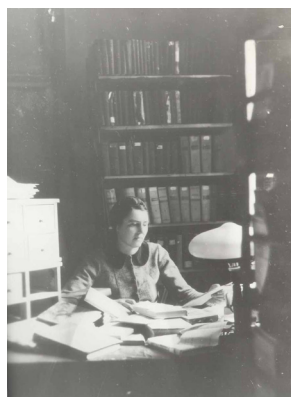
Головній бібліотеці нашого регіону Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці виповнилось 175 років.

Мені дуже приємно в ювілейний для бібліотеки час висвітлити один з достатньо важливих, серйозних напрямків діяльності бібліотеки – науково-методичну роботу. Приємно вдвічі, тому що в бібліотеці є відділ, який вже 75 років виконує науково-методичні функції і який теж в ці дні відмічає свій невеликий ювілей – 75 років від дня заснування.

Отже доторкнемося до історії чистим серцем.

В далекому 1934 році після проведення Всесоюзного бібліотечного перепису, за матеріалами якого в області налічувалось 1 100 бібліотек із загальним фондом 1 млн. 971 тис. примірників, обласний відділ народної освіти доручив бібліотеці створити методичний кабінет, який би став центром налагодження методичної роботи, розповсюдження бібліотечних знань і передового бібліотечного досвіду.

В основу роботи кабінету тоді було покладено постанову Центрального Виконавчого Комітету та Совнаркому УРСР від 26 липня 1934 року «Про роботу масових бібліотек», в якій відмічалось: «Покращити керівництво масовими бібліотеками, упорядкувати їх книгами, підняти культурно-політичний рівень бібліотечних кадрів і цим забезпечити рішучий підйом якості роботи масових бібліотек».

У різні періоди діяльності бібліотеки методична робота мала свої характерні завдання, напрямки, тенденції, технології. Вони формувались і змінювались в залежності від поглядів суспільства на призначення та завдання бібліотек як соціальних інститутів.

Тактичні завдання методичної роботи **30–40-х років** формувались під впливом партійних та урядових директивних рішень. Методкабінет направляв бібліотечних працівників на поглиблення роботи з марксистсько-ленінською, суспільно-політичною, агротехнічною літературою, художніми творами лауреатів Сталінської премії. Для здійснення цих завдань використовувались

різноманітні форми і методи роботи: консультаційна робота проводилась шляхом надання усних, групових та письмових консультацій працівникам районних, сільських та колгоспних бібліотек області; відвідувались бібліотеки з метою надання методичної допомоги на місцях з питань організації обслуговування в артілях промкооперації, роботи пересувок і книгонош, упорядкування книжкових фондів, масової пропаганди книги та творів класиків марксизму-ленінізму.

Архівні матеріали бібліотеки свідчать, що особлива увага в цей період приділялась розробці методико-бібліографічних матеріалів на допомогу пропаганді передового досвіду роботи у сільському господарстві, приблизних планів роботи сільської та колгоспної бібліотеки на час підготовки та проведення весняної сівби та літніх польових робіт та ін.

Методичні матеріали друкувалися на машинці, надсилалися до усіх міських, районних та сільських бібліотек області.

За перші «методичні паростки» ми сьогодні завдячуємо першим засновникам методичної роботи Тумановій Ларисі Михайлівні (перша завідувача методичним кабінетом, у майбутньому директор бібліотеки) та Дробішевській Євгенії Костянтинівні (очолювала об'єднаний методико-бібліографічний відділ у кінці 50-х на початку 60-х рр.). Захоплені ідеями просвітництва, вони натхненно вивчали бібліотечну справу Росії, зарубіжних країн, знайомили громадськість з досвідом роботи бібліотек, втілювали його в життя.

У період 50–60-х років відбувалося подальше зміцнення системи методичного керівництва бібліотеками. Продовжувала зростати роль Дніпропетровської обласної наукової бібліотеки як обласного методичного центру та її значення в «науково-методичному просторі» області.

Головне місце у методичній діяльності займає складання методичних та бібліографічних посібників на допомогу бібліотекам у пропаганді історичних рішень партії та уряду, вшануванні видатних осіб, наданні порад з нагоди ознаменування суспільно-політичних подій.

Щороку розширювався діапазон методичної видавничої продукції. Цілеспрямовано вирішувалися питання щодо збільшення тиражів видань, особливо пропаганди технічної літератури. Об'єктивним чинником концентрації уваги навколо цих питань була «технізація» суспільства, конкретизована у часі директивними рішеннями XX з'їзду КПРС.

Особливим у той час було ставлення до вивчення і впровадження передового досвіду на допомогу виробництву, інформаційно-бібліографічному обслуговуванню фахівців промислових підприємств.

У 70-ті роки дещо змінився характер організації методичної роботи.

Пріоритетною була діяльність, спрямована на реалізацію Постанови ЦК КПРС «Про підвищення ролі бібліотек у комуністичному вихованні трудящих і науково-технічному прогресі» (1974 рік).

До методичної роботи почали залучатися співробітники функціональних відділів наукової бібліотеки. Це скерувало науково-методичний відділ на посилення координації методичної діяльності. Одним з головних напрямків методичної діяльності 70-х років було організаційне забезпечення питань централізації мережі масових бібліотек.

В області почали створюватися централізовані бібліотечні системи. Відтоді вони стають основним об'єктом методичного керівництва і методичної допомоги. Очолює в цей період науково-методичний відділ Алла Андріївна Рудик (Обревко).

З початку 80-х років розширюється коло питань, що стосуються методичного забезпечення, збільшується кількість бібліотек, які одержують методичну допомогу.

За 10 років проведено більше ніж 80 обласних семінарів для різних категорій бібліотечних працівників, 10 міжвідомчих науково-практичних конференцій, 46 занять шкіл передового досвіду, підготовлено 200 методичних видань за різними напрямками діяльності ЦБС, організовано 1200 виїздів у бібліотеки області. Щорічно видається довідник «Бібліотечна справа у цифрах і фактах». Створені міжвідомчі ЦБС в містах і районах області та територіально-бібліотечне об'єднання в м. Жовті Води, які плідно функціонують і сьогодні.

Традиційними стають наукові дослідження бібліотеки, підвищується науковий потенціал методичної роботи. Наслідки досліджень знаходять своє місце у розробці методичних матеріалів, рекомендацій, наукових звітів. Зростає й інтерес до історії бібліотек України, зокрема історії розвитку методичної роботи.

Керманич методичної служби цього часу – Остапчук (Сергєєва) Ніна Кімівна.

Складні, важкі та бурхливі 90-ті

Діяльність методичного центру починає визначатися замовленнями. Плани методичної роботи складаються з урахуванням пропозицій міських та районних ЦБС.

Характерними для цього періоду стає відхилення від минулих стереотипів, впровадження та апробація нових підходів до методичної допомоги бібліотекам області, до оцінки їх діяльності. Набуває розвитку демократизація у вирішенні питань стосовно методичного забезпечення.

Значна увага приділяється діяльності бібліотек у нових умовах господарювання: впровадженню платних послуг, нових форм організації та оплати праці, питанням бібліотечного маркетингу.

У цей період у 1994 році виповнилося 60 років від дня створення методичного кабінету обласної бібліотеки. У зв'язку з вимогами часу змінилась його назва і структура. З 1994 року це відділ наукової організації і методики бібліотечної роботи. Очолює його у цей період Надія Василівна Блинова.

Початок XXI століття

Кардинальні зміни в суспільстві, посилення демократичних процесів у житті країни, впровадження інформаційно-бібліотечних технологій визначили нові пріоритети та орієнтири в діяльності публічних бібліотек. Бібліотеки сьогодні переросли статус культурно-освітніх закладів, поступово перетворились на бібліотечно-інформаційні центри, центри забезпечення безперервної освіти, адаптації та самореалізації людини в сучасних умовах.

Складність завдань, які постали перед бібліотеками в цих умовах, посилили і значимість методичної служби. Її девізом стає: «традиції + інновації». Старі стереотипи адміністративно-командної системи керівництва бібліотечною справою і зокрема «методичного керівництва» вже не спрацьовували. Тому треба було, спираючись на набутий досвід і підтримуючи кращі традиції своїх попередників, активно відшукувати шляхи адаптації методичної діяльності до нових мінливих реалій часу, віднайти найбільш ефективний інструментарій методичної діяльності в умовах становлення України як незалежної держави, формування регіональної бібліотечної політики.

За останні роки змінилось багато положень науково-методичної роботи, відбулась певна трансформація її змісту.

В умовах відносної самостійності та можливості вибору свого власного шляху з'явилося розмаїття моделей розвитку бібліотек, що в свою чергу обумовило необхідність прийняття нових нетипових методичних рішень.

Сьогодні на території області функціонує 1970 публічних, спеціальних та спеціалізованих бібліотек.

Мережа публічних бібліотек системи Міністерства культури і туризму нараховує 683 заклади. Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці за останні роки вдалося виробити нову найбільш ефективну стратегію методичної взаємодії з бібліотеками області. Ця стратегія ґрунтується на провідних принципах методичної діяльності, дотримання яких сприяють тому, що сьогодні можна говорити про конкретні позитивні результати.

Сьогодні в бібліотеці сформована і діє цілісна «Концепція розвитку методичної роботи на період 2005-2009 рр.», створено конкретний механізм її реалізації. Вибір основних напрямків методичної діяльності обласної бібліотеки спирається на принципи головної ланки. У «Концепції...» виділено кілька реальних пріоритетів, що визначають методичну політику в області:

- аналіз і прогнозування розвитку бібліотек в кожному районі області;
- вирішення організаційних проблем функціонування бібліотек в сучасних умовах, забезпечення стратегії їх професійного розвитку;
- зміна професійної психології бібліотечного персоналу;
- управління інноваційними процесами в ЦБС області, пошук і розробка нових моделей розвитку бібліотек регіону;
- організація і моніторинг інноваційної діяльності публічних бібліотек області;
- створення системи безперервної професійної освіти персоналу бібліотек області, проведення заходів, що спрямовані на розвиток інноваційного мислення;
- розвиток широких професійних контактів;
- об'єднання зусиль 3-х методичних центрів на розробку єдиних методологічних та методичних підходів щодо рішення проблемних питань управління бібліотечною

справою в регіоні.

Непросто сьогодні вивчити і впровадити в практику нові форми і методи роботи. Необхідно озирнутись назад, проаналізувати вивчене, відібрати краще, апробувати в існуючих умовах, щоб нові форми і методи роботи не тільки дали ефективний результат, але і підвищили культуру обслуговування.

Здійснюючи одну з головних функцій методичної роботи – аналітичну, фахівці обласного методичного центру сьогодні ретельно аналізують умови, в яких функціонують бібліотеки, визначають проблемні зони, пропонують шляхи їх вирішення, використовуючи як традиційні, так і нові форми, як-то: наукова діагностика та експертиза, оцінка рівня роботи не тільки за кількісними, але й за якісними показниками роботи, що характеризують творчу активність колективу бібліотек, рівень рекламно-іміджової діяльності ЦБС, якість методичного забезпечення, участь в обласних заходах щодо підвищення професійної компетентності бібліотечного персоналу. Це дозволяє не тільки характеризувати сформовану ситуацію, визначити загальні тенденції розвитку бібліотек регіону, але й керувати змінами, що відбуваються. Тобто, здійснюється повноцінна аналітична діяльність.

Практика проведення *експертно-діагностичних обстежень* ЦБС області, яка прийшла на зміну добре відомим комплексним перевіркам, та проведення *методичного моніторингу* (своєрідна система відстеження змін у бібліотечній справі, яка здійснюється шляхом виїздів у ЦБС області з метою безпосереднього знайомства зі станом діяльності ЦБС в цілому та її окремих структурних підрозділів протягом одного дня) прогнозують і дають реальний ефект.

Подібні обстеження дозволяють відстежити динаміку змін у ЦБС за кілька останніх років. Результати обстежень ЦБС доводяться до керівництва органів влади на місцях. Спільними зусиллями фахівців ЦБС за допомогою методичних рекомендацій фахівців ДОУНБ і обласних бібліотек для молоді та дітей виробляється стратегія подальшого розвитку бібліотек. За результатами обстежень у колективах ЦБС в останній день перебування підводяться не тільки підсумки, але й проводяться своєрідні міні-курси підвищення кваліфікації бібліотечного персоналу ЦБС з різних напрямків діяльності і проблемних питань функціонування структурних підрозділів обстежуваних ЦБС.

Виступаючи сьогодні в ролі діагностів, експертів методисти ДОУНБ оцінюють значимість нових ідей, можливість впровадження їх в життя, пропонують такі нестандартні форми роботи, дякуючи яким у самих бібліотекарів виникає бажання спробувати використати їх у власній діяльності.

Провідним аспектом діяльності відділу наукової організації і методики бібліотечної роботи ДОУНБ залишається *консультаційна допомога*. Вона надається керівникам бібліотечних закладів області, методистам ЦБС, провідним фахівцям ДОУНБ, інших спеціальних та спеціалізованих бібліотек області та міста, фахівцям і студентам навчальних закладів в питаннях підготовки лекційного матеріалу, рефератів, контрольних та курсових робіт.

Консультаційна допомога стосується проблематики роботи з персоналом в сучасних умовах утвердження власного іміджу, розгортання інноваційної діяльності, пошуку додаткових джерел фінансування, організації роботи за цільовими бібліотечними програмами, вивчення потреб користувачів та їх задоволення рівнем обслуговування в бібліотеках, створення інформаційно-консультаційних центрів з питань життєдіяльності територіальних громад, організації та проведення нових інтерактивних форм професійного навчання: майстер-класів, проблемно-творчих лабораторій, використання тренінгових методик.

Професійне співтовариство це живий організм, що живе і працює в інтересах конкретної професії. Його стан і розвиток відбивають плани роботи, що є дзеркалом життя будь-якого колективу.

У різні періоди громадського життя бібліотеки працювали за різними планами, вирішували завдання, характерні для свого часу, вносячи певні корективи в бібліотечну роботу. Орієнтація в сучасній ситуації, вміння «вбудовуватись» у нові ринкові відносини, знайомство з досвідом зарубіжних колег допомогли проаналізувати роботу і врахувати те, що сьогодні необхідна нова практика поведінки і особливо *планування* своєї роботи.

Осмисливши свою роботу з позицій суспільних інтересів і конкретно всіх верств населення, що обслуговують бібліотеки Дніпропетровщини, фахівці обласного методичного центру спробували знайти нові надійні способи зробити бібліотеку більш корисною і «видимою». Звичайного річного плану роботи для цього було недостатньо. Тому, починаючи з 2003 року, ЦБС області використовують у роботі нові власні розробки обласного методичного центру, а саме програмний метод планування, що передбачає визначення місії, конкретної мети, розробку реальних планів її досягнення.

Новий варіант програми діяльності це принципово нова схема планування роботи. Вона має не кількісний, а змістовий аспект. У ній знайшли відображення актуальні питання інформаційно-маркетингової діяльності, сучасного розвитку бібліотечного персоналу. Новий зміст і напрямки має і організаційно-методична робота. У програмі діяльності також новий зміст має розділ «Інформаційно-бібліографічне забезпечення користувачів», де ЦБС сьогодні переглядають свою роботу як інформаційні центри регіону, інформаційно-консультаційні центри з правових і соціально-побутових питань, як центри регіональної пам'яті. Введені зовсім нові розділи: «Профілювання та спеціалізація структурних підрозділів ЦБС», «Робота за цільовими бібліотечними програмами», «Проектна діяльність бібліотеки», «Позиціонування ЦБС» та ін.

Відбулися сьогодні також зміни в питаннях щорічного статистичного та інформаційного звітів. Усі ці зміни дають можливість самостійно, творчо працювати над питаннями планово-звітної документації і вчитися самостійно визначати перспективні шляхи розвитку ЦБС в умовах регіональної соціокультурної інфраструктури.

Майбутнє бібліотеки в суспільстві визначає персонал. Тому не випадково в наш час разом зі зміною загальної парадигми управління, коли почали впроваджуватись такі нові методи, як менеджмент, маркетинг, стратегічне планування, програмно-цільове планування, корпоративна культура, що вимагають участі в їх реалізації всіх структурних підрозділів ЦБС та кожного її співробітника, формуються і принципово нові вимоги до кадрового складу, що розглядається як основний ресурс, який в першу чергу забезпечує успіх всієї організації.

Робота з бібліотечним персоналом є одним з провідних напрямків діяльності Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки як регіонального методичного центру для бібліотек області.

В публічних бібліотеках Дніпропетровської області сьогодні працює 1625 бібліотечних фахівців. Це люди різні за віком, стажем роботи, освітою, займаними посадами.

Методичний центр ДОУНБ, починаючи з 2002 року, практикує проведення моніторингових досліджень бібліотечного персоналу, що дозволяє відстежувати не тільки загальну кількість співробітників та їх розподіл відповідно до освіти, але й віковий склад персоналу, стаж роботи, заробітну плату, плінність кадрів, рівень професійної підготовки та перепідготовки за останні 5 років. Результати досліджень дозволили побачити справжній стан справ з кадрами в області,

визнати наскільки бібліотечні працівники підготовлені до змін, які відбуваються, допомогли внести зміни в плани роботи з підвищення професійної компетентності бібліотечного персоналу і розробити цілісну концепцію безперервної освіти, поповнення знань і адаптації до нових умов.

Сьогодні вже створений і реалізується конкретний механізм цієї концепції на найближчі роки, визначено декілька реальних пріоритетів:

- залучення в систему підвищення кваліфікації всіх бібліотечних працівників незалежно від стажу, рівня освіти і посади;
- організація навчання молодих кадрів професійним знанням і навичкам, лідерським якостям, розвитку інтелектуальних професійних здібностей;
- навчання бібліотечного персоналу навичкам інноваційної творчості в професійній діяльності, освоєння методів керування процесом змін у бібліотеках;
- оперативна трансляція найбільш цікавого і значущого в широке середовище професійної діяльності за допомогою реалізації принципово нових інтерактивних форм навчання;
- формування аналітичних навичок, вміння знаходити оптимальні рішення у складних ситуаціях;
- розвиток широких професійних контактів.

Методичний центр ДОУНБ використовує різноманітні засоби для формування і розширення світогляду бібліотечних працівників. Це й традиційні, випробувані часом форми, і нові, сучасні, інтерактивні.

З 2005 року в області реалізується ідея проведення довгострокових бібліотечних освітніх проектів професійного навчання керівного складу ЦБС – директорів і методистів.

Перший бібліотечний освітній проект має назву **«Обласна квітнева школа методиста»**.

Заняття «Обласної квітневої школи методиста» проводяться протягом 3-5 днів на базі структурних підрозділів ДОУНБ та на базі різних бібліотек-новаторів за різноманітною тематикою:

- **«Інноваційний пошук – основна розвитку бібліотек»;**
- **«Методичний орієнтир: інноваційні підходи до організації компетентності бібліотечних кадрів»;**
- **«Методична робота: сучасний погляд, нова модель і пріоритети подальшого розвитку»;**
- **«Місія публічної бібліотеки в інформаційному суспільстві: соціальні орієнтири, ресурсний**

потенціал».

Методисти міських і районних ЦБС на заняттях школи обговорювали питання позиціонування бібліотеки у соціальній та професійній сферах, організаційної та корпоративної культури, знайомились з методикою проведення мультимедійних презентацій, створювали і демонстрували рекламно-іміджову продукцію своїх

бібліотек.

Уперше в реалізації цього освітнього проекту була розпочата методика навчання у тренінг-класах, яка базується на ігровому моделюванні. Подібна методика сьогодні успішно застосовується в системі підвищення кваліфікації педагогів, психологів, економістів.

Використання цієї методики в процесі навчання методистів дозволяє формувати і розвивати навички прийняття рішень, колективної розумової діяльності, сприяє активізації креативного мислення учасників тренінгу, створення партнерських проектів і програм.

Доцільність застосування методу ігрового імітаційного моделювання в процесі підвищення кваліфікації підтверджується досягнутим практичним результатом. Сьогодні, через 4 роки, у ЦБС області бібліотечним персоналом успішно розробляються і реалізуються різноманітні цільові бібліотечні проекти і програми на допомогу освітньому процесу, соціальної адаптації населення. Розробляються нові моделі подальшої спеціалізації та профілювання бібліотек. У кожній ЦБС розроблена своя концептуальна програма розвитку методичної роботи на найближчі 5 років. Загальна кількість діючих програм і проектів за підсумками минулого року налічує 167 назв.

Допомога керівникам ЦБС у засвоєнні управлінських інновацій і реалізації стратегічних напрямків розвитку бібліотек є сьогодні головним завданням навчання. Від професійного рівня директорів ЦБС залежить успішна модернізація бібліотечної справи в області.

Співробітникам ДОУНБ доводиться самостійно навчатися цьому напрямку, використовуючи досвід інших бібліотек, ознайомлюючись з публікаціями, що стосуються питань управління у професійних виданнях. А потім, одержуючи теоретичні та практичні навички, проектувати на управлінський склад ЦБС.

Другий щорічний освітній проект професійного навчання стосується керівного складу ЦБС, і в останні 4 роки реалізується у форматі *«Обласної травневої школи керівника-менеджера»*. Проблематика цього проекту також відрізняється різноманітністю. Серед найбільш актуальних тем слід назвати наступні:

- *«Публічна бібліотека в інформаційному просторі місцевої громади»*, (2005 рік);
- *«Бібліотечний інноваційний менеджмент: шлях до професійного вдосконалення»* (2006 рік);
- *«Соціальне партнерство як фактор підвищення якості бібліотечно-інформаційного обслуговування місцевої громади»* (2007 рік);
- *«Менеджмент якості – шлях до успішної бібліотеки»* (2008 рік).

Не відмовляючись від традиційних академічних форм, модернізуючи їх, наповнюючи їх новим змістом, обласна універсальна наукова бібліотека в останні роки акцентує увагу на нових інтерактивних формах навчання, методика проведення яких сьогодні теоретично не розроблена, а народжується практикою.

Особливою популярністю в ЦБС області сьогодні користуються **майстер-класи і лабораторії**.

Можливості цих форм навчання дуже великі. Вони дозволяють фантазувати, вносити нове, інноваційне в методику їх проведення і дуже подобаються бібліотечним працівникам. Тому до системи підвищення кваліфікації бібліотечного персоналу області по праву можна віднести також вже сформований **освітній проект професійного навчання «Сільська бібліотека»**, який вже 6 років реалізується у форматі обласної виїзної проблемно-творчої лабораторії для бібліотекарів сільських бібліотек.

На таких заходах теоретичні консультації супроводжуються трансляцією цікавих практичних доробків. Розглядаються питання розвитку сільських бібліотек щодо задоволення інформаційних та дозвілєвих інтересів читачів, інноваційні форми і методи роботи серед читачів з популяризації літератури краєзнавчого змісту, пошуково-дослідницька робота у межах культурно-історичного краєзнавства. Під час розгляду питань функціонування сьогodнішньої сільської бібліотеки з її безліччю проблем виникає цікава жвава розмова, обмін думками, досвідом завідуючими сільськими бібліотеками різних районів області та всіма присутніми.

В останні роки методичним центром ДОУНБ були організовані і проведені такі творчі лабораторії, як:

- **«Сільська бібліотека – нова стратегія розвитку»** (на базі Дніпропетровської районної ЦБС);
- **«Сільська бібліотека в соціокультурній інфраструктурі села»** (на базі ЦБС Верхньодніпровської районної ЦБС);
- **«Сільська бібліотека: соціальні пріоритети розвитку»** (на базі Апостолівської районної ЦБС);
- **«Сільська бібліотека – інформаційно-культурний центр місцевої громади»** (на базі Юр'ївської районної ЦБС);
- **«Сільська бібліотека – центр краєзнавчої інформації»** (на базі Петриківської районної ЦБС);
- **«Сільська бібліотека і громада: спілкування, взаєморозуміння, співпраця»** (на базі Криничанської районної ЦБС).

Не залишаються без професійного навчання і такі категорії бібліотечних працівників, як фахівці довідково-бібліографічних відділів та відділів обслуговування, комплектування і обробки документів. Формою навчання для них виступають довгострокові тренінгові семінари, проектні

та учбово-практичні семінари, відмінною рисою яких є максимальне наближення теорії до практики. Найчастіше подібне проблемне навчання є своєрідним інструментом апробації нових ідей, інновацій, поглядів. Ці заходи відрізняються змістовними консультаціями, практичними рекомендаціями, інформаційними повідомленнями.

Творчий початок у людини – та коштoвна якість, яку треба зрoщувати, підтримувати в кожному, хто відчуває себе активною особистістю в житті. І це

величезний потенціал для поступального руху в будь-якій справі і, звичайно ж, у бібліотечній. Тому, як засіб реалізації творчого потенціалу бібліотечного персоналу, розвитку його ініціативи в роботі бібліотеки Дніпропетровщини продовжують використовувати таку форму, як **професійні конкурси бібліотекарів**. Професійний конкурс – це ефективний спосіб підтвердження творчої природи бібліотечної професії, традицій, постійного пошуку нового, фантазії, вигадки, винахідливості. Конкурси, на думку методистів ДОУНБ, надають руху нереалізованим професійним і особистісним творчим можливостям, виявляють талановитих співробітників, стимулюють їхню подальшу творчу діяльність. Вони піднімають престиж і статус бібліотечної професії, формують інноваційну поведінку самих бібліотечних фахівців.

Участь бібліотечних фахівців у конкурсах дозволяє повніше виявляти їх творчий потенціал, удосконалювати і поглиблювати професійні навички. Як приклад можна навести конкурс на кращий анотований каталог книжкової виставки, що проходив у рамках майстер-класу «Робота методиста: досвід, пошук, проблеми» серед методистів ЦБС області:

- **«Конкурс на кращий соціально-значущий проект»** серед міських і районних ЦБС;
- **«Конкурс на краще методичне видання та матеріали інформаційно-рекламного змісту»** серед ЦБС області, що проходив в 2-х номінаціях: **«Матеріали на допомогу професійності»** та **«Матеріали, які популяризують бібліотечні ресурси і послуги»**;
- **Конкурс на кращу організацію краєзнавчої роботи «Дніпропетровщина моя – перлина України»** (до 75-річчя заснування Дніпропетровської області).

З метою виявлення та підтримки молодих професійно-орієнтованих бібліотекарів у ДОУНБ, стимулювання їх творчої та інноваційної діяльності, залучення молоді до більш активної участі в реалізації концептуальних завдань і основних напрямків діяльності бібліотеки був організований:

- **Конкурс професійної і творчої майстерності «Молодь ДОУНБ в бібліотечній справі».**

Значний інноваційний ефект дав ініційований керівництвом бібліотеки:

- **«Конкурс на кращу науково-дослідну та науково-практичну роботу серед фахівців ДОУНБ».** Він сприяв активізації подальшого розвитку бібліотеки та впровадженню нових інформаційних технологій. А участь у конкурсі співробітників бібліотеки змусила мислити їх більш глобально і підходити до практичної діяльності з наукових позицій.

В системі безперервної професійної освіти бібліотечного персоналу області важливе місце займають **обласні курси підвищення кваліфікації бібліотечних працівників**. І провідні спеціалісти ДОУНБ беруть активну участь в їх роботі. Двічі на рік фахівці функціональних відділів готують лекційні матеріали з питань організації роботи сільських структурних підрозділів за темою **«Сільська бібліотека на шляху змін: напрямки діяльності та стратегія розвитку»**. Також щорічно організовуються курси підвищення кваліфікації для завідуючих відділами обслуговування районних та міських ЦБС за темою **«Шляхи удосконалення бібліотечного обслуговування читачів»**. Лекційні матеріали провідні фахівці ДОУНБ супроводжують методичними порадами та показом інформаційно-рекламної продукції різних бібліотек України, зарубіжжя та ЦБС області.

Важливою ланкою в професійному розвитку персоналу бібліотек Дніпропетровської області є **комунікативно-професійні зв'язки** або професійні контакти з бібліотечними

фахівцями інших регіонів, можливість безпосереднього знайомства з досвідом роботи бібліотек України та ближнього зарубіжжя.

Є приказка, що краще один раз побачити, ніж сто разів почути. Особисте спілкування, створення ділових контактів під час творчих відряджень працюють на тривалу перспективу.

Завдяки ініціативі адміністрації ДОУНБ останніми роками вивчалася практика роботи Кіровоградської, Миколаївської, Запорізької, Донецької, Рівненської, Полтавської обласних універсальних наукових бібліотек,

а також багатьох централізованих бібліотечних систем м. Києва.

Працівники обласного методичного центру в останні роки мали можливість підвищувати свою кваліфікацію і за межами України.

Навчання у Всеросійській школі бібліотечної інноватики на базі Белгородської державної обласної універсальної наукової бібліотеки, участь у роботі Міжнародної школи «Менеджмент якості в бібліотечній діяльності» на базі Псковської обласної універсальної наукової бібліотеки, декілька днів ознайомлення з досвідом роботи бібліотек Білорусі надали можливість більш детально відпрацювати різні теоретичні та практичні питання, що стосуються діяльності публічної бібліотеки в нових соціально-економічних умовах, нові концепції управління бібліотечною установою, технології управління змінами і персоналом бібліотек. Відібраний кращий матеріал сьогодні осмислюється, аналізується з метою апробації в існуючих умовах функціонування бібліотек області, щоб нові форми і методи дали не тільки ефективний результат у роботі бібліотек, але й підвищили культуру обслуговування користувачів.

Трансляцію нововведень різних бібліотек, у тому числі і бібліотек Дніпропетровщини, відділ наукової організації і методики бібліотечної роботи ДОУНБ здійснює сьогодні не тільки в консультаціях, методичних рекомендаціях та методичних порадах на семінарах, курсах підвищення кваліфікації, мультимедійних виступах, але і трохи незвичайно у вигляді наочних папок-досьє. Це своєрідні портфоліо рекламно-іміджової, видавничої продукції з різних напрямків діяльності різних бібліотек України, близького зарубіжжя, бібліотек Дніпропетровщини.

Таким чином, слід зазначити, що сьогодні зконструйована особлива нова система взаємин між ДОУНБ та бібліотеками області. Обласна наукова бібліотека напрацьовує теоретичний із практичними викладаннями науковий теоретичний і методичний фундамент тієї чи іншої форми підвищення кваліфікації в системі освітньої програми, а бібліотеки області забезпечують виконання прикладної її частини. Сьогодні тісні партнерські відносини склалися в бібліотеці з централізованими бібліотечними системами Верхньодніпровського району по створенню інформаційно-консультаційних центрів на базі сільських бібліотек та організації роботи ЦБС на принципах менеджменту якості; Томаківського району – по створенню центрів соціально-побутової інформації; Дніпропетровського та Межівського району – по роботі з органами місцевого самоврядування і створенню центрів правової інформації; Апостолівського та Криничанського районів – по створенню на базі бібліотек центрів «зеленого туризму» та центрів «регіональної пам'яті»; ЦБС м. Павлограда і ЦБС м. Жовті Води – в питаннях організації і проведення соціальних досліджень у бібліотеках і створенні цільових бібліотечних програм

та ін. У результаті такого співробітництва створюються своєрідні навчальні комплекси, творчі майстерні, що дозволяють організовувати навчання на принципово нових засадах, на принципі випереджаючого навчання, який передбачає отримання нових знань і навичок, які дозволяють нашим співробітникам протягом декількох років почувати себе комфортно у професійному інформаційному середовищі.

Важливою складовою методичної роботи завжди була і залишається **видавнича діяльність**. Цей напрямок – предмет особливої гордості методистів.

З 2002 року видавнича діяльність відділу набула нового змісту, форм і напрямків. Випуск методичних посібників тепер носить серійний характер, має чітко визначену професійну та посадову адресу.

Найбільш змістовними серед методико-бібліографічних посібників з актуальних теоретичних і практичних питань є посібники:

- **«Соціологічні дослідження в бібліотеках: методика організації і проведення»;**
- **«Цільові бібліотечні програми і проекти в діяльності бібліотек: методика складання і організація роботи».**

Ці видання вийшли в серії «Ділове досє». Вони розроблені з метою надання допомоги безпосередньо керівникам структурних підрозділів ЦБС в питаннях організації та проведення соціологічних досліджень та складання цільових бібліотечних програм і проектів, що в останні роки широко використовуються в практиці роботи бібліотек.

Змінив не тільки свою назву, але і зміст щорічний огляд діяльності ЦБС області, тепер це інформаційно-аналітичний огляд «Публічні бібліотеки області: Рік ...» з конкретним аналізом різних аспектів діяльності у порівнянні з минулими роками, з наведеними прикладами статистичних даних і декількома додатками.

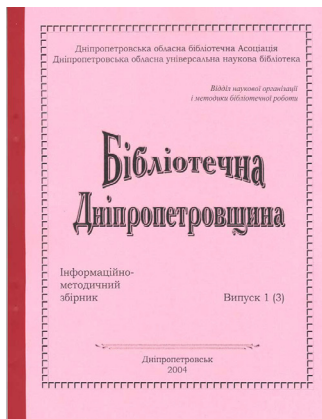
Продовжується випуск дайджестів публікацій серії **«Сучасна бібліотека»**, в яких висвітлюється досвід роботи вітчизняних та зарубіжних бібліотек з найбільш актуальних і проблемних напрямків діяльності сучасних бібліотечних закладів. У цій серії вийшли випуски: «Бібліотека і влада: грані співпраці», «Публічна бібліотека: сучасні тенденції оновлення», «Управління сучасною бібліотекою: теорія і практика», «Методична робота: сучасна стратегія і діапазони діяльності», «Рекламно-іміджова діяльність бібліотек» та ін.

В серії **«Методичний центр ДОУНБ інформує»** виходить дайджест публікацій «Бібліотеки Дніпропетровщини на сторінках місцевої преси». Це дайджест найкращих публікацій керівників структурних підрозділів бібліотек області, представників громадськості, матеріалів про зміни і значні події, що відбуваються сьогодні в бібліотеках. З метою збереження цих унікальних матеріалів для майбутніх поколінь бібліотекарів найбільш змістовні та цікаві з них знаходять відображення в цій серії.

З 2005 року розпочато випуск серії **«Бібліотечна практика»**. В цій серії щорічно виходить інформаційний бюлетень «Бібліотеки Дніпропетровщини: літопис подій. Рік 2006,

2007, 2008, ...», основною метою якого є оперативне висвітлення інформації про події та факти, що відбуваються в інформаційній, культурно-просвітницькій, рекламно-іміджовій, методичній та інших сферах діяльності бібліотек області.

Значною подією в житті Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки і великим досягненням її видавничої діяльності став випуск *регіонального інформаційно-методичного збірника «Бібліотечна Дніпропетровщина»*.

Започаткований у 2003 році за ініціативою працівників відділу наукової організації і методики бібліотечної роботи ДОУНБ з метою підвищення професійної компетентності бібліотечного персоналу області, інформування бібліотечної спільноти про кращі досягнення колег з бібліотек та об'єднання однодумців бібліотечної справи на сторінках професійного видання, збірник за цей час посилив значення обласної універсальної наукової бібліотеки як головного науково-методичного центру для бібліотек області, став професійною трибуною для висвітлення та аналізування стану справ у книгозбірнях Дніпропетровщини, помічником бібліотекарів в питаннях обізнаності сучасних тенденцій розвитку бібліотечної справи.

За 5 років на сторінках часопису було надруковано понад 200 статей. Його авторами виступили більш ніж 80 осіб, серед яких: фахівці ДОУНБ, керівники і методисти міських та районних ЦБС, завідувачі сільськими бібліотеками, представники громадськості, друзі бібліотек. Загальний тираж видання за цей час склав 1350 примірників. Загальна кількість сторінок видання 13 753. Кожний випуск видання фахівці-методисти намагалися зробити яскравим за задумом, вираженим у порадах, корисним в питаннях оновлення бібліотек і розповсюдження інноваційного досвіду в нових реаліях.

Уся перебудова науково-методичної діяльності за останні роки потребувала рішучості, самостійності, ініціативності.

Сьогодні ДОУНБ як регіональний науково-методичний центр для бібліотек області спільно з методистами централізованих бібліотечних систем активно формує загальну стратегію бібліотечної галузі, розробляє і реалізує нові підходи до безперервної професійної освіти бібліотечного персоналу, поширює проектно-програмну діяльність, намагається впроваджувати нові інформаційні технології та використовувати їх у створенні спільних корпоративних проєктів, використовує новий інструментарій щодо організаційно-методичних аспектів модернізації бібліотек області на основі менеджменту якості, активно формує сучасний професійний світогляд бібліотечного персоналу Дніпропетровщини.

Дослідження історії ДОУНБ

Дом в городе -57. Дом Приходько на Полицейской

Старостин В.С.,
начальник информационного центра
МГО «Институт України»

Весь XX в. этот скромный дом по ул. Шевченко, 36 находился в эпицентре «строительной активности». То, что он уцелел, можно считать случайностью, хотя можно считать и чудом. Впрочем, в данном случае, это неважно.

В 1804 г., после того как Губернское Дворянское собрание приняло решение о передаче своего дома вновь учреждаемой Классической гимназии, перед ним встал вопрос о создании новой резиденции. В результате дворянством был куплен крупный участок (состоящий из двух стандартных земельных участков плана 1792 г.) на перекрёстке современных улиц Шевченко и Артёма. Впрочем, из-за отсутствия точной информации о событиях тех лет, имеет право на существование и другая версия. Дворянство вначале купило новый участок, а уже затем подарило свой первый дом Классической гимназии. В любом случае в 1800-х гг. Дворянское собрание уже отстроилось на новом месте. Любопытным моментом из его истории является сообщение о том, что уже в 1804 г. для его обстановки были предоставлены предметы и мебель из кладовых Потёмкинського дворца.

Точных описаний и изображений Дворянского собрания не сохранилось. Известно только, что это было достаточно крупное деревянное здание с мезонином и портиком о пяти колоннах по главному фасаду. Позднее в 1887 г. Николай Рындовский в письме в «Екатеринославский Юбилейный листок» рассказал любопытный анекдот: «Об этом доме, по поводу пяти колонн в нём, рассказывали, что когда Император Николай Павлович, бывши ещё Великим Князем, в 1818 г. был в Екатеринославе, то ему как генерал-инженеру, бросилось в глаза это отступление от архитектурных правил, и он тогда-же указал на него губернатору или губернскому предводителю дворянства. А когда, в 1826 году, по случаю коронации, губернские предводители дворянства были в Москве, то при представлении Государю Императору Екатеринославского предводителя дворянства, Его Величество вспомнил о 5-ти колоннах и спросил: сняли-ли уже лишнюю колонну, и в ответ получил, что пятая колонна тогда же снята».

На протяжении нескольких десятилетий дом Дворянства был центром общественной жизни города. Здесь проводились наиболее значительные балы (во время дворянских выборов, ярмарок), рауты, встречи, банкеты, официальные приёмы. Здесь же реализовывались и некоторые общественные инициативы. Так в 1834 г. именно в этом здании была открыта Публичная библиотека. Этот период жизни усадьбы завершился в середине 1838 г., когда Дворянское

собрание было полностью уничтожено пожаром. После пожара Николай I распорядился передать дворянству руины Потёмкинского дворца, а его старая усадьба была продана в частные руки.

Уже в 1840-х гг. здесь был выстроен, сохранившийся и сегодня, каменный угловой дом с деревянным мезонином. На дальнейшей судьбе усадьбы серьёзнейшим образом сказалось расширение за счёт данного квартала территории Троицкого базара. Дело в том, что в первые десятилетия XIX в. здесь, кроме Дворянского собрания, располагалось ещё несколько общественных зданий принадлежавших городу. Похоже, что они также погибли в пожаре 1838 г. и более не восстанавливались. Но, если дворянство продало свою усадьбу, то город пошёл по другому пути. В результате бывшая дворянская усадьба оказалась в окружении прилавков и торговых рядов.

Надо сказать, что новые владельцы достаточно эффективно использовали своё имущество. Уже к 1870 году участок, уже принадлежавший купцу Василию Приходько, был плотно застроен каменными двухэтажными корпусами. На 1885 г. здесь работало несколько магазинов и Армянский трактир с номерами, содержащийся Саркизом Ованесом Оглы (последний уже к 1887 г. был сменён гостиницей «Симферополь», содержателем которой был Касим Эфенди Фериль). Уровень этих заведений, как в прочем, и общее состояние всех прилегающих к базару улиц, оставляли желать много лучшего. Так в 1885 г. газета «Степь» писала: «Полицейская улица, в той её части, что возле дворов Малохатки и Мизко, с одной стороны, трактира во дворе г. Приходько и рыбных лавочек с другой, решительно непроходима без зажатия носа». На 1890 г. дом уже числится за наследниками В. Приходько. В конце 1890-х гг. дом уже перешёл к купцу И.С. Звереву. В 1900-1910-х гг. в доме Зверева размещаются только небольшие торговые заведения, в основном бакалейные. Несколько особняком среди них размещались книжный магазин «Слово» и кондитерская «М. Беккер». Здесь же работал уксусный завод П.С. Будилова и несколько мелких мастерских. А бывшие номера, похоже, были переделаны в более чем скромные квартиры.

С 1920-х гг. квартир в доме становится заметно больше. Под них перестраиваются помещения магазинов, мастерских, кафе. К 1980-м гг. из всего многообразия торговых заведений прошлых лет в доме сохранилась только химчистка № 44 фирмы «Славутич». При этом самый старый дом усадьбы, на удивление, сохранялся в неприкосновенности. Его не надстраивали, не пытались серьёзно расширить, или перестроить. Возможно, это было связано с тем, что его постоянно хотели снести. Тем не менее, один из старейших домов города и один из приятнейших его памятников эпохи классицизма пока существует и, будем надеяться, просуществует ещё достаточно долго.

Дом общества Хоральной синагоги на Елизаветградской

Старостин В.С.,
начальник информационного центра
МГО «Институт Україніки»

Сюда, на улицу Юрия Савченко, 10, ежедневно приходят сотни человек. Все они приходят сюда работать с фондами крупнейшей библиотеки региона и одной из крупнейших библиотек Украины – Днепропетровской областной научной универсальной.

Здание синагоги. Чертеж 1911 г. ДАХО.

Земельный участок № 423 во 2-й, а с 1890-х гг. в 4-й полицейской части города Екатеринослава в конце XIX века принадлежал А. Х. Манусову и ничем не выделялся среди соседних домовладений. Скромный деревянный, обложенный кирпичом дом, несколько служебных построек, большой сад – обычное домовладение городской периферии.

Лихорадочная жизнь города затронула дом только во второй половине 1900-х гг., после смены владельцев. И неизвестно по какой причине, но домовладение на углу Пушкинского проспекта и Елизаветградской улицы оказалось собственностью жены статского советника Елены Ефимовны Богомоловой. Новая хозяйка не стала ничего перестраивать, реконструировать или улучшать. Она просто разделила участок на две одинаковые части и продала их по отдельности: Витовскому и Любимским.

Если Витовский выстроил на своей части участка скромный одноэтажный дом и владел им, по крайней мере, до прихода советской власти, то Алтер Ицков и Шейна-Сура Борисовна Любимские вскоре уже продают свое благоприобретенное место. 19 апреля 1911 г. по поручению Духовного правления Екатеринославской Хоральной синагоги его представители - екатеринославские купцы Вульф Нехельевич Гер и Абрам Иосифович Майданский и александровский мещанин Вениамин Давидович Каменский, приобретают дворовое место новомосковского мещанина А.И. Любимского. Стоимость покупки составила 12 000 рублей.

Так как улица Елизаветградская подлежала урегулированию в соответствии с уже утверждённым проектом красных линий, то 7 июня 1911 г. Городская Дума дала разрешение на прирезку к участку Хоральной синагоги полосы земли шириной примерно в 1,5 сажени и площадью в 36 саженьей. Оформление сделки, правда, несколько затянулось, и купчая крепость на дополнительный участок стоимостью в 300 руб. была заключена только через год, 6 июня

1912 г. Пока тянулось оформление сделки с городом, Духовное правление Хоральной синагога, не теряя времени, осваивало участок. К августу 1912 г. по улице Елизаветградской, 2 (улица начиналась от Пушкинского проспекта, а первый квартал современной улицы Юрия Савченко относился к Тюремной площади) уже было окончено новое каменное здание. Дом имел два с половиной этажа, длину в 9,05 сажени и ширину в 7,49 сажень. В здании была размещена новая городская синагога, получившая, насколько удалось установить название, «Ойгель Авраам». Продолжить строительство планировалось уже весной 1913 г., но что-то не заладилось. Старый дом на углу Пушкинского проспекта был снесён только в начале 1915 г., а к началу октября этого же года на его месте уже стоял новый трёхэтажный доходный дом.

Новое домовладение недолго оставалось в собственности прихожан Хоральной синагоги. Первым был национализирован доходный дом, который выделили в совершенно самостоятельное домовладение и даже изменили адрес на Пушкинский проспект, 47. Синагога была закрыта около 1926-1927 гг., а на 1930 г. в здании, уже получившем новый адрес, - улица Кооперативная, 6, работает электромеханический техникум (основан в середине 1920-х гг. как вечерний механический техникум).

Естественно, что для нужд техникума здание было значительно перепланировано, но серьёзную реконструкцию выполнили только в середине 1930-х гг., когда на базе электромеханического техникума и индустриального рабфака при Днепропетровском Горном институте был создан Индустриальный техникум. Для нужд техникума здание по улице 30-й Иркутской дивизии, 6 (это название улица носила только в 1930-х гг., а затем снова стала Кооперативной) было надстроено, получив высоту в четыре с половиной этажа, и расширено пристройкой с вестибюлем и лестничной клеткой. Проведенный ремонт изначально определялся как полумера. Уже с 1936 г. на проспекте Калинина шло строительство нового учебного корпуса для Индустриального техникума. В 1940 г. учебная часть Индустриального техникума покидает старый корпус. По улице 30-й Иркутской дивизии, 10 остаётся только его общежитие.

Однако в 1943 г. Индустриальный техникум вновь возвращается в свой первый учебный корпус. Учебный комплекс на проспекте Калинина лежит в руинах, и единственным уцелевшим зданием техникума является его общежитие. Восстановление учебных корпусов было окончено в 1947 г. и по его завершению техникум уже окончательно съезжает с Кооперативной улицы. Здание поступает в ведение Днепропетровского горсовета и в этом же году передаётся Днепропетровской областной библиотеке.

Областная библиотека, на удивление, долго занимала только это наскоро приспособленное для её нужд здание. Только с 1970-х гг. ей постепенно начинают предоставлять другие помещения в разных частях города. На улице Юрия Савченко, 10 остаётся только дирекция, базовые отделы, главный читальный зал и отдел редкой книги. Специализированные отделы и книгохранилища библиотеки разбросаны в десятке помещений по всему Днепропетровску. Подобная ситуация вызывает массу неудобств и проблем, но похоже, что власти этих проблем не замечают и ничего менять не собираются.

Погляд крізь століття

*Сторінки історії
Дніпропетровської універсальної обласної
наукової бібліотеки: 175 років від дня заснування*

*Горпиняк Л.З.,
провідний бібліотекар
відділу комп'ютеризації ДОУНБ,
заслужений працівник культури України*

В історії кожної бібліотеки, як в дзеркалі, відображається духовне, культурне життя суспільства. Вивчення діяльності бібліотеки розкриває і висвітлює самі різнобічні сторони духовної культури краю тієї чи іншої епохи.

Історія ДОУНБ сягає корінням у далеке минуле. Виникла бібліотека на зламі суспільних змін в Росії. Початок XIX століття це пробудження демократії в країні, зростання громадської активності інтелігенції, самоствердження значної частини прогресивно настроєних громадян.

Розвиток промисловості і торгівлі, виникнення нових виробничих відносин, міжнародних зв'язків і обмінів в свою чергу потребували становлення науки, освіти, культури, друкованого слова.

Всі ці умови спонукали царський уряд Російської імперії на конкретні заходи, які і започаткували значні зміни в розвитку культури. В 1830 році Міністерством внутрішніх справ Росії розіслано в усі губернські міста циркуляр «О создании в губерниях публичных библиотек для чтения».

Катеринославська публічна бібліотека належить до числа перших губернських публічних бібліотек і є однією з найстаріших бібліотек України.

Урочисте відкриття бібліотеки відбулося 9 (22) травня 1834 року в Будинку Дворянських зборів, колишньому Потьомкінському палаці (нині Палац студентів в парку ім. Т. Шевченка).

Збереглося рідкісне видання промови, проголошеної при відкритті катеринославської публічної бібліотеки бібліотекарем Г.П. Герценвіцем. В ній виразно звучить надія на те, що в нашому краї з часом з'являться із середовища власних громадян вчені, знамениті славою, власні чудові твори, публічні розкішні будівлі, де буде процвітати освіта.

Відкриття публічної бібліотеки в Катеринославі стало одним з перших паростків культури. На той час в місті ще не було ні своєї газети, ні театру, ні музеїв, ні книжкового магазину, не кажучи вже про наукове товариство.

На день відкриття в бібліотеці

налічувалося близько 200 книг і газет, які були пожертвовані приватними особами, а газети надсилались безкоштовно з редакцій. Серед книг переважали видання з історії, Біблія, поетичні збірки і белетристика, декілька рекомендацій по сільському господарству.

Перші бібліотекарі – титулярний радник В.П. Ващенко та колезький секретар Г.П. Герценвіц два рази на тиждень відкривали бібліотеку, обслуговували читачів, купували книги, вели необхідний облік, тобто робили все, що входило в обов'язки бібліотекарів тих років.

Існувала бібліотека на кошти передплатників, які також платили за всі види бібліотечних послуг: користування читальним залом, видачу та ін. В 1835 році читачів-передплатників було лише 30, і прочитано ними було 40 книг. Зате за рік фонд бібліотеки значно зріс – до 800 томів.

Довгі роки бібліотека була малодоступною для більшості населення. Та й коштів на її розвиток було замало: існувала вона лише за рахунок добровільних пожертвувань та внесків її передплатників.

1839 рік приніс тяжкі втрати. В Будинку Дворянських зборів сталася пожежа, фонд бібліотеки майже весь загинув. Відновила свою роботу бібліотека лише 8 травня 1843 року. [Екатеринославские губернские ведомости. 1843. № 19].

Особливо тяжким періодом існування бібліотеки були 40- 60-і роки XIX століття. Наслідки холери та неврожаю на Катеринославщині призвели до зубожіння населення. 1852 року бібліотека залишилася без передплатників.

До того ж революційні події 1848 року в Європі, загострення внутрішнього становища в Росії, обумовленого зростанням стихійних селянських повстань та пожвавлення ідейно-політичної боротьби, викликали з боку царської монархії хвилю політичних та цензурних репресій. Уряд посилив утиски друку, науки і культури. Жертвою жандармських пересторог стала і Катеринославська публічна бібліотека. За багатьма читачами бібліотеки був встановлений нагляд. У 1851 році за розпорядженням губернатора бібліотека була закрита, книги зв'язано і перевезено в підвали Будинку губернатора.

В щорічних звітах губернатора Міністру внутрішніх справ на протязі кількох років згадується тільки кількість книг в її фонді.

Так Катеринославська публічна бібліотека розділила долю більшості публічних бібліотек Росії в очікуванні кращих часів.

Ініціаторами відновлення діяльності бібліотеки стали члени першого в Катеринославі літературного гуртка, т. н. «півківського клубу», Микола Петрович Баллін, Володимир Миколайович Єлагін, М.М. Стопановський та ін. Вони навіть провели збір коштів на відкриття бібліотеки.

У вересні 1859 р. губернатор міста повідомив жителів, що публічна бібліотека відновлює свою роботу. Про це ж сповістила своїм читачам і газета «Северная пчела» (автор замітки М.Д. Мізко). Відкрилась бібліотека при книжковому магазині В.П. Ульмана, який і управляв нею за проханням губернатора.

На час відкриття у фонді публічної бібліотеки налічувалось 2870 томів. Але читачі мали

змогу також користуватись книгами, які купував на власні кошти В. П. Ульман (в 80-і роки XIX ст. його зібрання складало більше 30 тис. книг).

Проте, як і всі попередні роки, публічна бібліотека існує лише за рахунок передплатників, благодійності і поодиноких субсидій з бюджету міської управи.

1887 року Катеринослав урочисто відзначив свій 100-літній ювілей. Ця подія сколихнула громадську активність. Тепер не поодинокі представники місцевої інтелігенції, а вся катеринославська прогресивна громадськість усвідомила необхідність функціонування публічної бібліотеки.

На користь бібліотеки були зібрані значні пожертвування грошми і книгами. Відгукнулись на гуманну акцію і «піввіки»: М.П. Баллін поділився своїми спогадами про Катеринославську публічну бібліотеку, подарував бібліотеці цінні книги. Донька В.М. Єлагіна, пам'ятаючи про участь батька в долі Катеринославської публічної бібліотеки, звернувшись до міської управи з побажанням, щоб кошти від видання його творів «поступили на користь відновлюваній Катеринославською міською управою міській публічній бібліотеці».

Значні кошти були зібрані і редакцією «Екатеринославского юбилейного листка», 25 випусків якого вийшли до 100-річчя Катеринослава. Ці кошти були передані в громадський фонд підтримки публічної бібліотеки. До того ж на сторінках цього видання опубліковані безцінні матеріали з історії Катеринославської публічної бібліотеки, інформація про фонди, про внески громадськості на її розвиток.

В 1887 році фонд публічної бібліотеки був переданий В.П. Ульманом міській управі через секретаря управи М.М. Володимирова. Збережена В.П. Ульманом частина книг бібліотеки і нові пожертвування – 1500 видань – були початком її нового відродження.

Відкриття бібліотеки відбулося в листопаді 1889 року. Вона одержує офіційний статус міської громадської бібліотеки. Розмістилась бібліотека в Будинку міської управи.

Новий статут бібліотеки утвердив її роль і призначення як головної книгозбірні літератури про край, відновив колегіальність управління бібліотекою, визначив права і обов'язки бібліотекарів як службовців державної установи.

Згідно статуту, справами бібліотеки управляла Рада, склад якої затверджувався на засіданні міської Думи. Першим головою Ради бібліотеки був Г. Залюбовський, а бібліотекарі – А. Є. Акінфієва та В. С. Ващинська.

З початку заснування бібліотеки користування нею було платне: перегляд літератури в читальному залі – безкоштовний, а видача книг додому – по платному абонементу. Причому плата за абонемент для різних верств населення диференційована.

Серед документальних знахідок з історії бібліотеки важливі джерела – щорічні офіційні звіти губернатора Міністрові внутрішніх справ, де систематично відображався стан публічної бібліотеки. Пізніше видавались друком щорічні звіти Катеринославської міської громадської бібліотеки. В краєзнавчому фонді обласної наукової бібліотеки зібрані оригінали та копії звітів з 1895 року по 1908 рік. Вони передані в фонд нашої бібліотеки Саратовською обласною бібліотекою, Російською державною бібліотекою м. Москва та ін.

За цими документами можна прослідкувати формування фонду публічної бібліотеки, його втрати і відродження, джерела комплектування, якісний склад фонду. Так, в звіті Катеринославської міської громадської бібліотеки за 1895 рік ми знаходимо відомості, що фонд бібліотеки становив вже 3320 назв і 7772 примірників, з них подаровано бібліотеці 4486 примірників. В звіті змістовний аналіз складу фонду за галузями знань, за видами, перелік назв

передплатних видань. Аналізується склад читачів і відвідувань за категоріями. В тому ж 1895 році кількість відвідувань досягла значного показника – 13374, а книговидача становила 17314 примірників. В звіті аналізуються замовлення читачів, дається перелік найбільш читаємих авторів. Перше місце – Лев Толстой (567 замовлень), Писемський – 499 замовлень і т.п.

Бібліотека швидко розвивається. В звіті за 1905 рік відзначається, що фонд бібліотеки вже налічує 19317 томів, відвідали бібліотеку за рік 37147 читачів, і видано їм 52221 книгу. Характерно, що звіти з кожним роком поглиблюються, аналізуються замовлення читачів і відмовлення їм, середні показники, їх зріст або зниження та причини, що призводили до цього. Завдяки звітам відомі імена бібліотекарів за ці роки: в 1901-1908 рр. завідувала бібліотекою Софія Василівна Єгорова, талановитий педагог і просвітитель. Її помічниці – Є. І. Пчолкіна, У. І. Дикарева (у 1908 р. стала зав. бібліотекою), А.П. Мордовська, М. К. Рубаниста, з 1908 р. К. С. Голубовська.

За 25 років відродження (1889 – 1914 рр.) фонд бібліотеки збільшився до 30 тис. томів, а кількість відвідувань зросла до 51,4 тис. чоловік.

В кінці XIX – початку XX століття почався процес демократизації діяльності бібліотек, пов'язаний з наростанням революційної ситуації в країні. В 1903 році при бібліотеці відкривається безкоштовна читальня, що надало можливість малозабезпеченим жителям Катеринослава користуватись багатствами бібліотеки. Рада бібліотеки прийняла рішення відкрити читачам фонди, які були вилучені цензурою.

В 1902 році бібліотеці було передано приміщення комерційного банку. Таким чином, бібліотека вперше в своїй історії стала мати своє приміщення.

Напередодні Жовтневої революції Катеринославська громадська бібліотека входить в число найбільших публічних бібліотек Росії. Вона була восьмою за кількістю фонду, третьою за числом відвідувань і четвертою за книговидачею.

Традиції нашої бібліотеки зберігаються і продовжуються прийдешнім поколінням.

Багато сторінок історії бібліотеки ще не розкриті, вони чекають своїх дослідників і літописців.

Ідуть у небуття невідомі імена бібліотекарів, ненаписані сторінки історії втрачають свої джерела і відновити їх підчас вже неможливо. Сьогоднішній день стає вчорашнім. Саме тому слід історію бібліотеки створювати щодня, бережно захищати її від часу, залишити живими її витоки.

Бібліотечна та громадська діяльність Уляни Іванівни Дикаревої у Катеринославі

*Лучка Л.М.,
завідуюча відділом обслуговування
наукової бібліотеки Дніпропетровського*

Історія Катеринослава пов'язана з іменами людей, які в ньому мешкали та працювали. Багато досліджень, статей присвячено діяльності видатних українських діячів науки, освіти, техніки на Катеринославській землі, однак залишається невисвітленим життя та діяльність бібліотечних працівників. Досліджуючи історію бібліотечної справи Катеринославщини XIX – початку XX ст., я у першоджерелах постійно зустрічала прізвища людей, які працювали за невеликі кошти в різних бібліотеках міста, але зі своєю любов'ю до книг, розумінням на той час справи вони кожний день працювали: комплектували фонди, обслуговували читачів, вирішували господарчі справи. На перший погляд, праця непомітна, але насправді це були постаті, які закладали фундамент культурно-освітнього розвитку губерньського міста XIX – початку XX ст.

Вивчаючи минуле Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки, я познайомила з життям та діяльністю Уляни Іванівни Дикаревої, яка пропрацювала у Катеринославській міській громадській бібліотеці більше двадцяти років. Пошук інформації про цю прогресивну жінку складався з багатьох напрямків. Основне джерело – звіти Катеринославської міської громадської бібліотеки та спогади її працівників, які зберігаються у краєзнавчому відділі ДОУНБ.

У.І. Дикарева починала свій бібліотечний шлях у Катеринославі з 1902 року. Особисте життя У.І. Дикаревої відоме тільки в загальних рисах. У.І. Дикарева була вдовою Олександра Дикарева, брата Митрофана Олексійовича Дикарева, видатного українського та російського етнографа XIX ст. Як збирач етнографічної спадщини українського та російського народів М.О. Дикарев листувався з багатьма кореспондентами. Наукову цінність має його епістолярна спадщина, а саме листи до Х.К. Вовк. Прочитавши їх, зустрічаємо ім'я У.І. Дикаревої. Перебуваючи в 1896 р. на Катеринославщині, М.О. Дикарев просить усі листи до нього адресувати мешканці Новомосковська Катеринославської губернії Уляні Іванівні Дикаревіч, яка віддасть їх йому.

Отже, до того часу, як У.І. Дикарева стала працювати у бібліотеці, вона мешкала у Новомосковську. Однією з причин її переїзду до Катеринослава була турбота етнографа про майбутнє своєї наукової спадщини. Після смерті Митрофана Олексійовича Дикарева єдиною спадкоємницею стала Уляна Іванівна Дикарева. Як людина освічена й інтелігентна, вона розпорядилася спадком таким чином: спочатку всі папери віддала на розгляд редактора «Кубанских областных ведомостей» Л. Мельникова і тільки після цього бібліотека етнографа та фольклориста відправлена до Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка у Львові. Як чесна та порядна людина, У.І. Дикарева виконала заповіт вченого-родича. Завдяки цій жінці рукописні твори та праці М.О. Дикарева побачили світ після його смерті. Знайомство з постаттю У.І. Дикаревої пов'язано з ім'ям іншого відомого вченого – Д.І. Яворницького. Про це свідчить лист У.І. Дикаревої до Д.І. Яворницького, який зберігається в архіві Дніпропетровського історичного музею ім. Д.І. Яворницького. Лист, написаний в Катеринославі у 1910-х рр., містить «покірніше прохання» У.І. Дикаревої як завідувачки міської бібліотеки провести для бібліотечних працівників екскурсію у музеї О.М. Поля з поясненнями самого Дмитра Івановича. Даний факт характеризує У.І. Дикареву як особистість, яка в інших високо цінує знання, повагу та добродійні риси.

Бібліотечна діяльність У.І. Дикаревої починалася з 1 жовтня 1902 р. на посаді помічниці завідувачки читальні Катеринославської міської громадської бібліотеки. Робочим місцем У.І. Дикаревої стала велика світла читальна зала, розташована на нижньому поверсі будинку № 3 по вул. Московській. У.І. Дикарева одержувала платню у розмірі 360 крб. на рік. В силу своїх обов'язків вона чітко й суворо контролювала читачів. Працюючи в читальній залі міської бібліотеки, У.І. Дикарева постійно спілкувалася з читачами, вивчала їх запити, звертала увагу на нові книги та періодичні фонди читальні. За роки її служби на цій посаді (1902-1908 рр.) часто запитувалися автори книжок: В. Крестовський (13 замовлень на рік), В.Г. Короленко (19 замовлень), Т.Г. Шевченко (6 замовлень) та І.П. Котляревський (13 замовлень). Серед періодичних видань зазначимо журнали: «Вестник Европы» (158 замовлень), «Украинский вестник» (33 замовлення), «Киевская старина» (27 замовлень). Окремо виділено довідкові та словникові видання: Ф.А. Брокгауз та І.А. Ефрон – 1154 запита, І.Ф. Бурдон – 99 запитів, іноземний словник – 24 запита.

У.І. Дикарева прийняла завідування бібліотекою 1 листопада 1908 р. після С.В. Єгорової. Перші починання стосувалися штату. Так, у 1908 р. бібліотечна Рада розглядала заяву М.І. Дикаревої про збільшення штату службовців-дівчат книгосховища для пошуку книг. Завідувачка піклувалася не тільки про кількість штату, а й про матеріальне становище її працівників. Так, у 1911 р. згідно першоджерела, платня молодого бібліотечного службовця Марії Кох зросла з 5-9 крб. до 15 крб. на місяць.

У 1906 р. Рада Катеринославської міської громадської бібліотеки, до якої входила У.І. Дикарева, звернулася до міської управи з проханням виділити два книжкових кіоски. На той час це було нововведенням і надавало міському населенню зручності в ознайомленні з періодикою.

Бібліотека ж сподівалася й на прибуток до каси, що було необхідним через скорочення

С.В. Єгорова

міського кредиту. За рішенням міської управи бібліотека отримала два книжкових кіоски терміном на два роки.

За керування бібліотекою завідувачка отримувала щорічну платню 600 крб. (1906 р.). Прикметно, що збільшення заробітної платні залежало від стажу роботи: 10 років – 960 крб., 20 років – 1200 крб. Помічниці завідувачою отримували платню у розмірі 360 крб. на рік або 30 крб. на місяць. За стаж 10 років помічниця отримувала 576 крб. на рік, 20 років – 720 крб.

Дикарева піклувалася про платню не тільки постійних співробітників, а й тимчасових бібліотекарів, які виконували обов'язки замість хворих. За роки її завідування (1908-1923 рр.) зросло утримування бібліотечних службовців. Уляна Іванівна вміла працювати з кадрами, нестача яких на початку ХХ ст. постійно відчувалася. Як керівник У.І. Дикарева підтримувала постійний склад бібліотечного колективу. Разом з нею постійно працювали п'ять її помічниць: К.І. Пчолкіна, Г.П. Мордовська, М.К. Рубаніста, К.С. Голубовська та А.Ф. Крамаренко, двох останніх у 1917 р. замінили О.К. Прокоф'єва та О.М. Михайловська.

*У.І. Дикарева, К.І. Пчолкіна,
С.В. Єгорова, Г.П. Мордовська*

Слід зазначити, що хвилювали У.І. Дикареву й питання інтер'єру бібліотечного приміщення. Тому в 1911 р. бібліотека придбала меблі, зокрема три дивани для відвідувачів вартістю 27 крб. та бібліотечні підставки для книжок у читальну залу вартістю 31 крб. Окреме місце в бібліотечній діяльності посідали господарські справи, з якими завідувачка стикалася протягом років: поновлення паркету, проведення світла, облаштування парадного входу, налагоджування електричного вентилятора. Перші починання (1908 р.) бібліотечного службовця пов'язані з проведенням ремонту бібліотечних кімнат, який тривав півтора місяця: з 1 червня по 18 серпня бібліотека для читачів була зачинена. Через два роки, у 1911 р., знову не працювала міська бібліотека протягом 18 днів.

У.І. Дикарева брала активну участь у засіданнях бібліотечної Ради, порушувала найбільш активні та нагрілі питання, які торкалися різних аспектів бібліотечної діяльності. Наприклад, у 1910 р. на засіданні Ради У.І. Дикарева виступила з доповіддю про роботу палітурної майстерні, відкритої в 1909 р. при бібліотеці. Обґрунтований виступ У.І. Дикаревої дозволив зрозуміти членам Ради, що міська бібліотека не має фінансової можливості утримувати у своєму приміщенні велику майстерню. Бібліотечна Рада підтримала її керівника й ухвалила передати палітурну справу особам, які мають до неї інтерес та бажання.

За роки керівництва У.І. Дикаревої міською бібліотекою привертала увагу значні поповнення бібліотечних фондів. У 1908 р. бібліотека отримала особисту колекцію від пані Ю.А. Піхотинської у кількості 284 назв, 772 томів вартістю 736 крб. 25 коп. Дарунок складався з приватних пожертвувань, які Ю.А. Піхотинська зробила протягом багатьох років, працюючи в народній освіті. Завдяки дарунку фонд бібліотеки поповнився необхідними для читачів книгами. У 1910 р. книгозбірня Катеринослава поповнилася книгами почесного члена Московського Археологічного інституту князя Ф.О. Куракіна, зокрема, «Историческим сборником» у трьох томах та «Архив князя» у восьми томах.

У 1911 р. бібліотека прийняла до свого складу 363 томи медичних книг доктора Симонова та один том цінного історичного та географічного опису Аргентини від генерального консула цієї країни. У 1912 р. до бібліотеки надійшли дарунки від М.Г. Донцова у кількості 10 перекладів художніх та науково-популярних книг. У 1914 р. книжкові фонди міської громадської бібліотеки зросли на 51 том підручників вартістю 60 крб. 25 коп. від матері Юхима Шкляра, студента Катеринославського Гірничого інституту.

У.І. Дикарева підтримувала тісні зв'язки з іншими бібліотеками Росії та України. Щорічно перелік доповнювали бібліотеки, наукові та культурно-освітні заклади, які висилали Катеринославській бібліотеці власні звіти та щорічники. Цікавим є факт книгообміну з Маріупольською міською бібліотекою, яка в 1910 р. одержала від Катеринослава 396 томів дублетних журналів. У 1911 році на прохання доктора філософії С. Святікова Катеринославська міська бібліотека вислала дублетні екземпляри газети «Вестник юга» до першого відділу бібліотеки Імператорської Академії Наук за їх відсутністю.

У бібліотечному світі початку ХХ ст. Катеринославська бібліотека разом з її активним та енергійним керівником стала відома й шановна. Про це свідчить запрошення У.І. Дикаревої та члена Ради М.О. Заусайлова до Харківської Громадської бібліотеки на святкування її 25-річного ювілею (12 лютого 1912 р.).

Проблеми читацької заборгованості та загублених бібліотечних книжок завжди були під її контролем: щорічно один із пунктів обговорювання бібліотечної діяльності був присвячений збереженню фондів. Так, на прохання керівника бібліотеки здійснити дезінформацію книг у книгосховищі, бібліотечна Рада асигнувала 100 крб.

У 1914 р. в бібліотеці відбулася важлива історична подія. Група мешканців Катеринослава звернулася до бібліотечної Ради з проханням придбати в бібліотеку книги, написані «малоросійським нарідчям» та виділити цей фонд в «український відділ» з окремим каталогом. Результатом стала постанова бібліотечної Ради, по-перше, про обрання комісії у кількості трьох членів для розгляду списків та придбання книжок. По-друге, із загального відділу українські книжки не виокремлювати, а скласти окремий покажчик, який допоможе читачу при користуванні визначеними книгами.

Катеринославська міська бібліотека на чолі з У.І. Дикаревою брала участь у проведенні культурних заходів країни. Так, в 1910 р. у місто Симбірськ надіслали пожертвування у розмірі 10 крб. на спорудження пам'ятника відомому російському письменнику І.О. Гончарову. 1914 р. став ювілейним для Катеринославської міської громадської бібліотеки: 25 років від дня її заснування. За умов початку Першої світової війни святкування пройшло скромно, з молебнем та урочистим засіданням бібліотечної Ради від 14 листопада 1914 р., на якому заслухали доповідь з історії бібліотеки за 25 років.

Знаменною подією для Катеринославської міської бібліотеки стала участь у Першому Всеросійському з'їзді з бібліотечної справи, який проходив з 1 по 7 червня 1911 р. в Санкт-Петербурзі. У.І. Дикарева з помічницями склали діаграми, що відображали зріст основних бібліотечних показників. Крім того, на виставці з'їзду були представлені зразки бланків, абонементних книжок, карток алфавітного каталогу, які використовувалися в Катеринославській бібліотеці.

У.І. Дикарева, одна з перших працівників культури Катеринослава, звернулася до бібліотечної Ради з проханням про відрядження її в Університет А.Л. Шанявського на курси. Рада підтримала завідувачку в її бажанні, асигнувала на поїздку 150 крб. Звіт завідувачки про

курси містив кілька напрямків прогресивних змін розвитку бібліотеки. На її думку, по-перше, необхідно скласти систематичний читацький картковий каталог з предметним покажчиком. По-друге, за принципом бібліотечної техніки, змінити існуючі форми книжкових карток, домагаючись швидкості видачі книжок читачам. Для чого ввести подвійний читацький формуляр. По-третє, окремо виділити дитячий книжковий фонд, створити каталог за віком та спеціальними відділами, які розроблені комісією з дитячого читання. По-четверте, для зручності читачів-учнів придбати комплект книжок найбільшого попиту, розмістивши їх у читальній залі, а не в загальному книгосховищі. Завідувачу доручено складання каталогу дитячих книжок.

Проблема приміщення для фондів була так само актуальна для бібліотеки, як і житло для її керівника. Так, до 1908 р. У.І. Дикарева не мала власного житла. Про це свідчить інформація зі сторінок звіту, яка повідомляє про постанову бібліотечної Ради щодо призначення завідувачці квартири у приміщенні бібліотеки для постійного нагляду за бібліотекою та її майном. З 1908 року адреси Катеринославської міської громадської бібліотеки та місця проживання її керівника співпадали вул. Московська, 3.

У.І. Дикарева мала сина Віктора Олександровича, який очолював Катеринославську губернську просвітню бібліотеку після матері, з 1923 по 1926 рр. Віктор Олександрович був службовцем, безпартійним, який мав вищу спеціальну освіту. Він був не тільки справжнім продовжувачем справи своєї матері, а й розширив коло бібліотечної діяльності. Так, у 1920-х роках В.О. Дикарев керував гуртком художнього читання, який діяв при читальні по вул. Московській. Члени гуртка – прогресивні діячі, яких об'єднувала любов до художньої літератури (вітчизняної та зарубіжної). У 1921 р. в Катеринославі відбулася перша загальноміська конференція бібліотечних працівників, на якій присутній Дикарев займав почесне місце в президії. На I Всеросійському з'їзді бібліотечних працівників, який проходив у Харкові в 1926 р., серед делегатів був і директор Катеринославської губернської бібліотеки тов. Дикарев В.О.

На жаль, подальша доля цих двох визначних постатей невідома. Підсумовуючи, зазначимо, що У.І. Дикарева як жінка, як людина творча, ініціативна, чуйна, відповідальна, розумна, вимоглива віддала бібліотечній справі Катеринослава більше 20 років, з яких 15 років керувала бібліотекою. Своє життя присвятила бібліотеці й сина виховала гідною людиною, яка любила книги та читання. Моє дослідження є вшануванням пам'яті людей, які стояли біля витоків бібліотечної справи Катеринославщини.

Книжкові скарбниці ДОУНБ

Віків сполучна давнина ...

Гурай Л.Г.,

*головний бібліотекар сектору
рідкісних і цінних документів ДОУНБ*

У 1991 році відбулася подія, яка визначила певний етап в історії ДОУНБ: був відкритий сектор рідкісних і цінних документів, раніше недоступні читачам раритети приєдналися до інших книжкових колекцій, в роботі бібліотеки почав розвиватись науково-книгознавчий напрямок. Нині фонд сектора має понад 7857 книг і журналів універсального змісту, хронологічного діапазону від XVII до початку XX ст. Найбільш цінні та унікальні книги фонду об'єднані в колекції стародруків, книг з автографами та екслібрисами, великого і мініатюрного формату тощо. Кожен примірник стародрукованої книги, що містить інформацію про культуру, історію, науку, рівень друкарської справи, несе також ідею неповторного, унікального, специфічного явища - свідка свого часу.

Але дуже помиляються ті, хто вважає старовинні книги лише об'єктом вивчення суто історичних проблем! Книжкові пам'ятки - повноправні члени сучасного суспільства своїх друкованих родичів, і досі кожна людина, яка хоче мати глибокі знання, класичну вищу освіту, не може обійтись без старовинних книжок. В них багато сміливих ідей, нереалізованих проєктів, наукового і практичного досвіду, вони спонукають до пошуків і роздумів, впливають на духовний світ людини, виховуючи її етичні та естетичні почуття.

Найціннішу колекцію стародруків відкриває «Діоптра сиречь Зерцало», видана друкарнею Кутейнського монастиря під Оршею на Могилівщині у 1651 році. 1630 року Богдан Стеткевич заснував тут монастиря, а його мати, княгиня Анна Огінська, допомогла створити друкарню, яка проіснувала лише до 1655 року. Тому ця книга - справжній раритет.

Прикрасою колекції є старообрядницьке видання 1785 року «Учительное Евангелие» приватної друкарні купців Рукавішнікова і Железнікова Стародубського посаду Клинці Чернігівської губернії. Цікаво, що в середині 1780-х років декілька старообрядницьких книгодрукарень існували легально. Але ця діяльність продовжувалась недовго, надалі вона вже була таємною.

Обидві книги мають оправу з обтягнутих шкірою дошок з металевими застілками, кириличного друку. За змістом вони не літургійні, а мають повчальний характер і передають нам, нащадкам, основні правила християнської етики, вічні і мудрі.

Книга барона П. Шафірова, віце-канцлера і дипломата петровської епохи, якому була доручена справа з розшуку І. Мазепи, «Рассуждение, какие законные причины Его Величество Петр Великий ... к начатию войны против короля шведского Карола XII 1700 году имел»,

видана в 1722 р., дає глибокий аналіз причин війни Росії зі Швецією, вміщує багато фактичного матеріалу. Це була перша російська книжка з міжнародного права.

Відомо, що останні сторінки книги «Заключение к читателю» написані безпосередньо Петром І.

Надзвичайною рідкістю є віденське видання 1793 року історичного твору Гуфра В. і Грая І. «Краткая Серблии, России, Босны и Рамы Кралевств история», перекладеного з німецької мови на словенську відомим сербським істориком, письменником і перекладачем І. Раїчем. Він одержав вищу освіту у Києві, написав багато творів, більшість яких, в тому числі і названий, написані словено-сербською мовою, яка була сумішшю церковнослов'янської із сербською.

До надзвичайно рідкісних творів друку належить перший російський географічний словник Ф. Полуніна «Географический лексикон Российского государства» (1773 р.), 7 томів першого видання «Древней российской вивлиофики» М. Новікова (1773 – 1775 рр.). Цей часопис був у XVIII ст. важливим навчальним і науковим посібником з історії. Він вміщує багато історичних документів завдяки наполегливій праці вченого-історика М. Бантиша-Каменського. В 4-й частині книги є відомості про І. Мазепу, П. Полуботка, І. Сулему, запорозьке військо, фортецю Кодак та інші матеріали з історії України. Сучасні науковці – читачі сектора рідкісних і цінних документів постійно вивчають ці книги.

До найрідкісніших пам'яток друкованої книги належать місяцеслови, тобто календарі. Так, ярликові екслібриси «Месяцеслова на 1847 год» розповіли про те, що книга належала Михайлові Семецькому, історик, засновнику і редактору журналу «Русская старина», кореспонденту Вільної російської друкарні у Лондоні. Другий календар «Месяцеслов на лето от Рождества Христова 1802...» має 12 сторінок щоденникових записів Андріяна Чепи, відомого колекціонера документів з історії України, знавця української старовини.

В колекції стародруків початку XIX ст. є також цінні українські видання: «История княжества Псковского...» Євгена митрополита 1831 р. друкарні Києво-Печерської лаври, «Опыты в стихах» О. Склабовського 1819 р., видані друкарнею Харківського університету, «Опыт повествования о древностях русских» Г. Успенського 1811 р. тієї ж друкарні та ін.

Дуже велику історико-культурну цінність мають книги петровської епохи, прижиттєві видання М. Ломоносова, В. Тредіаковського, М. Новікова, М. Карамзіна, Д. Давидова, М. Гоголя, М. Костомарова, Г. Вебера, Л. Ранке, С. Соловйова, М. Грушевського та ін.

Колекцію книг з автографами можна назвати своєрідною енциклопедією кращих людських почуттів: вдячності, поваги, любові, співчуття, дружби. Зберігаються автографи та дарчі надписи і відомих в історії діячів, і зовсім невідомих людей, але кожен з них – документ свого часу.

Книги з автографами Д. Яворницького, А. Чепи, М. Морозова, М. Бречкевича, І. Лаппо, С. Венгерова, М. Чехової, В. Флоринського та ін. можуть розповісти багато цікавого, вони відкривають невідомі раніше факти біографій чи різних подій. Це завжди особливий світ, зігрітий теплом людських співвідносин.

Рідкісні видання – світ незбагненно прекрасних, цілющих джерел живої води знань і добра, який визначає такі важливі атрибути духовної культури, як спадкоємність, усталеність спадку, безперервність розвитку.

Бібліотечні фонди: час змін

Бібліотечні фонди та їх хранителі

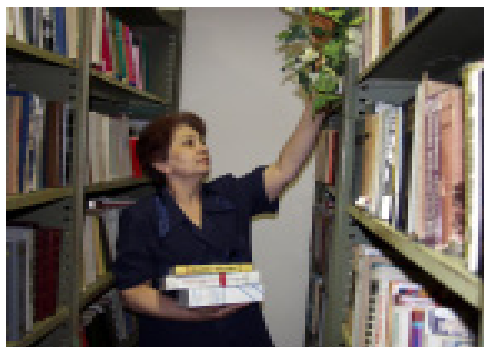
*Лєсканова М.Л.,
завідуюча відділом
зберігання основного фонду ДОУНБ*

У нашої бібліотеки день народження, та не звичайний, а ювілейний! Нашій бібліотеці виповнилося 175 років. Це означає, що в 1834 році вона вперше відкрила свої двері!

А що передує народженню бібліотеки? Народження бібліотеки не може відбутися без зібрання книг, журналів, газет та інших видань, які мовою бібліотекарів називаються «фондом».

Бібліотечний фонд поряд з бібліотекарями й читачами, навколо яких, власне, й обертається вся робота, є одним з основних елементів існування бібліотеки. Читачі середини XIX та й середини XX століття неймовірно здивувалися б різноманіттю друкованої та недрукованої продукції, представленої в бібліотечній колекції. Крім традиційних книг та періодичних видань, читачам надаються патенти й авторські посвідчення, мікрофільми й мікрофіші, ноти й грамплатівки, аудіо- та відеокасети, дискети й CD-ROMи, електронні документи тощо. У бібліотеці йде постійне накопичення інформації на сучасних носіях для задоволення інтересів читачів у будь-якому зручному для них виді.

Але мені як співробітнику відділу зберігання основного фонду хочеться трохи розповісти про книги Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки, які по праву святкують свій Ювілей!

Не спокушена у тонкощах бібліотечної справи людина навіть уявити собі не може, наскільки довгий шлях книги до читача. З моменту придбання книги бібліотекою й до знаходження нею місця на полиці проходить іноді кілька місяців.

Такий довгий шлях книга долає для того, щоб одержати тільки їй властивий інвентарний номер, бібліотечний шифр і, нарешті, зайняти власне місце на полиці за всіма правилами бібліотечного розміщення. Немає більш актуального питання, ніж точне місцезнаходження книги, тим більше, що в книгосховищі ДОУНБ їх майже мільйон!

Щоб зрозуміти, наскільки великий фонд нашої бібліотеки, спробуйте уявити, що всі полиці стелажів, зайнятих книгами в книгосховищі, витягаються в одну лінію. Загальна довжина цієї абстрактної полиці складе 9 км! Якщо така велика колекція не впорядкована, вона втрачає всілякий зміст. Ніхто й ніколи не знайде в ній потрібну книгу.

А ви знаєте, що книги в нашому книгосховищі вміють розмовляти?

Книги мають величезну розмаїтість розмірів, і вони попереджають нас про свою величину:

- буква М біля інвентарного номера попереджає про те, що книга мініатюрного розміру;
- буква Ф - книга більша за стандартну;
- а якщо ви побачите біля номера букву В - чекайте книги-велетня!

Книги на полицях книгосховища не статичний об'єкт. Частина з них перебуває в постійному русі. Замовлені книги курсують у відділі обслуговування й назад, причому в умовах роботи нашої бібліотеки книги не просто курсують, а переїжджають зі сховища в інші приміщення бібліотеки. Якщо книга видавалася читачеві хоча б один раз, вона проїхала туди й назад 16 кілометрів! А якщо книга видавалася 30 разів?.. Крім того, наші книги доступні читачам, що користуються міжбібліотечним абонементом, і тоді вони відправляються в подорож по області та за її межі. Ще наші книги мають великий успіх у співробітників бібліотеки: їх замовляють для оформлення виставок, проведення заходів і т.п.

І хто ж може встежити за такими мандрівницями? Ми! Співробітники відділу книгосховища завжди можуть дати чітку відповідь про місцезнаходження запитуваної книги.

Точна відповідь читачеві про місцезнаходження книги, якщо вона відсутня на полиці, є одним з показників професіоналізму співробітників відділу зберігання основного фонду. Без удаваної скромності хочу похвалитися тим, що протягом 2008 року були дані всього 3 необгрунтованих відмови, професійною мовою – з причини «немає на місці».

Утримання в порядку мільйонного фонду книгосховища вимагає чималих зусиль. Процес видачі та повернення книг безперервний. Видати книгу читачеві, розставити на полицю, прийняти партію нових книг, перевірити розміщення книжкового фонду, знепилити його - ось далеко не повний перелік щоденних зусиль співробітників відділу книгосховища.

А ще співробітники нашого відділу навчилися дарувати книгам нове життя!

Як відомо, наша бібліотека крокує в ногу з часом, і ось уже з 1993 року, поряд із традиційними картковими каталогами міцно зайняв своє місце електронний каталог. Для співробітників книгосховища він є спадкоємцем топографічного та генерального алфавітного каталогу разом узятих. А для читачів, завдяки численним перевагам та фантастичним можливостям, які надає пошук по електронному каталогу, канули в Лету моменти болісних спогадів: «Хто написав цю книгу?», або ще краще: «Хто написав це оповідання, і чи є воно у бібліотеці?».

А що ж робити з тим величезним масивом книг, що надійшов у бібліотеку до 1993 року? На жаль, більша частина книжкової колекції доступна для пошуку лише в традиційному виді - за допомогою карткових каталогів. Створювати інформаційний ресурс на ретроспективну частину фонду - предмет турботи співробітників відділу книгосховища. Найчастіше книга, що простояла на полиці багато років, після введення в електронну базу знаходить нове життя, починає користуватися попитом у читачів завдяки тому, що в електронному каталозі розкрито її зміст. І як приємно чути від читачів слова: «Тільки у вашій бібліотеці я знайшов цей твір!» Приємно і за себе, і за книгу.

Незважаючи на те, що наша бібліотека вперше відкрила двері для читачів у середині XIX століття, пережила всі війни й революції в XX столітті й зараз успішно йде в ногу із XXI століттям, вона стає все молодшою та сучаснішою.

Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека має один із найбільших фондів серед бібліотек України. Вона повноправно заявила про себе в Європі та Америці, успішно пірнула в «світову павутину», здійснює віртуальні довідки й виконує електронні замовлення, все частіше поповнює фонд документами на нетрадиційних носіях, але, не дивлячись ні на що, книги в нашій бібліотеці завжди будуть у центрі уваги. Тому що ми розуміємо, що книга як об'єкт матеріальної культури несе безцінну інформацію від минулих поколінь до майбутніх і тим самим служить людству не одне сторіччя. Ми завжди пишалися, пишаємось і будемо пишатися нашою книгою з інвентарним №1: «Витязь у тигровій шкірі» Шота Руставелі. Ми завжди будемо любити книги й дуже сподіваємось, що вони будуть відповідати нам взаємністю.

Обмінно-резервний фонд ДОУНБ: нові пріоритети

*Козак Т.А.,
головний бібліотекар сектору
обмінно-резервного фонду ДОУНБ*

Обласні бібліотеки в бібліотечному середовищі регіонів стають центрами об'єднання і ресурсного формування в області, призначені постійно реагувати на зміни бібліотечного ландшафту, компенсувати недоліки в книжкових ресурсах в тих чи інших бібліотечних зібраннях.

Принаймні подібна компенсація завжди буває лише частковою та все ж вона допомагає вирішити багато фондових проблем як публічним бібліотекам нижчої ланки, так і бібліотекам спеціальним та спеціалізованим.

ОРФ Дніпропетровської обласної наукової бібліотеки з урахуванням соціокультурних завдань і збереження основного призначення - бази доукомплектування широкого кола бібліотек - переніс акцент функціонування на такі практичні завдання:

- активне залучення і акумуляція благодійних надходжень з різних фондів, книговидавничих організацій, бібліотек;
- перепрофілювання безкоштовно переданих приватних зібрань та дублетної і невикористаної літератури, переданої зі структурних підрозділів Бібліотеки;
- максимальне створення сприятливих передумов для книгообміну з бібліотеками країни і зарубіжжя.

Сьогодні як самостійний структурний підрозділ на правах функціонального сектору Бібліотеки ОРФ складає понад 17 тис. примірників документів універсальної тематики. Щорічно надходить і перерозподіляється серед бібліотек понад 15 тис. примірників (в т. ч. близько 12 тис. примірників документів на публічні бібліотеки області).

Протягом десяти років суттєвим джерелом надходжень в ОРФ були видання, закуплені за державні кошти, видані в рамках Національної програми видання соціально значущих видань

та програми «Українська бібліотечна серія». В останні два роки, в зв'язку з призупиненням надходжень за цими програмами дещо змінюється склад ОРФ та джерела надходжень. Так, в минулому році основним джерелом поповнення ОРФ була благодійна допомога.

Значне поповнення (майже 70% із 15 тис. прим., які надходять в середньому за рік) відбулося за рахунок надходжень від благодійних фондів, дарунків від установ і підприємств: Національного музею України, державного підприємства «Укрпошта», обласної ради і управління культури і туризму ОДА, громадських організацій «День культури мира», «Педагогіка і культура», Інституту енциклопедичних досліджень НАН України, УАДФ «Сейбр-Світло» та ін.

В ситуації фінансового дефіциту ці надходження стали важливою підмогою в комплектуванні як публічних міських, так і сільських бібліотек області. Так, в 2008 р. бібліотеки області поповнили фонди своїх книгозбірень новими мистецькими, енциклопедичними, краєзнавчими, періодичними виданнями. Всього до фондів бібліотек області було передано 14,5 тис. прим. документів, в т.ч. до публічних – понад 12 тис. прим. Всі публічні бібліотеки одержали нове унікальне видання «Шевченкіана Придніпров'я», продовжували доукомплектовувати свої фонди п'ятим і шостим томами багатотомного видання «Енциклопедії Сучасної України».

Збільшенню кількості дарувальників сприяло розширення старих і пошук нових контактів з видавцями, підтримка стосунків з авторами книжок, вченими, письменниками, педагогами, власниками цінних приватних книгозбірень. З проханням передати безкоштовно свої видання їм направлялись офіційні листи, велись телефонні бесіди, впроваджувались акції «Подаруй книжку бібліотеці» та «Книжкова крамниця».

Постійно діюча акція «Подаруй книжку бібліотеці» збільшує кількість дарувальників на регіональному рівні, активізує їх дії щодо передачі книг в бібліотеку.

В період акції «Книжкова крамниця» користувачам бібліотеки було запропоновано понад тисячу друкованих ретроспективних видань з різних галузей знань за ціною від 30 коп. Інформація та умови акції були представлені на стенді в приміщенні бібліотеки та розміщені на сайті ДОУНБ. Протягом акції користувачі не тільки купляли книги, а й пропонували бібліотеці безкоштовно видання зі своїх колекцій.

Внаслідок акції, яка тривала майже півроку, було продано населенню половину представлених книг. Користувачами подаровано близько семи тисяч видань.

Долучається в резерв фонду сектора література дніпропетровських науковців: С.І. Світленка, В.В. Іваненка, І.С. Стороженка та інших авторів. Це дає можливість ОРФ забезпечити формування фондів всіх публічних бібліотек області літературою краєзнавчої тематики. Подаровані книги відомих дніпропетровських письменників Лесі Степовички, Миколи Миколаєнка, Віктора Савченка, Олександра Ратнера, Миколи Невидайла, Людмили Левченко, видані в останні роки, змогли потрапити до сільського читача тільки з ОРФ, оскільки самостійно

придбати їх бібліотеки не в змозі.

Щоб розширити спектр взаємодії з різними установами, організаціями, приватними особами та привернути увагу інших меценатів-дарувальників і зацікавити читачів, на сайті бібліотеки відкрито новий розділ «Дякуємо нашим дарувальникам», де в хронологічній послідовності подарованих матеріалів та за алфавітом прізвищ дарувальників даються короткі відомості про них і, якщо це книга, то анотація. Невелика реклама на творчість автора заохочує його до подальшої співпраці з бібліотекою.

Усвідомлюючи, що сьогоdnішній наплив студентства в читальні зали обласної бібліотеки не повинен суттєво впливати на принципи формування її фондів, ОРФ проводить роботу по відновленню ретроспективних лакун фонду своєї бібліотеки, виявляючи їх серед видань, що надходять. Спільна робота з відділами комплектування та обслуговування дозволяє з численних приватних подарунків відібрати найнеобхідніше.

Певна робота ведеться по ліквідації відмовлень користувачам обласної бібліотеки. Щорічно складаються і розміщуються на сайті ДОУНБ та розсилаються в інші бібліотеки

списки літератури «ДОУНБ розшукує видання». Так в минулому році зі ста книг, які потрібно доукомплектувати по зафіксованих відмовах читачам, від бібліотек-партнерів надійшло в ОРФ двадцять примірників. Це словники, підручники, цінні наукові, мистецькі видання.

Водночас і структурні підрозділи щорічно працюють зі своїми підсобними фондами по виявленню дублетної та мало використаної літератури, щоб передати їх в ОРФ.

Саме на цю та подаровану літературу ОРФ складає інформаційні списки для доукомплектування публічних та інших бібліотек. Актуальними для публічних бібліотек

області завжди є запити на довідкові, енциклопедичні, навчальні видання, літературу з питань економіки, права, психології, екології, архітектури, мистецтва, будівництва. Так, в минулому році ЦБС області по запропонованих інформаційних списках літератури замовили видань для доукомплектування фондів своїх книгозбірень у кількості 5 тис. примірників.

Якісне формування ОРФ обласної бібліотеки істотно впливає на доукомплектування і ефективність діяльності бібліотек регіону та є запорукою високого рівня забезпечення інформаційних потреб читачів. У зв'язку з цим докладається чимало зусиль для пошуку нових джерел оновлення фонду.

Як вагоме джерело комплектування ОРФ є вітчизняний і міжнародний книгообмін. Це можливість одержати видання, що не завжди надходять до книготорговельної мережі, отримання необхідної новітньої інформації.

Сектором ОРФ партнерські стосунки з вітчизняними бібліотеками встановлюються на підставі прийнятих державних документів про організацію та порядок обміну між бібліотеками, узгоджуються листами-підтвердженнями чи усно, з бібліотеками зарубіжжя скріплюються двосторонніми угодами на взаємовигідних певних умовах.

Сьогодні по книгообміну в сектор ОРФ надходить література від 15 бібліотек-партнерів. На регіональному рівні ми співпрацюємо з науковими бібліотеками ДНУ, Інституту тваринництва центральних районів, бібліотекою обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, публічними бібліотеками. Постійний книгообмін з бібліотеками

країни: Львівською ім. Стефаника, Харківською ім. Г. Короленка, Одеською ім. М.Горького, Національною парламентською бібліотекою України, НБУ ім. Вернадського, обласними – Луганською ім. Горького, Чернігівською ім. Короленка та з іншими бібліотеками, з якими книгообмін випадковий, разовий.

В своїй діяльності сектор активно використовує сучасні комп'ютерні технології. На сайті ДОУНБ створена сторінка сектора ОРФ, де систематично розміщуються інформаційні списки літератури галузевої та краєзнавчої тематики.

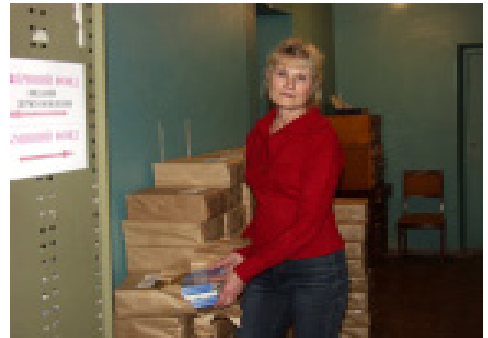
За допомогою електронної пошти, ми маємо можливість спілкуватися з колегами із різних бібліотек, оперативно обмінюватись інформацією.

Найбільш ефективно електронна пошта використовується для спілкування з бібліотеками зарубіжжя: надсилання листів-пропозицій і листів-замовлень здійснюється за допомогою електронної пошти. За два роки партнерства з російськими колегами із Російської державної бібліотеки (РДБ) та Російської національної бібліотеки (РНБ) в ОРФ надійшло майже триста примірників цінних енциклопедичних, довідкових, наукових видань. Серед них монографія Є.Л. Немировського «Возникновение славянского книгопечатания», енциклопедія «Культура Возрождения», «Святая Русь. Энциклопедический словарь», 3-х томник відомого «Энциклопедического словаря» Ф. А. Брокгауза та І. А. Ефрона, біографічний словник «Русские писатели 20 века», довідники «Самые красивые и знаменитые камни мира», «Литературное зарубежье России» та ін.

Нашим зарубіжним партнерам надсилаються видання, що видаються в регіоні (наукові, довідкові), а також друковані видання обласної бібліотеки.

Для ефективної роботи в програмі міжнародних книгообмінів, які побудовані за принципами рівноцінного книгообміну, сектору необхідно вирішити питання якісного формування відповідної частини свого фонду цінними виданнями, які задовольнили б потреби зарубіжних партнерів. Це буде сприяти підвищенню авторитету обласної бібліотеки як надійного партнера, на адресу якого варто було б відправляти цікаві видання, щоб замість них одержувати рівноцінні.

Час постійно ставить нові завдання і постійно корегує стратегічний напрямок розвитку Дніпропетровської обласної універсальної бібліотеки, а разом з цим визначає і подальшу концепцію діяльності її складової частини - обмінно-резервного фонду щодо відбору, зберігання і перерозподілу фондів бібліотек регіону.

Бібліотека і суспільство

Світ врятує мистецтво

*Пономаренко С.М.,
завідуюча відділом документів
з питань мистецтв ДОНУБ*

Усім нам випала складна доля: жити у час великих звершень, змін та випробувань. Сучасний світ з кожним роком все більше показує свою антигуманістичну суть, конфронтацію з духовною культурою. Новітні технології прискорюють темп життя, проникають в усі сфери діяльності суспільства, підмінюють моральні цінності, трансформують і руйнують особистість. Як зберегти і передати нащадкам надбання національної культури? Що треба зробити сьогодні, аби й завтра лунала народна пісня, не всохло джерело творчості? Як повернути попит на високі духовні цінності? Як вижити бібліотекам в умовах конкурентної боротьби за користувача? Всі ці питання не можуть не хвилювати бібліотечних працівників. Можливо хтось вважає літературу з мистецтва чимось другорядним, не актуальним в часи космічних швидкостей, економічних і політичних потрясінь, але ця думка помилкова. Бо тільки здатність творити відрізняє людину від інших біологічних істот і з давніх-давен потреба створювати була умовою розвитку особистості. Не кожен здатний створити мистецький шедевр, але кожен може розкрити для себе світ мистецтва, навчитись розуміти його. І тут у нагоді стануть книги, бібліотеки.

В бібліотеках області чимало проблем: тільки п'ять бібліотечних закладів мають спеціалізовані підрозділи – відділи документів з питань мистецтв (три з них в обласному центрі), фонди цієї тематики надто мало чисельні, на комплектування бракує коштів (а книги з мистецтва

дуже дорогі), немає спеціального обладнання для впровадження новітніх технологій й застосування аудіо- та відеоматеріалів і т. ін. В найскрутнішому становищі опинились сільські бібліотеки.

Тому я хочу розповісти про наш відділ, про наш досвід не з метою вихваляння, а з метою інформування колег про наші можливості. А ще – запропонувати інформаційну та практичну підтримку, надійне партнерство при доброзичливості стосунків. Ми відкриті для вас!

Наш відділ сьогодні – це сучасний центр

інформації з питань мистецтв в області, з потужними інформаційними ресурсами, до складу яких входять: книги (28800), нотні збірки (18000), періодичні видання (40 назв, 7700 прим.), колекція грамплатівок (4043), видання інформцентрів України та Росії (1050), зібрання відеокaset і компакт-дисків (53), електронні бази даних. Наш фонд універсальний: це і наукові праці та довідкові видання з історії вітчизняного та зарубіжного мистецтва, навчальні посібники з питань культурології та мистецтвознавства, альбоми репродукцій творів видатних митців, збірки нот для різних видів музичних інструментів та виконавчої майстерності, зібрання драматичних творів класичної і сучасної літератури, а також унікальні грамзаписи творів класичної музики, хорових та інструментальних композицій, компакт-диски та аудіо-записи виконавців вітчизняної та зарубіжної естради, методичні рекомендації щодо оформлення театральних вистав, ритуальних та народних свят, сценарії на допомогу художній самодіяльності та ін. Серед них є справжні перлини, такі, як: «Ватикан», «Лувр», «Ермітаж» (із серії «Великие музеи мира»), «Энциклопедический словарь живописи», «Иллюстрированная история мирового театра», «Театры Днепропетровщины», альбоми репродукцій: Ван Гога, Моне, Гогена, Айвазовського, Рєпіна, Васильківського, Яблонської та ін., «Український пейзажний живопис XIX-XX ст.», «Петриківка», «Русская живопись: большая коллекция», біографії видатних митців із серії «Жизнь в искусстве», «XX век», «Женщина-миф», «Человек-легенда», рідкісні партитури опер Моцарта, Верді, учбові видання з додатком на CD-ROMax, нотні збірки 1891 року видавничого дому Ціммермана, величезна кількість листівок, книжечок-мініатюр та ін.

Орієнтуватись серед такого масиву інформації і бібліотечним працівникам, і користувачам допомагає довідковий апарат, який складається з алфавітного і систематичного каталогів книг, нот, пісень, аудіо- та відеодокументів, образотворчих матеріалів, систематичної картотеки газетно-журнальних статей, картотеки сценаріїв художньо-ігрових фільмів, тематичної картотеки сценаріїв на допомогу художній самодіяльності.

З 2000 року ми розпочали роботу по створенню електронних каталогів на колекцію грамплатівок, нот (нові надходження) та книг (ретроспектива). Загальний фонд записів склав 3600. В 2007 році відбулася реорганізація (злиття) усіх власних баз в одну загальнобібліотечну «BOOK», що значно спростило та прискорило пошук документів. З 2005 року ми також беремо участь у створенні електронної СКС, формуванні бази повнотекстових документів. З підключенням нашої бібліотеки до міжрегіональної бібліотечної корпорації «МАРС» відпала потреба розпису російських періодичних видань з мистецтва, що дало змогу зосередити більше уваги на українських періодичних виданнях.

Наш відділ знають і шанують в області. Щорічно до нас звертаються понад 3000 користувачів. Це, перш за все, професіонали – творча еліта області, викладачі та студенти спеціалізованих навчальних закладів, величезна армія аматорів, майстрів народної творчості, учасників художньої самодіяльності і всіх зацікавлених.

Серед них: заступник губернатора з гуманітарних питань **Є. Бородин**, начальник управління культури облдержадміністрації **Н. Першина**, головний концертмейстер театру опери та балету **В. Пучков**, народний художник України, скульптор **В. Небоженко**, директор Будинку органної та камерної музики **Н. Голікова**, журналіст, ведучий на радіостанції «Мелодія» **О.Пронін**, професор ДНУ **Н. Заверталюк** та ін.

Ми з приємністю спостерігаємо тенденцію зростання кількості користувачів-студентів, бо переконані в потенційна гуманітарна інтелігенція, за якою майбутнє нашого суспільства.

Головні наші принципи – достовірність, оперативність, цікавість та різноманітність інформації.

Своїм користувачам ми пропонуємо такий вид співробітництва, як інформаційне обслуговування. Це і виконання інформаційних довідок, індивідуальні та групові консультації, інформаційне обслуговування в режимі «Запит-відповідь». Серед абонентів споживачів інформації – колективи управління культури облдержадміністрації, художнього та історичного музеїв, обласного методичного центру клубної роботи, Будинку органної та камерної музики, на індивідуальному інформуванні – головний хормейстер академічного театру опери та балету В. Пучков.

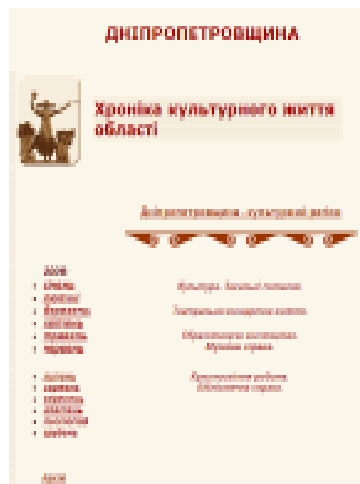
Ми тісно пов'язані з учбовим та мистецтвознавчим процесами, на допомогу яким готуємо бібліографічні списки літератури, наприклад: «Історія театру та майстерність актора», «Музичний фольклор – скарбниця української культури», «Театр-студія Верим!» на сторінках преси», «Меценатство в Україні», «Історія хореографії» та ін. Протягом певного часу постійно працювали у нас над темами наукових робіт викладачі-аспіранти О. Світлична, І.Загреба, О. Половна-Васильєва (ДНУ), С. Чуйко (ДУК). Ми допомогли інформаційними документами викладачам та видавцям Б.Братанічу, О. Кравцю в роботі над підручниками та поліграфічною продукцією.

Окремою частиною інформаційного обслуговування споживачів є проведення Днів інформації, Днів спеціалістів та інформаційних годин, тематика яких різноманітна: «Соціокультурна ситуація в Україні та світі», «Передовий досвід в культурі», «Сучасний театр України» та ін.

У відділі постійно діє стенд «Нові надходження», який постійно оновлюється.

З метою інформаційного обслуговування органів місцевої влади та керівників закладів культури області щомісяця готується інформаційно-аналітичне видання «Хроніка культурного життя області» (за матеріалами періодичних видань та неопублікованих документів), підготовлено електронний довідник про заклади культури нашого краю «Дніпропетровщина – культурний регіон» (див. на сайті: <http://www/libr.dp.ua>)

Для наших колег бібліотекарів, працівників закладів культури та всіх зацікавлених ми запровадили серію біобібліографічних

показчиків «Галерея митців Придніпров'я», які готуються у співпраці з відділом краєзнавства ДОУНБ та представниками творчих спілок. Вже вийшли: «Чарівник Петриківського розпису» (до 75-річчя Ф. Панка), «Червоної калини білий цвіт» (пам'яті Тетяни Пати), «Андрій Якович Штогаренко» (до 100-річчя від дня народження), «Живописець із Сурсько-Литовського» (Ф.П.Решетніков), «Євген Вучетич – творець монументальних шедеврів» (до 100-річчя від дня народження), «Художники-земляки-ювіляри 2007 року» та ін.

Впровадження новітніх технологій дало змогу долучитись до мережі Internet, яку ми, бібліотечні працівники, активно використовуємо при виконанні тематичних довідок, знаходженні різноманітних художніх зображень, музичних фрагментів та ін. (наприклад, ми виконали і відправили електронною поштою запит Царичанського Будинку культури про єврейський національний костюм). Крім того, тепер ми маємо можливість використовувати інформацію із сайтів провідних вітчизняних бібліотек та інформцентру з питань культури і мистецтв. Ми постійно вчимося самі та допомагаємо іншим. З появою у відділі АРМів для користувачів перед нами постало завдання допомогти їм орієнтуватися в наших електронних базах, медіа послугах, світовій мережі та ін. У нагоді читачам стали консультації наших співробітників, пам'ятки-поради, підготовлений веб-навігатор «Образотворче мистецтво в мережі Internet». **Сьогодні, мабуть, досягнута головна мета – наші користувачі отримали доступ до вітчизняних та світових інформаційних ресурсів.**

У нас є багатий досвід у популяризаторській діяльності. При відділі працюють літературно-художній салон «Експромт» (рік заснування - 1993), та клуб книголюбів «Літературна вітальня» (рік заснування - 1975).

Пріоритетними напрямками роботи салону є популяризація мистецьких талантів краю, відкриття нових творчих особистостей та зміцнення єдиного культурного простору. За ці роки були проведені:

- **виставки:** театральних художників «Художник і театр», репродукцій М. Чюрльоніса, художників-аматорів Н. Кру-шельницької, Ю. Кравцова, О. Кузьменка, Д. Холода, творчих робіт викладачів та студентів театральнo-художнього коледжу, студентів-дизайнерів ДНУ «Поезія української витинанки», «Графічний стиль культурних акцій», книжкової графіки, «Пісні на полотні» (вишиті роботи В. Крупської), творчих робіт співробітників ДОУНБ, виставка писанок М. Паньовіна та ін.;
- **творчі зустрічі:** з художнім керівником театру одного актора «Крик» М. Мельником, режисером і художнім керівником театру «Верим!» В. Петренком;
- **презентації книг:** енциклопедії «Театри Дніпропетровщини», «Дніпропетровська консерваторія ім. М. Глінки» та ін.;
- **свята:** фольклорно-етнографічне – «Козак – душа правдивая: образ козака Мамає у фольклорі, літературі та мистецтві», мистецьке – «Согласных Муз одна семья» та козацької пісні;

- **цикли відеопереглядів:** «Мистецтво міського середовища», «Життя і творчість Леонардо да Вінчі», «Палаці світу», «Архітектурні пам'ятки Мексики» та ін.

За роки існування «Літературної вітальні» проведено 330 засідань, тематика яких різноманітна: це і Пушкінські свята, і вечори поезії Т. Шевченка, Г. Іванова, презентації книг дніпропетровських авторів, літературно-музичні композиції, присвячені Л. Толстому, І. Франку, М. Шолохову, Р. Гарі, Толкієну та ін. У нас в гостях були: В. Савченко, М. Селезньов, І. Пуппо, В. Корж, С. Бурлаков, Л. Голота, І. Ляпін (поет, м. Москва, Росія), ст. науковий співробітник музею ім. А. Пушкіна Є. Шаліна (м. С.-Петербург, Росія) та ін.

Дружні стосунки пов'язують клуб з любителями книги з Литви, Росії, Франції, Мексики. Унікальні документи з історії клубу були передані до фонду музею «Літературне Придніпров'я».

Вже 15 років свої заходи клуб готує і проводить в стінах відділу мистецтв ДОУНБ. З тих пір окремі сторінки і навіть засідання присвячуються мистецькій тематиці. Користувачам запам'ятались: «Чарівний світ мультфільму» (до ювілею В. Дахна), «П. І. Чайковський і Україна», «Франко і театр», «Высоцкий и Таганка», «Viva Mexico! Viva Frida!» (до ювілею Фріди Кало) та ін. За цей час ми стали не тільки партнерами, яких об'єднує підготовка спільних популяризаторських акцій, а й друзями.

Виставки документів, які супроводжують заходи, підготовлені на основі фонду відділу та являють собою потужне джерело інформації для всіх, хто їх відвідує. До окремих виставок ми підбираємо музичні композиції, які звучать протягом дня і посилюють враження, налаштовують на позитивне сприйняття інформації відвідувачами. Успішним виявився досвід виставки однієї книги (див. Пономаренко, С. М. Виставка однієї книги [Текст] / С. Пономаренко // Бібліотечна Дніпропетровщина. Регіональний інформаційно-методичний збірник. 2008. Вип. 9-10. С. 92-94.)

Цікавлять і вносять різноманітність мультимедійні подорожі, віртуальні виставки, які розкривають скарбниці світових музеїв, напрямки і стилі у мистецтві.

Діяльність відділу документів з питань мистецтв це постійний діалог між фахівцями і користувачами.

Дружні стосунки склалися у нас з науковими співробітниками музеїв. Цінні джерела з нашої скарбниці стали в нагоді при підготовці і оформленні експозицій у Державному історичному музеї ім. Д. І. Яворницького, Художньому та Літературному музеях. Документи з нашого

фонду були використані співробітниками місцевого телебачення при підготовці телепрограм : «51 канал» передача «Дивосил», «34 канал» передача «Проспект» (телеведуча Н. Рекуненко), передача «Седмиця» (тележурналіст А. Регульська) та ін. Продовжується наша співпраця з журналістами місцевих видань, що присвячують свої публікації питанням культури: Н. Іващенко, Л. Томенчук, М. Чабаном, В. Прудченком, А. Овсянніковою.

Постійно бібліотечними послугами користуються музиканти і солісти Будинку органної та камерної музики, академічного театру опери та балету. Для головного диригента, заслуженого діяча мистецтв України В. Гаркуші та головного хормейстера В. Пучкова при підготовці прем'єрних вистав завжди в нагоді партитури, праці театрознавчої тематики. Саме у нас головний диригент Ю. Кутепов знайшов фонограму мелодій, що були використані у виставі українського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка «Дім божевільних». Наша інформаційна підтримка є корисною для головних режисерів театрів ім. Б. Захави А. Реви, театру-студії «Верим!» В. Петренка, завідуючих літературною частиною російського драматичного театру ім. М. Горького Г. Бабій та молодіжного театру В. Макагонової. Ми допомогли інформаційними документами історика, культурологу, художнику Г. Іващенко в його роботі над історико-культурологічним дослідженням, присвяченим історії походження гральних карт на Україні (графіка, орнамент, символіка) та професору Національної металургійної академії В. Савезі в роботі над книгою «Художественное литьё». Наша література була використана художниками під час розпису Храму Покрови в с. Рубанівське Васильківського р-ну, при реставрації Преображенського собору в обласному центрі, дніпропетровськими скульпторами при підготовці макетів для участі у конкурсі до ювілею Полтавської битви та розробці проекту панно у Національному Гірничому Університеті. Після презентації у нашому відділі виставки робіт самобутнього художника-аматора В. Григор'єва, роботами художника зацікавились у Києві, і журнал «Образотворче мистецтво» надрукував цікаву статтю під рубрикою «Нові імена». Прикладів можна приводити ще багато і ми пишаємось тим, що наші читачі говорять: «Спасибі, що ви є».

**«Ріднокрай» в ДОУНБ:
від аматорського клубу
до науково-дослідницького
та просвітницького центру
краєзнавства**

*Голуб І.С.,
завідуюча краєзнавчим відділом ДОУНБ*

У бібліотечній справі давно існує така форма масової роботи як клуби за інтересами. Вони створюються з метою згуртування читацького активу та додаткової популяризації літератури, більш повного розкриття фонду за його допомогою. Але бувають випадки, коли такий клуб переростає межі чисто бібліотечної роботи, набуває статусу громадсько-культурного осередку. Клуб «Ріднокрай», що працює при ДОУНБ з жовтня 1990 року, практично від самого початку свого існування набув саме такого статусу науково-дослідницького та просвітницького осередку міста Дніпропетровська. Виник він не на порожньому місці, як і кожне явище має своє коріння і свою історію.

Часто у справі популяризації краєзнавчої літератури позитивну роль відіграє читацький актив. 1962 року при бібліотеці утворилось Дніпропетровське товариство краєзнавців (бібліотечно-бібліографічна секція), яке ставило собі за мету допомогу у формуванні фонду, проведення краєзнавчих заходів серед населення міста, читання лекцій тощо.

Матеріали з архіву бібліотеки свідчать, що 5 лютого 1962 року відбулось перше засідання організаційного комітету в складі дев'яти чоловік – співробітників бібліотеки, історичного музею, працівників обласного архіву, закладів культури, освітян. У тому ж місяці відбулось друге й останнє засідання. Був розроблений статут товариства, але практичних наслідків спроба не мала.

Ґрунт для створення клубу підготували «краєзнавчі четверги», які почали проводитися при секторі краєзнавчої роботи щоквартально, починаючи з 1975 року. В архіві ДОУНБ зберігаються афіші, запрошення, програми «краєзнавчих четвергів», в тому числі й першого, що відбувся 27 листопада 1975 року. Проводились ці заходи широкомасштабно, силами бібліотеки, історичного музею та магазину «Букініст», як правило, в стінах котрогось із організаторів, але були і виїзні, в тому числі за межами Дніпропетровська в Петриківці, Новомосковському Троїцькому соборі. Незмінним ведучим багато років був відомий поет Микола Миколасенко, в проведенні «четвергів» брали участь науковці, краєзнавці-аматори, письменники, мистецтвознавці, артисти. На першому ж такому заході було висловлено побажання, щоб з часом «четверги» переросли в клуб краєзнавців. Так і сталося, але тільки через п'ятнадцять років.

1989 року в бібліотеці створено відділ краєзнавчої літератури та бібліографії. Наступного року при відділі організувався клуб «Ріднокрай». Ініціатором цього стала тогочасна завідувачка відділом Н.М. Тітова, яка спільно із завкафедрою історії України ДДУ, професором Г.К. Швидько зуміла згуртувати актив «краєзнавчих четвергів», долучити нових членів.

Перше засідання відбулось 30 жовтня 1990 року за темою «Легенди козацьких степів».

Виступали історики університету Г.К. Швидько, Ю.А. Мицик, І.С. Стороженко, краєзнавець-аматор Ю.Я. Нємченко. Серед присутніх на засіданні були люди різного віку, представники різних професій. Частина з них є членами «Ріднокраю» і до сьогодні.

Основа основ будь-якої справи – люди. Клуб започаткували ентузіасти, люди небайдужі, енергійні, ерудовані, їх було чоловік п'ятнадцять-двадцять – професійні історики та краєзнавці-аматори.

Усі роки головою клубу «Ріднокрай», її постійним ведучим є Г.К. Швидько – відомий вчений, автор багатьох наукових публікацій, монографій, підручників. Багато років Ганна Кирилівна очолювала кафедру історії України ДДУ, зараз вона професор НГУ, Академік Української Академії історичних наук, удостоєна звання «Заслужений діяч науки і техніки України» – «За вагомий особистий внесок у розвиток краєзнавства, збереження національної історико-культурної спадщини». Її, в номінації «Жінка року 2000», включено в довідник «Хто є хто», який видає американський біографічний інститут.

Членами клубу від самого започаткування стали вчені ДНУ: автор цілої серії книг про запорозьке козацтво, доктор історичних наук, професор, (нині професор Києво-Могилянської академії та священник) Ю.А. Мицик, кандидат історичних наук, доцент І.Й. Копотієнко, доктор філологічних наук, професор, А.М. Поповський (нині професор ДЮА), ім'я якого, до речі, теж потрапило до словника «Хто є хто», молоді історики (давно вже доктори наук, автори солідних монографій) В.М. Заруба та О.І. Журба. Були не лише гуманітарії – доктор технічних наук професор Г.І. Гуляєв, інженер-металург Л.С. Кондратенко, який досліджував історію фортеці Кодак і писав вірші. Не менш активно виявили себе вчитель Ю.Я. Нємченко та лікар М.С. Богомаз, обоє вже тоді краєзнавці з солідним стажем, на рахунку яких було чимало публікацій в місцевій періодиці, а також медик Т.С. Музика – завзятий дослідник лоцманства. Був серед перших і завзятий колекціонер – полковник у відставці А.А. Яловий, збирач екслібрисів, в книзі «Шевченкіана в екслібрисі» можна побачити мініатюри і з його колекції.

Одним з найактивніших членів клубу від самого його започаткування став майор міліції В.С. Мороз, який за популяризаторську діяльність в галузі краєзнавства одержав звання заслуженого працівника культури України, багато друкується в місцевій періодиці та наукових збірках. Дев'ятнадцять років клубного стажу у М.Е. Кавуна, який прийшов сюди дванадцятирічним хлопчиком разом з батьками. Тепер він – кандидат історичних наук, доцент ДНУ, має публікації в наукових збірках, автор і співавтор книг з історії рідного краю.

На жаль, частина цих перших, що започатковували роботу клубу, уже відійшла від нього: хто через зміну місця проживання, вік, а деякі покинули цей світ. Але клуб «Ріднокрай» – живий організм, він росте, розвивається, поповнюється новими членами. За роки його існування кількість відвідувачів клубу зросла учетверо-вп'ятеро, прийшли нові цікаві люди, залюблені в рідний край. Про кожного з них можна б написати книгу.

В.С. Савчук – професор ДНУ, кандидат природничих наук, згодом доктор історичних наук, викладає фізику, досліджує історію розвитку науки і техніки краю, діяльність вчених, багато років очолював університетське видавництво, має солідні монографії.

А.К. Фоменко – доктор філософських наук, до недавнього часу був професором ДМетАУ, давно відомий як завзятий колекціонер. Все своє свідоме життя присвятив збиранню

Шевченкіани, яку згодом передав музею «Літературне Придніпров'я». А ще він збирає поштові листівки, в його колекції налічується понад 500 з видами Катеринослава, частина з них була використана для ілюстрування перевиданої книги Д. Яворницького «История города Екатеринослава». Понад 130 високоякісних кольорових ксерокопій з цих листівок професор подарував обласній науковій бібліотеці.

15 років активним членом клубу є відомий журналіст, письменник-краснавець, дослідник культурного та літературного життя Придніпров'я М.П. Чабан. Не одне ім'я з

когорта «розстріляного відродження» чи вигнанців, що змушені були покинути Україну, відкрив він, повернув забуті імена. За свою благородну діяльність отримав ряд відзнак, нагороджений дипломом імені Д. Яворницького.

Такою ж відзнакою був нагороджений і донедавна найстаріший член клубу, а нині вже покійний Г.М. Омельченко. В юності він лоцманував на дніпрових порогах, зустрічався з Д. Яворницьким, закінчив університет, вчителював, пройшов дорогами війни, був засуджений як «ворог народу», став одним із організаторів місцевого осередку Руху, 1994 року

заснував у селищі Лоцманська Кам'янка музей лоцманства, написав книгу про людей цієї героїчної професії, до кінця своїх днів, а прожив понад дев'яносто років, відзначався неабиякою активністю.

Охоче беруть участь в роботі клубу кандидати геолого-мінералогічних наук, вчені ДНУ В.В. Манюк та В.Т. Осауленко, бібліотекар обласної дитячої бібліотеки Л.А. Глушак, інженер І.М. Науменко. Викладач ДФЕІ М.М. Підлісний не раз приводив на засідання своїх студентів, так само приводить із собою школярів офіцер запасу, викладач допризовної підготовки юнацтва В.В. Жабаровський. Активних членів клуб має і в особах викладача транспортного університету Г.Л. Іва-щенка; вчителя-методиста Т.В. Недосекої, яка написала низку підручників і книг з історії рідного краю та України, а нині очолює

Дніпропетровський міський юридичний ліцей, два роки тому стала співзасновницею та головою громадської організації «Дніпровське генеалогічне товариство»; наукового співробітника, завідувачки відділу ДІМ В.І. Лазебник, невтомної дослідниці історії міста; наукового співробітника Інституту суспільних досліджень, історика В.С. Старостіна; Г.А. Півняк, яка багато років пропрацювала старшим редактором обласного телебачення; поета та перекладача О.С. Завго-роднього та головного редактора газети «Джерело» З.В. Марчишиної; архітекторів О.М.

Бердика та О. Харлана; кандидата філологічних наук, викладачки НГУ І.П. Мамчич; кандидата історичних наук, доцента НГУ І.О. Кочергіна, він, до речі, достойно прийняв краєзнавчу естафету з рук Г.К. Швидько, з кінця 2008 року очоливши Дніпропетровську обласну організацію Національної спілки краєзнавців України.

Останніми роками клуб поповнився молодими силами, а серед них – старші школярі, випускники вузів, аспіранти, отже він має майбутнє.

Клуб «Ріднокрай» має високий науковий потенціал, адже більшість його членів мають вищу освіту, серед них є наукові співробітники музеїв, викладачі вузів, аспіранти, майже два десятки чоловік мають ступені докторів та кандидатів наук

Хоча не лише високий освітній ценз визначає рівень знань того чи іншого краєзнавця. Є серед них аматори, які в «своїх» темах мають академічні знання, бо ж ґрунтовно, протягом багатьох років, використовуючи першоджерела, архівні матеріали, вивчають предмет своєї зацікавленості.

У роботі клубу беруть участь не тільки постійні члени, частими гостями на засіданнях бувають співробітники ДІМ, вчені ДНУ, НГУ, інших вузів.

Високий інтелектуальний рівень членів клубу, допомога наукових установ, солідна джерельна база краєзнавчих фондів як ДОУНБ, так і приватних бібліотек краєзнавців дозволяють займатись серйозними науковими пошуками та просвітницькою діяльністю.

Робота клубу проводиться в формі засідань або екскурсій, буває, що обидві форми поєднуються. Для розгляду береться одна конкретна тема, доповідають ті, хто найкраще цією темою володіє, люди, які упродовж багатьох років її вивчають, досліджують, мають певні здобутки. Доповідь, як правило, супроводжується демонстрацією документів із державних і приватних архівів, матеріалів, невідомих не лише широкому загалу, а й багатьом фахівцям, підкріплюється посиланнями на конкретні джерела. Такі виступи стають своєрідним підведенням підсумків уже зробленого і одночасно поштовхом для подальших пошуків. Часто матеріали доповідей стають основою солідних праць, монографій, розділів книг, публікуються в журналах і наукових збірках. Неодноразово розглядалися питання малодосліджені чи спірні, а отже виникали дискусії, які ставали додатковим приводом для поглибленого вивчення предмету.

За 19 років роботи проведено 160 засідань, на яких розглядалися найрізноманітніші питання з історії Придніпров'я, розвитку науки, культури, освіти, діяльності видатних діячів краю. Якщо проаналізувати тематику засідань, то видно, що найбільша їх кількість присвячена визначним постатям. Серед них такі відомі як Д. Яворницький, І. Манжура, О. Поль, але частіше мова йде про людей, незаслужено забутих, або ж в силу тих чи інших причин і зовсім невідомих, діяння яких заслуговують на пошану і визнання. До таких належать Я. Грдина, І. Труба, Г. Ма-зєпа, Ю. Семенко, Г. Мазуренко, В. Чапленко, О. Шпота, М. Пронченко та багато інших. Десятки імен вчених, письменників, діячів культури, митців, просвітян вирвано з темряви забуття зусиллями краєзнавців. Численні

засідання присвячено історичним подіям минулого і сучасного 350-річчю початку національно-визвольної війни, процесу колонізації нашого краю та виникненню міст, сторінкам радянських репресій та голодомору, такому маловивченому явищу як націоналістичне підпілля ОУН на Дніпропетровщині в часи війни. Досліджувались і літературне та культурно-мистецьке життя краю, фольклор, звичаї, традиції Придніпров'я.

Проводились засідання, присвячені архітектурній тематиці, проблемам охорони пам'яток історії та культури, дослідженню та розробці природних ресурсів, велику зацікавленість викликало таке явище як дніпровське лоцманство, а також археологічні дослідження.

Засідання відбуваються як в стінах бібліотеки, так і поза її межами – виїзні засідання. Не раз краєзнавці бували в ДІМ, в тому числі у його відділах – меморіальному будинку Д. Яворницького та «Літературне Придніпров'я», в Художньому музеї, побували в Троїцькому соборі, археологічному музеї та ботанічному саду ДНУ. Тісне співробітництво пов'язує клуб «Ріднокрай» з науковцями НГУ. Саме в його стінах проводились засідання, присвячені видатним вченим Я.І. Грдині та В. Курилову, а також засідання «Чарівний світ мінералів», яке відбулось у геолого-мінералогічному музеї вузу.

Не лише на клубних засіданнях можуть виступити краєзнавці зі своїми дослідженнями, активну роботу беруть вони в наукових конференціях, які проводяться силами історичного музею, ДНУ та НГУ. Тричі: у 1996, 2003 та 2008 роках кілька представників клубу брали участь у з'їздах Всеукраїнської (нині – Національної) Спілки краєзнавців, беруть постійну участь у роботі наукових конференцій, краєзнавчих читань тощо.

Наукове спрямування роботи клубу нерозривно пов'язане з культурно-просвітницькою діяльністю. Десятиліття панування радянського режиму призвели до вилучення з нашої історії та культури багатьох сторінок, чимало фактів було перекручено, події трактувались із вигідних правлячим верхівкам позицій. Викреслено з пам'яті поколінь чимало імен людей, діяннями яких можна лише гордитися. Відновити історичну справедливість, повернути співвітчизникам надбання культури, вшанувати достойників, котрі роки праці, а часто й життя віддали заради батьківщини – це одне із завдань краєзнавців.

Членами «Ріднокраю» робились спроби тим чи іншим чином увічнити пам'ять людей: В.С. Ващенко, В.К. Чаплєнка, І. Труби, А.Ф. Кашенка, М.С. Пронченка, О.М. Поля назвати їх іменами вулиці, відкрити меморіальні дошки на будинках, де вони жили, перевидати книги. Широко використовується краєзнавцями така форма просвітницької роботи як виступи в місцевій пресі, по радіо, на телебаченні. Численні публікації про історію краю, його природні багатства, культурне життя, подвигників мають Г.К. Швидько, В.С. Савчук, В.І. Лазебник, М.П. Чабан, В.С. Старостін, В.С. Мороз, М.С. Богомаз, Не раз матеріали, напрацьовані краєзнавцем М.П. Чабаном ставали основою радіопередач з літературного циклу «На полі слова», які в 1990-х роках готувала і вела Наталка Нікуліна, а пізніше літературних передач інших журналістів. Велику просвітницьку роботу багато років проводила і заслужений журналіст України, старший редактор обласного телебачення Г.А. Півняк. За її ініціативи та активної участі на матеріалах

засідань «Дивосвіт великодньої писанки», «Живе слово», «Життя і творчість Василя Чапленка», «Лоцмани Дніпрових порогів», «Я – Крик!», «Краєзнавча робота обласної наукової бібліотеки...» та багатьох інших створено передачі програми «Пороги».

Члени клубу «Ріднокрай» завжди високим зразком для себе ставили діяльність Катеринославської вченої архівної комісії, яка існувала в нашому місті на початку ХХ століття. Комісія випускала «Літописи», тож мрія мати своє видання ніколи не полишала «Ріднокрай». На початку 1997 року вийшов перший випуск такого видання – альманах «Січеславщина», куди увійшли статті краєзнавців, протоколи засідань, бібліографія. Другий і третій випуски присвячені краєзнавчій діяльності М.П. Чабана та В.М. Кунцера, четвертий розповідає про природу краю, його геологічну історію. Крім того краєзнавці беруть активну участь у підготовці бібліографічних видань бібліотеки. Статтею голови клубу Г.К. Швидько «Мить довжиною в два тисячоліття», що являє собою огляд історії Дніпропетровщини за останні дві тисячі роки, відкриваються три випуски календаря «Моє Придніпров'я». В цьому ж виданні вже кілька років друкуються матеріали багатьох уже названих краєзнавців. За допомогою членів клубу останнім часом підготовлено багато бібліографічних довідників та покажчиків.

Клуб не є елітарним закритим середовищем – у його роботі можуть брати участь усі бажаючі. Практикуються засідання у розширеному складі, коли запрошуються викладачі вузів, працівники закладів культури, представники засобів масової інформації. Особлива увага приділяється молоді, бажані гості тут студенти і школярі. Не раз на засіданнях бували студенти національного, транспортного, гірничого університетів, фінансово-економічної академії, причому приходили вони сюди за власним бажанням, без тиску викладачів.

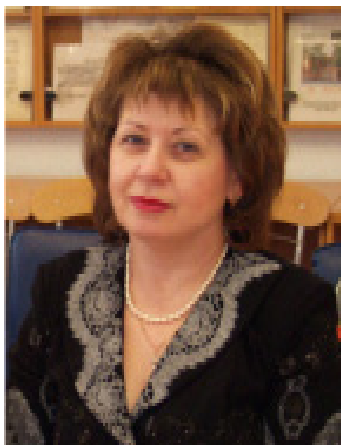
Крім засідань члени клубу охоче беруть участь в культурницьких заходах, організованих бібліотекою та іншими установами. Останніми роками практикуються одно-дводенні краєзнавчі мандрівки, в яких беруть участь члени клубу, об'єднані спільним інтересом до тієї чи іншої теми.

Краєзнавці завжди охоче йдуть до студентських аудиторій, шкіл, виступають з лекціями, беруть участь у численних заходах бібліотек, музеїв, творчих спілок тощо. Використовується ще й така форма просвітницької роботи, як залучення студентів та школярів до самостійних краєзнавчих досліджень.

Приклад ДОУНБ наслідують. При обласній дитячій бібліотеці організовано клуб юних дослідників краю. Краєзнавчий клуб «Грані», який працює при НГУ, також виник під впливом «Ріднокраю».

Сьогодні кількість членів клубу сягає близько сотні чоловік. «Ріднокрай», створений 19 років тому при обласній науковій бібліотеці, розвивається, набуває все більшого авторитету, стає гарним прикладом, дедалі більше поширює і поглиблює свою роботу і повністю виконує функції наукового, культурно-просвітницького і виховного осередку міста Дніпропетровська, а по суті, замінює собою науково-просвітницьке товариство.

Чи можливо навчитися винахідництва ?

*З досвіду роботи
патентно-технічного відділу ДОУНБ*

Мищенко Т.М.,
*завідуюча патентно-технічним
відділом ДОУНБ*

Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека - один із найкрупніших у регіоні центрів інформаційних ресурсів з інтелектуальної власності. На сьогодні у фондах патентно-технічного відділу ДОУНБ зібрано близько двох мільйонів описів винаходів, авторських свідоцтв, патентів, патентних заявок. Тут читачі можуть отримати інформацію про патентну документацію десятків країн та декількох міжнародних патентних відомств, дізнатись про корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, знаки обслуговування, назви місць походження товарів, топології інтегральних мікросхем, програми для ЕОМ, селекційні досягнення. Відділ має унікальну колекцію патентно-правової літератури з широкого кола проблем: правової охорони інтелектуальної інформації та документації, міжнародного співробітництва. У відділі створена система довідково-інформаційного пошуку, яка використовується при проведенні патентних досліджень, патентного пошуку та експертизи на патентоспроможність.

Специфіка та популярність патентної інформації в тому, що вона сама по собі є одним з елементів державної патентної системи правової охорони промислової власності, суть якої полягає в наданні заявнику обмеженого за часом виключного права на використання технічного нововведення (винаходу, корисної моделі), зовнішнього вигляду промислової продукції (промислового зразка) або її відмітного позначення (товарного знаку, знаку обслуговування, найменування місця походження товару) в обмін на публічне розкриття сутності рішення. Таким чином, патентна інформація – це інформація, що стосується всіх об'єктів промислової власності.

Незважаючи на економічні труднощі, які переживає країна, науковий потенціал Дніпропетровської області залишається значним.

Значення патентної інформації для вчених, наукових працівників, інженерно-технічних працівників, спеціалістів різних компаній, фінансових закладів достатньо вагоме, перш за все тому, що її використання дозволяє зекономити кошти.

Щороку понад 5000 читачів (з 47000 читачів бібліотеки) користуються фондом патентно-технічного відділу. Це широке коло фахівців, що працюють у сфері розробок науково-технічних ідей: представники науково-технічних організацій, промислових підприємств, фірм, патентознавці, патентні повірені, винахідники, студенти.

Відділ здійснює бібліотечно-бібліографічне обслуговування спеціалістів різних галузей науки і техніки, індивідуальних винахідників України, країн ближнього та дальнього зарубіжжя. Крім того, він надає широкий комплекс послуг як на разовій основі, так і в

межах договорів на комплексне бібліотечно-бібліографічне обслуговування. У ПТВ за договорами обслуговуються 70 організацій і підприємств Дніпропетровщини та інших областей.

Велика кількість користувачів звертається до фондів відділу з метою отримання інформації стосовно свого винаходу. Тому у них виникають питання: «Чи можна навчитися винахідництву? Як і де можна це зробити?»

У нашій країні вже кілька десятиліть відома Теорія рішення винахідницьких задач (TRIZ) Г.С. Альтшулера. Автор не тільки стверджує, що робітників, техніків, інженерів та дослідників можна навчити мистецтву винахідництва, але й доводить це на практиці. У гуртках та на курсах вони оволоділи прийомами, які дозволяють знаходити оригінальні рішення різних технічних проблем.

Г.С. Альтшулер, проаналізувавши величезну кількість патентів, описів на винаходи, виявив в них загальні риси. Виникла класифікація винахідницьких задач і способів їх рішення. Майбутній винахідник, що знайомиться з Теорією, “озброюється” приблизно так, як сучасний воїн у порівнянні з середньовічним лицарем. У чому ж особливості Теорії? Перш за все вона допомагає уникнути перебору всіх можливих варіантів рішення задач і знайти більш швидкі та раціональні шляхи. Відомо, що навіть такий талановитий винахідник, як Томас Едісон, працював над кожним винаходом у середньому по сім років, і не один, а з групою співробітників. Ось що писав про нього інший видатний винахідник Нікола Тесла: «Якби Едісону знадобилося знайти голку в стозі сіна, він... негайно з гарячковою старанністю бджоли почав би оглядати соломинку за соломинкою, поки не знайшов би предмету своїх пошуків. Його методи украй неефективні...» А ось слова самого Едісона: “Кращий спосіб щось винайти — це перепробувати все, що тільки спаде на думку”. Проте навіть Едісон на схилі віку почав погоджуватися з тим, що не тільки чуття і здоровий глузд, але й теорія та розрахунки потрібні винахідникові.

Сьогодні абсолютно ясно, що покладатися лише на випадок або осяяння, величезну працездатність і копітку старанність винахідникові вже не можна. І наука пропонує йому допомогу навіть у такій “тонкій” творчій справі. Винахідництво - один з аспектів творчої діяльності, на яку від народження має право кожна людина.

Допомогти залучитись до системи знань творчості, сформувати навички їх практичного застосування - мета читацького клубу «Ікар», який працює в патентно-технічному відділі вже понад 10 років. Цей клуб має інформаційно-освітнє направлення. Керівник клубу професор НМетАУ Микола Антонович Резнік на базі ресурсів відділу проводить практичні заняття для його членів.

У проведенні засідань клубу беруть участь викладачі ВУЗів, досвідчені винахідники. На допомогу розвитку творчого мислення користувачів у відділі діють виставки, які допомагають кожному, хто бажає створювати свої винаходи.

Користувачі патентно-технічного відділу люди обдаровані, творчі, завжди в пошуках нових науково-технічних рішень. Вагома категорія читачів відділу наукові працівники, спеціалісти більшості галузей економіки (30 %), це закономірно для Дніпропетровська – потужного науково-технічного центру.

Основна частина читачів відділу студенти вищих навчальних закладів (46 %) Цьому сприяє система підготовки студентів технічних вузів, яка значну увагу приділяє вивченню питань інтелектуальної власності.

Підтримувати стан творчого пошуку своїх користувачів дозволяють сучасні інноваційні засоби обслуговування, які використовує патентно-технічний відділ.

Насамперед, це можливість надання доступу до інформаційних ресурсів мережі Internet. На сьогодні відділ набув значного досвіду організації обслуговування користувачів щодо проведення пошуку патентних документів як на електронних носіях, так і в мережі Internet. Це дозволило значно розширити обсяг доступної користувачам інформації. Якість обслуговування поліпшується і за рахунок використання можливостей електронної доставки документів (ЕДД), коли за запитом абонентів електронні документи надаються електронною поштою. Оперативності виконання довідок сприяє робота «Віртуальної довідки», яка відкрита на сайті ДОУНБ. Бібліограф відділу бере участь у підготовці відповідей на питання науково-технічної тематики.

У відділі продовжує діяти навчальна програма для малопідготовлених читачів. Для них проводяться індивідуальні консультації з методики пошуку патентної документації, практичні заняття щодо роботи з довідково-бібліографічними пошуковими системами, з патентною документацією.

Читач-винахідник потребує не тільки спеціальних знань з пошуку патентної інформації, але й умінь орієнтуватись у законодавчих питаннях з інтелектуальної власності. Вирішити правові питання винахідницької та патентної діяльності будь-який бажаючий може в інформаційно-консультативному центрі з інтелектуальної власності, який не один десяток років працює в патентно-технічному відділі. Консультації надають відомі патентні повірені України: Ю.В. Ру-денко, В.В. Авраменко та досвідчений патентознавець А.А. Скріпніченко.

Вони допомагають читачам-винахідникам скласти заявки на державну реєстрацію прав автора, надають патентно-ліцензійні послуги для суб'єктів малого бізнесу. Читачі-підприємці одержують консультації з питань складання бізнес-планів, реєстрації підприємств, впровадження нових технологій. Щороку в центрі надається більше 150 професійних консультацій.

Досвідчені винахідники, патентознавці також потребують від бібліотеки уваги, інформаційної підтримки для розвитку своєї творчої діяльності. При відділі сформувалась група патентознавців, які працюють у різних галузях економіки. Для них щоквартально проводяться «Дні інформації», анонсуються нові надходження описів винаходів, реферативної інформації та іноземних патентів, патентно-правової літератури.

Керівники деяких підприємств міста і області замовляють виїзні виставки-перегляди, що проводяться безпосередньо на підприємстві. Це сприяє збільшенню кількості описів винаходів, відібраних для впровадження їх на підприємствах регіону.

Активні винахідники-виробничники, науковці, творчі робітники Дніпропетровського регіону створили громадське об'єднання

«Академія винахідництва», яке працює на базі патентно-технічного відділу ДОУНБ. Керівник об'єднання Євген Іванович Репетя, начальник науково-дослідного відділу КБ «Південне». Діяльність «Академії» сприяє створенню та впровадженню винаходів на підприємствах Дніпропетровська.

Технічна інтелігенція – читачі відділу працюють над вирішенням багатьох проблем розвитку економіки Дніпропетровщини. Вони не байдужі до глобальних проблем, пов'язаних з оздоровленням екології. Впливати на вирішення екологічних проблем в регіоні вони можуть завдяки участі у роботі громадського об'єднання «Еколог», яким керує О.В. Ангурець, координатор компанії з безпеки та контролю біотехнологій УЕА «Зелений світ» / «Друзі Землі України». Мета цього формування – створювати нові винаходи для поліпшення екологічної ситуації у регіоні, спільно із зацікавленими екологічними установами сприяти формуванню екологічної культури населення, залучати до екологічного просвітництва вчених-екологів, поширювати інформацію екологічного змісту.

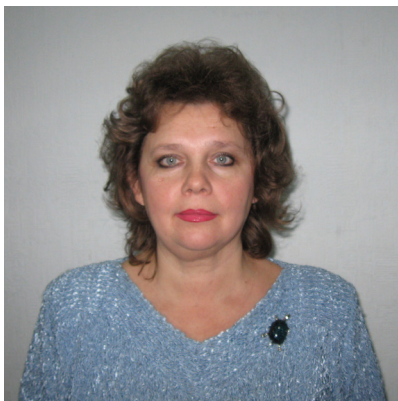
Науково-технічні, творчі досягнення читачів патентно-технічного відділу ДОУНБ мають велике значення для розвитку економічного та наукового потенціалу регіону. Саме тому в рамках програми розвитку бібліотечного краєзнавства в ДОУНБ з 2004 року спеціалісти відділу розпочали створення серії бібліографічних покажчиків «Вчені Дніпропетровщини», присвячених видатним вченим, винахідникам - читачам відділу: Андрію Микитовичу Зоріну, Леоніду Михайловичу Арісту, Євгену Івановичу Репеті.

Інформування громадськості про можливості ресурсів відділу в забезпеченні науково-технічної, винахідницької діяльності населення – ще одне з напрямлень роботи, яке проявляється у плідній співпраці з провідним українським виданням «ТЕХНОПОЛІС», місцевими періодичними виданнями, студіями радіо і телебачення.

Патентно-технічний відділ робить лише перші кроки в нове економічне суспільство. Час покаже правильність обраного шляху, але вже зараз видно – відділ володіє великими інформаційними ресурсами, без яких не обійтися в справі підйому регіональної економіки.

Ким би ми не були: перукарями або садівниками, інженерами або артистами, підприємцями або менеджерами – головне, щоб робота подобалась і можна було досягти успіху. А це можливо, якщо постійно поліпшувати свою майстерність, навчатися, придумувати і створювати нове – винаходити. Надійний помічник у цьому – патентно-технічний відділ ДОУНБ.

Вивчення іноземних мов - сучасна необхідність

*Прокоф'єва О.В.,
завідуюча відділом документів
іноземними мовами ДОУНБ*

Інформація про вивчення іноземних мов дійшла до нас з часів глибокої давнини. Ще в епоху розквіту культури в Стародавньому Єгипті, Греції, Римі іноземні мови мали практичне та загальноосвітнє значення завдяки жвавим торговельним та культурним зв'язкам між цими країнами. Роль іноземних мов не слабшала і в період середньовіччя, про що свідчать літературні пам'ятники того часу та лексичні запозичення, відображені у словниках західноєвропейських мов.

Іноземні мови сьогодні — це не розкіш, а необхідність. Тепер, коли більшість людей мають змогу здійснювати закордонні поїздки, наші контакти розширилися, стало зрозумілим, як важливо знати іноземну мову хоч би на елементарному рівні. Саме тому у 1977 році у ДОУНБ був відкритий спеціалізований відділ літератури іноземними мовами. Його головна мета — допомогти всім бажаючим у вивченні іноземних мов.

Сьогодні фонд відділу документів іноземними мовами — це більше 67 тисяч одиниць зберігання 91 мовою світу. Фонд відділу — це оригінальна художня і галузева література, навчально-методична і довідкова література для викладачів іноземних мов, перекладачів, студентів, учнів та для всіх тих, кому необхідне та потрібне вивчення та знання іноземних мов. Особливо багатий фонд цінними лінгвістичними матеріалами по вивченню та методиці викладання іноземних мов.

В універсальному фонді відділу зосереджені унікальні довідкові видання: енциклопедії Encyclopedia Britannica, Encyclopedia Americana, The Book of Knowledge, The American Peoples Encyclopedia, Encyclopedia Canadiana, The New World Family Encyclopedia, даровані бібліотеці Канадським суспільством друзів України; енциклопедія World Book Encyclopedia, дарована фундацією «Сейбр-світло».

Читачам пропонуються навчальні посібники, самовчителі, розмовники, методична література з питань методики викладання іноземних мов, включаючи комплект журналів «Иностранные языки в школе» з 1948 року, документи з питань мовознавства, теорії перекладу, країнознавства, літературознавства, збірки розмовних тем і тестів, альбоми репродукцій відомих майстрів.

Любителям читання пропонується величезний вибір творів художньої літератури від античної до сучасної, включаючи 250 томів світової класики

англійською мовою, дарованих бібліотеці Британською Радою в Україні. Увагу багатьох читачів привертає можливість отримати у відділі художню літературу додому для самостійного читання.

Відділ документів іноземними мовами має в своєму розпорядженні самий кращий в області фонд періодичних видань з різних галузей знань. Щорічно відділ отримує близько 20 найменувань газет і 53 найменування журналів, 2 журнали для відділу щорічно передплачує Центр французької культури в Дніпропетровську.

У відділі читачам пропонуються алфавітний, систематичний, предметний каталоги, картотеки розмовних тем англійською, німецькою, французькою та іспанською мовами, картотеки «Країнознавство», де виділено інформацію про Україну, картотека «Методика викладання іноземних мов» та ін.

Для викладачів іноземних мов проводяться Дні інформації. Співробітниками відділу готуються бібліографічні покажчики «Методика викладання» за матеріалами періодичних видань, які одержує відділ.

З 2007 року відділ документів іноземними мовами Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки співпрацює з Гете-Інститутом в м. Київ в рамках проекту «Заочний абонемент (Україна)». Мета проекту - забезпечення регіонів України актуальними й необхідними інформаційними матеріалами з

Німеччини і про Німеччину. Всі матеріали, які надаються Гете-Інститутом у тимчасове користування, можна брати на абонемент безкоштовно і без обмежень.

Відділ приймає участь у поповненні електронних каталогів ДОУНБ. Для користувачів відділу організовано два робочих місця для роботи в електронному каталозі бібліотеки.

У розпорядженні читачів карткові каталоги і більше десяти тематичних картотек, зокрема електронний каталог. У відділі розташовано постійно діючий інформаційний стенд НАТО, на якому представлена довідкова інформація, періодичні видання, інформаційні буклети стосовно НАТО.

Відділ документів іноземними мовами має зв'язки з Центром перекладу та пропаганди японської літератури (JLPP), який надсилає твори сучасних японських письменників англійською, французькою, німецькою та російською мовами.

Досвідчені бібліотекарі, що володіють іноземними мовами (англійською, німецькою, французькою, іспанською) проконсультують читача-новачка, з чого краще почати вивчення іноземної мови, або підберуть літературу для вдосконалення знань мови, проінформують фахівців

про нові надходження з методики викладання іноземних мов.

Вивчити чи вдосконалити англійську мову допоможе інформаційний центр «Вікно в Америку», який було відкрито у 2004 році з метою надання актуальної інформації про США. В центрі люди будь-якого віку та соціального статусу мають доступ до інформації про історію, уряд, суспільство та національні цінності Сполучених Штатів Америки.

Місія центру полягає у сприянні взаємопорозумінню між США та Україною. Основу центру складає колекція книжок, відео та DVD-фільмів, що була надана Відділом преси, освіти та культури Посольства США в Україні. Центр «Вікно в Америку» є місцем проведення різноманітних заходів, метою яких є сприяння спілкуванню між українцями та американцями. В центрі можна ознайомитися з книгами англійською мовою, передивитися фільм мовою оригінала або прослухати курс вивчення англійської мови.

Відділ документів іноземними мовами та інформаційний центр «Вікно в Америку» стали дуже привабливими для жителів не тільки Дніпропетровська, але і всього регіону. Щороку сюди приходить понад 13 тис. користувачів. Більшість з яких молоді: студенти, аспіранти, викладачі, бізнесмени, учні, іноземні громадяни, які навчаються або працюють у нашому місті.

МБА: сучасні можливості взаємодії бібліотек

*Семенсєва Р.М.,
завідуюча відділом МБА ДОУНБ*

Бібліотеки займають важливе місце в сучасному інформаційному суспільстві і виконують одну з необхідних соціальних функцій – надають читачам вільний доступ до інформаційних ресурсів.

Міжбібліотечний абонемент (МБА) – одна з ланок у структурі ДОУНБ. Головним завданням відділу є бібліотечне та інформаційне обслуговування читачів обласного центру і бібліотек області.

З 60-х років бібліотеки нашої області активно працювали над створенням й удосконалюванням єдиної системи МБА. Однак з 90-х років став знижуватися попит на міжбібліотечне обслуговування в науково-технічних, профспілкових, вузівських, районних бібліотеках. Причиною цього стало погіршення економічного становища не тільки в області, але і по всій країні в цілому. Почали закриватися цехи на заводах, розпадатися конструкторські бюро, скорочуватися районні та сільські бібліотеки. Перестали надходити замовлення від провідних спеціалістів міста і області. Зросли тарифи на поштові послуги, це позбавило віддалені сільські бібліотеки можливості одержання замовлених видань поштою.

Так, скорочувалася в 2-3 рази кількість абонентів МБА, замовлень і книговидачі. Кількість абонентів МБА ДОУНБ знизилась з 400 до 200, книговидача – з 14 000 до 5000. Також скорочувався обслуговуючий читачів бібліотечний персонал. Штат відділу МБА зменшився від 4 до 2 працівників. Але потрібно було виживати і шукати нові можливості, нові способи і методи обслуговування читачів.

Відділ зайняв активну позицію в організації якісного обслуговування користувачів ДОУНБ. Зусилля спеціалістів бібліотеки були направлені на інформаційне забезпечення абонентів інформації, яке здійснюють бібліографи відділу наукової інформації і

Відділ МБА 90-х років: зав. відділом Н.В.Рябова, бібліотекарі Р.М.Семенсєва, Н.В.Валідова

бібліографії та спеціалізованих відділів. Функції сервісної підтримки абонентів інформації взяв на себе відділ МБА: кур'єрська доставка джерел інформації, сканування, копіювання необхідних документів, пошук документів в інших бібліотеках, виконання тематичних запитів. Поступово відділ перетворювався в інформаційно-сервісний центр ДОУНБ. Почався процес розширення репертуару послуг для абонентів, підвищення якості традиційних форм обслуговування.

Зараз до функцій відділу входить:

- виконання бібліографічних та інформаційних замовлень – 5500 замовлень на рік;
- видача документів з фондів ДОУНБ та інших бібліотек – 5000 пр. на рік;
- координація роботи з бібліотеками регіону;
- оформлення замовлень абонентів в інших бібліотеках України і Росії – 80 замовлень на рік;
- відправка поштою замовлених документів по області та країні, закордон – 1000 відправлень на рік;
- впровадження комп'ютерних технологій в обслуговуванні читачів: сканування, копіювання, використання електронної пошти, Internet, електронних каталогів ДОУНБ та інших бібліотек – 100 тематичних замовлень на рік.

Сьогодні МБА обслуговує 200 спеціальних та спеціалізованих бібліотек, серед них 145 бібліотек міста і 55 бібліотек області.

Послугами МБА користуються також бібліотеки інших областей України: Донецької, Луганської, Запорізької, Херсонської, Сумської, а також бібліотеки СНД - м. Іжевськ (Удмуртія), м. Сиктивкар (Республіка Комі).

Відділ надає пріоритет обслуговуванню абонентів – науковим співробітникам, викладачам. Так, для викладачів Дніпропетровського інституту післядипломної педагогічної освіти міжбібліотечний абонемент разом з краєзнавчим відділом і відділом документів з питань мистецтв виконував замовлення по підборі джерел з історії краю для підготовки до видання шкільних підручників для 6-7 класів середньої школи. Девіз нашого відділу: «Ми довіряємо Вам, Ви довіряєте нашим інтелектуальним можливостям!» Тому МБА допомагає знайти оптимальне рішення для виконання інформаційних задач будь-якої складності і здійснити цільове тематичне замовлення.

Протягом декількох років відділ МБА підтримує добрі партнерські відносини з НТЦ «КОРО» м. Жовті Води. Діяльність цього центру пов'язана з проблемами дезактивації і комплексного поводження з радіоактивними відходами. Для рішення виробничих питань колективу центру ми надавали документи з фондів ДОУНБ. Авторська група науково-технічного центру видала книги із серії «Радіоактивні відходи України» і подарувала їх нашій бібліотеці.

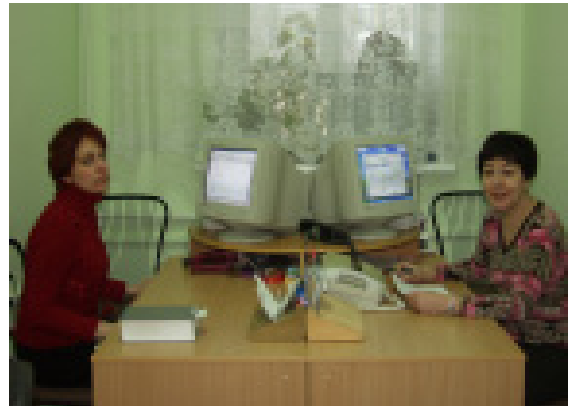
Зараз у нас вся країна навчається, причому раніш вважалося, що навчання – це доля молодих, але тепер поряд зі школярами в студентських аудиторіях займаються люди із солідним стажем роботи. І це не данина моді, це веління часу. Не завтра, а вже на сьогодні нам потрібні грамотні політики і економісти, компетентні фахівці провідних галузей промисловості і

аграрного комплексу, умілі керівники-менеджери інноваційних проєктів.

І сучасні замовлення наших абонентів уже відрізняються від колишніх тематичних замовлень. Це не просто запити студентів по курсовій роботі, це замовлення від мерів міст, місцевих адміністрацій, науковців з питань історії, економіки, культури та багато інших.

Ефективність роботи міжбібліотечного абонементу залежить від оперативності виконання запитів абонентів. Для цього використовуються і розвиваються корпоративні зв'язки з нашими партнерами: співробітниками спеціалізованих відділів ДОУНБ, іншими спеціальними і спеціалізованими бібліотеками – центральною міською бібліотекою, бібліотеками ВУЗів, Дніпропетровського національного університету, Дніпропетровської медичної академії, Дніпропетровського регіонального інституту державного управління, НТБ заводів. І, звичайно ж, з провідними бібліотеками країни: Національною парламентською бібліотекою України, Національною бібліотекою України ім. В. І. Вернадського, Харківською державною науковою бібліотекою ім. В. Г. Короленка, а також бібліотеками Росії: РГБ, РНБ, ІНІОН РАН.

Інноваціями відділу МБА є використання електронної пошти, організація електронної доставки документів (ЕДД), участь у створенні електронної колекції бібліотеки документів краєзнавчої тематики, робота щодо створення електронного каталогу (опис нових надходжень місцевих примірників видань). На сьогодні є сенс до традиційної назви відділу МБА (міжбібліотечний абонемент) додати – електронної доставки документів (ЕДД). Відділ є одним з найважливіших засобів функціонування загального інформаційного і технологічного простору і забезпечує широкий доступ до документних ресурсів ДОУНБ.

Електронні послуги ДОУНБ для колег та користувачів

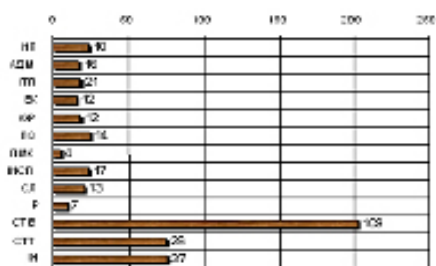
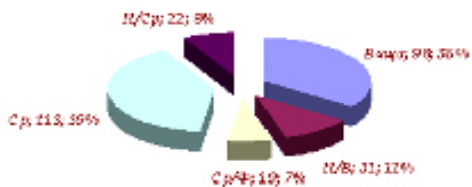
Зюлева Ю.М.,
керівник Інтернет-Центру ДОУНБ

Бібліотеки – це установи, що постійно реагують на зміни, з'єднують людей з інформаційними ресурсами, ідеями та результатами творчої діяльності, яких вони потребують. Бібліотеки роблять доступними багатства, що є результатом самовираження людей і культурного розмаїття та зберігаються на усіх носіях.

Глобальна мережа Інтернет дає можливість мати однаковий доступ до інформації для розвитку, освіти, удосконалення, культурного збагачення, господарської діяльності та

поінформованої участі у суспільстві. Саме тому бібліотеки є важливою ланкою у забезпеченні доступу до Інтернету, а робота самої бібліотеки в сучасних умовах не уявляється без глобальної комп'ютерної мережі та он-лайнових технологій. Інтернет перетворився на невід'ємну складову частину інформаційних ресурсів бібліотеки, до яких мають рівний доступ всі верстви населення, не зважаючи на соціальний статус та рівень достатку.

Перші кроки у світову мережу Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека здійснила ще в 1996 році, взявши участь у програмі «US Eurasia Internet Access and Training Program» (Програма розширення доступу до Інтернет) IREX. Читачі бібліотеки отримали можливість скористатись новими можливостями у 1999 році завдяки отриманим грантам: Міжнародного фонду «Відродження», Інституту відкритого суспільства (Будапешт), IREX, а у 2001-2004 роках, в рамках проекту Посольства США в Україні «Інтернет для читачів публічних бібліотек (LEAP I, II)», бібліотека мала

Основні показники роботи
Інтернет-Центру (станом на 1.01.09 р.)

змогу розширити комп'ютерну базу Інтернет-Центру та можливість надавати безкоштовний доступ до світових інформаційних ресурсів.

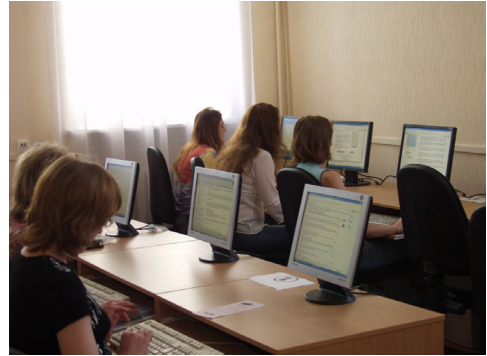
Робота Інтернет-Центру задовольняє інформаційні потреби багатьох громадян, доступ до Інтернет-ресурсів мають діти і молодь, дорослі і пенсіонери. Створивши умови для доступу в глобальну мережу, бібліотека відкрила вихід у світовий інформаційний простір, відкрила великі можливості для доступу до каталогів найвідоміших бібліотек світу, до текстів статей і наукових видань, все це сприяло визнанню ресурсів Інтернет як альтернативного джерела інформації. Користувачі отримали доступ до повнотекстових баз даних та великої кількості необхідних матеріалів, що не мають друкованих аналогів, до їх послуг законодавчі бази та урядові інформаційні системи, сайти громадських організацій та багато інших корисних ресурсів, що сприяють у навчанні, роботі, громадському житті та дозвіллі.

У цьому році виповнюється десять років існування Інтернет-Центру ДОУНБ, не дивлячись на закінчившийся термін дії грантів, користувачі все одно мають змогу безкоштовно скористатися годинаю роботи в мережі. За ці роки відбулось формування основного складу користувачів Центру: загальна кількість – 1650, 37% – студенти, 25% – спеціалісти та наукові працівники, відвідування за рік – від 7600.

На сьогоднішній день до їх послуг пропонується: сім безкоштовних робочих місць та шість додаткових, обладнаних сучасними комп'ютерами; швидкісний канал зв'язку (768 кб/с); безкоштовне навчання користувачів, можливість отримання консультацій щодо користування ресурсами Інтернет та пошуку інформації; додаткові послуги, такі, як роздрукування отриманої інформації, збереження на електронні носії інформації (дискети, диски, флеш-карти).

На відміну від багатьох інших бібліотечних Інтернет-Центрів, ми не обмежували можливість користування електронною поштою, розуміючи, що доступ до e-mail це нагальна необхідність у швидкоплинному світі, велика допомога у роботі та навчанні, можливість людини зв'язатись з будь-ким у будь-якому куточку світу. Але є й деякі необхідні обмеження, адже бібліотека перш за все інформаційний центр, і користування такими сумнівними мережевими сервісами, як чати, ігрові сайти, перегляд порно-сайтів та сайтів, що пропагують насилля категорично заборонено.

Досвід роботи Інтернет-Центру неодноразово підтверджує, що Інтернет – невід'ємний складник інформаційних ресурсів сучасної бібліотеки. Надаючи на додаток до друкованих ресурсів доступ користувачам до електронних інформаційних ресурсів, бібліотека допомагає орієнтуватись в них, виконуючи тим самим свою безпосередню функцію зв'язку між користувачем та інформацією, і тому думки з приводу того, що Інтернет – конкурент бібліотеки, є безпідставними, бо завжди там, де є інформація, потрібні ті, хто допоможе в цій інформації орієнтуватись, підкаже та навчить. В Інтернет-центрі ДОУНБ найкращою формою навчання було визнано індивідуальні консультації безпосередньо на робочому місці. Цей метод навчання дозволяє одразу визначити, які саме складнощі виникають у користувача при роботі з Інтернет та прищепити навички пошуку інформації всім користувачам без виключення, не дивлячись на рівень комп'ютерної грамотності. Групове навчання проводиться зі школярами, насамперед,

одинадцятикласниками – майбутніми студентами, тобто основною нашою читацькою категорією. Навчання відбувається за такими темами: «Історія мережі Інтернет. Структура Інтернет», «Пошук в Інтернет», «Електронна пошта» і складається з теоретичної та практичної частини. Проводиться консультаційно-навчальна робота зі студентами перших курсів вузів нашого міста.

Велика увага приділяється працівникам освіти, для яких співробітниками Центру готуються матеріали з фахових питань: «Дидактичні можливості мережі Інтернет в гуманітарній освіті школярів», «Загальні проблеми використання інформації мережі Інтернет в освітньому процесі», «Інтернет у викладанні гуманітарних

дисциплін у школі», «Можливості використання мережі Інтернет для викладання історії та суспільствознавства», «Інтернет у викладанні географії», «Інтернет у викладанні іноземних мов», «Інтернет у викладанні літератури». Декілька раз Центр ставав базою для навчання слухачів курсів Інституту післядипломної освіти вчителів «Інтернет на допомогу вчителю школи». Протягом шістьох занять освітяни мали змогу ознайомитись з можливостями використання ресурсів інформаційної мережі Інтернет в галузі шкільної освіти, були підготовлені коротка консультація з основ роботи в мережі Інтернет, а також теоретично-практичні матеріали стосовно використання ресурсів Інтернет в роботі вчителя.

На допомогу читачам використовується такий вид бібліографії, як веббіографія, складаються рекомендаційні списки сайтів з окремих актуальних питань, рекламно-інформаційні буклети, інформаційні веббіографічні списки, тематично-довідкові буклети.

На базі Інтернет-центру формуються фонди електронних ресурсів та надається вільний доступ до баз даних наукових журналів та збірок наукових праць. Проект «Електронна наукова інформація для бібліотек і наукових організацій» дозволив розширити можливості бібліотеки у наданні доступу до світових інформаційних ресурсів. Відвідувачам Інтернет-Центру відкрито доступ до повнотекстових версій журналів «Springer», «Blackwell Publishing», «База даних бесплатных электронных журналов», «ZB MATH» – база даних з чистої та прикладної математики, «ЕТОС» – база даних Британської Бібліотеки.

Діяльність Інтернет-Центру підтверджує, що стрімке зростання інтересу до Інтернет-технологій поступово переростає у практику їхнього загального використання. Інтернет є загальнодоступною мережею інтелектуальної та культурної взаємодії, а бібліотека – орієнтир у глобальному інформаційному просторі. Використання комп'ютерних технологій забезпечує можливість оперативного доступу, глибину та багатогранність пошуку інформації, допомагає виконувати одну з головних задач бібліотеки у суспільно-соціальному житті, створюючи рівні умови доступності послуг для всіх громадян.

Використання нових інформаційних технологій надало можливість Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці заявити про себе на весь світ, створюючи власний web-сайт в мережі Інтернет.

Web-сайт ДОУНБ почав функціонувати з 2000 року за адресою www.libr.dp.ua, розроблений та підтримуваний фахівцями бібліотеки. Створення сайту дозволило вирішити такі питання, як надання інформації про бібліотеку та її ресурси широкому колу користувачів

мережі Інтернет, надання віддаленого доступу до власних електронних інформаційних ресурсів, розширення реклами бібліотеки та ствердження бібліотеки у світовому інформаційному суспільстві. Утворення такого інформаційного ресурсу є додатковим сервісом для задоволення віртуальних користувачів.

Web-сайт ДОУНБ як будь-який «живий» проект знаходиться у постійному розвитку, систематично оновлюються дані, проводиться робота по удосконаленню його змісту та дизайну.

На головній сторінці віртуальні відвідувачі мають змогу ознайомитись з режимом роботи бібліотеки, структурою та місцем знаходження підрозділів ДОУНБ, правилами користування, зайти на сторінку діючих Центрів та ознайомитись з існуючими Проектами ДОУНБ. Цікавою та корисною буде інформація про події, що відбудуться у бібліотеці, з якою можна ознайомитись у рубриках: «Анонси: Що? Де? Коли?» та «Інформаційно-освітні заходи».

Розділ «Вернісаж талантів» пропонує віртуальні зустрічі з талановитими неординарними людьми, знайомство з їх життям та творчістю. А «Калейдоскоп періодики» ознайомить з цікавинками світу періодичних видань.

Новим бібліотечним проектом, що поступово розвивається, є «Повнотекстова бібліотека», електронні документи розташовані за галузями знань, родзинкою повнотекстових видань є краєзнавча література: як наукові дослідження місцевих краєзнавців, так і видання минулих років.

Рубрика «Нові надходження» постійно оновлюється та надає інформацію про цікаві видання, що останнім часом надійшли у фонди бібліотеки, віртуальні відвідувачі можуть переглянути анотацію на книгу та побачити її обкладинку.

Розділ «Календар знаменних та пам'ятних дат» представлений двома підрозділами: визначні події світу та визначні події краю, обидва знайомлять з важливими датами та подіями, що відбулись та визначаються у світі, річницями відомих людей всього світу та Дніпропетровщини.

На сайті можна ознайомитись зі «Зведеним каталогом періодичних видань» та каталогом «Журнальний фонд відділу періодики 1926 – 2003 рр.», ці видання стануть у нагоді при пошуку певних періодичних видань, надаючи відомості про наявність як окремого видання у тій чи іншій бібліотеці міста, так і про наявність конкретного номеру у відділі періодичних видань.

Колег з інших бібліотек може зацікавити розділ обмінного фонду ДОУНБ, де подаються інформаційні списки видань для обміну та інформація про діючі акції сектору ОРФ.

З 2005 року розроблено та впроваджено нові розділи сайту: «Віртуальна довідка», «Замовлення літератури» та «Електронна доставка документів».

Віртуальна довідкова служба (ВДС) – он-лайнова довідкова служба Дніпропетровської обласної наукової бібліотеки, що виконує разові запити віддалених користувачів, пов'язані з пошуком інформації за різними темами. Вона: загальнодоступна і безкоштовна для всіх користувачів; приймає до виконання універсальні за змістом запити; виконує прийняті до роботи запити і надає відповіді, якщо необхідна інформація відсутня; забезпечує конфіденційність

інформації про користувача. Обслуговуються всі користувачі, що звернулися до ВДС, незалежно від того, чи є вони читачами ДОУНБ. Приймаються запити про наявність конкретних вітчизняних та іноземних видань у фондах ДОУНБ, тематичні запити, що виконуються на базі довідково-пошукового апарату ДОУНБ і ресурсів Інтернет, фактографічні запити.

Замовлення літератури: користувачі мають можливість передати замовлення на книги з фондів Дніпропетровської обласної наукової бібліотеки електронною поштою. Так як галузеві відділи Дніпропетровської обласної наукової бібліотеки, а також основне книгосховище розташовані в різних районах міста, це створює незручність в користуванні бібліотекою, тому для зберігання часу наших читачів була створена ця послуга – прийом замовлень на документи з фондів ДОУНБ електронною поштою. Замовлені книги можна отримати у відповідних відділах бібліотеки в той же день, якщо замовлення надійшло до 10 години ранку, або на наступний день з моменту отримання замовлення бібліотекою. Необхідні умови для подання замовлення: обов'язково повинні бути вказані основні бібліографічні дані на книгу (автор, назва видання, рік видання, інвентарний номер та шифр книги), прізвище читача, електронна пошта, а також дата бажаного отримання; крім цього в одному замовленні має бути не більше п'яти книг.

Знайти або уточнити будь-які бібліографічні дані на потрібне видання, в разі необхідності, можна скориставшись Електронним каталогом ДОУНБ. Електронний каталог – основа інформаційної діяльності бібліотеки, на веб-сайті ДОУНБ він є доступним в он-лайнному режимі, оновлення ЕК відбувається щоденно. Зручний пошук та можливість ознайомитись з описом існуючих каталогів та картотек ДОУНБ роблять ЕК привабливим для віртуальних користувачів. Потрібно відмітити, що ЕК надає доступ до деяких повнотекстових документів – статей періодичних видань, де крім аналітичного розпису є посилання на зовнішній об'єкт. Для надання каталогу на веб-сайті бібліотеки ДОУНБ використовує програмне забезпечення «Web-ІРБИС».

Окремим розділом на веб-сайті ДОУНБ подається краєзнавча інформація. На сторінці «Дніпропетровщина» інформація розподілена за такими рубриками: «Загальна історія краю», «Хроніка культурного життя області», «Дніпропетровщина на сторінках центральних періодичних видань», інформація про видатних дослідників краю у розділі «Краєзнавці», про цікавих людей краю у розділі «Золоті імена Придніпров'я». Перелік організацій та установ, які займаються краєзнавством, наданий у відповідному розділі. Окремо необхідно відзначити наявність інформації про тяжку віху всієї України та нашого краю зокрема – розділ «Голодомор: невиліковні

сльози України», де можна переглянути документи, свідчення та дослідження. Окрім цього можна дізнатись багато цікавого про наш край, заглянувши у розділи «Природа краю», «Етнографія», «Міста і села краю», «Довідники, енциклопедії, література про область», «Рідний край у віршах і світлинах», «Література рідного краю».

У відділі МБА (міжбібліотечного абонементу) ДОУНБ організована «Служба електронної доставки документів» (ЕДД), яка пропонує доставку електронних копій джерел, що знаходяться в її фондах, і які

не є об'єктом авторського права, тобто ті, що перейшли у суспільне надбання. На відміну від послуги замовлення літератури, ця послуга є платною.

У розділі «Ресурси Інтернет» є посилання на пошукові системи, перехід на сторінки бібліотек України та світу, посилання на деякі періодичні видання, що доступні в електронній формі.

Веб-сайт ДОУНБ відрізняє єдиний стиль оформлення, простота навігації. Можливість пошуку по сайту, зручне меню, карта сайту – все це робить сайт зручним у користуванні, дозволяє швидко здійснити перехід у будь-який необхідний розділ, або повернутись на попередню сторінку.

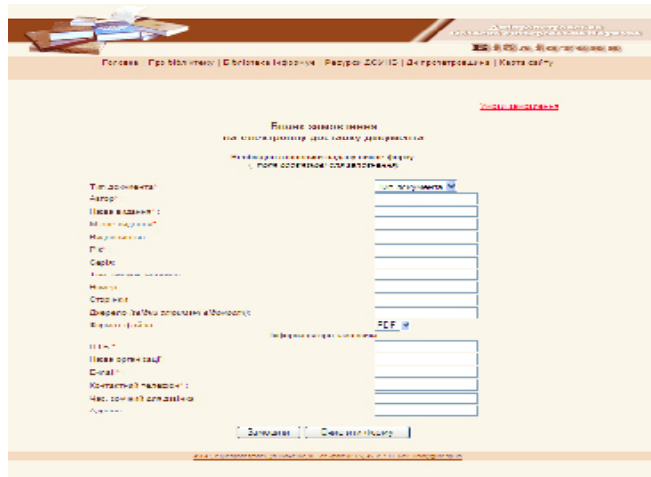
Важливим критерієм оцінки сайту є його відвідуваність – це можна вважати підсумком роботи бібліотеки зі створення свого інформаційного ресурсу. Відвідування веб-сайту ДОУНБ постійно зростає, великою популярністю користуються такі сторінки сайту (кількість відвідувань за даними 2008 р.) :

- Календар знаменних дат – 163464;
- Пошук за каталогами – 77512;
- Калейдоскоп періодики – 399134;
- Нові надходження – 14079;
- Видання краєзнавчого відділу календарі «Моє Придніпров'я» – 7661;
- Віртуальна довідкова служба – 4648;
- «Зведений каталог періодичних видань» – 4304;
- Журнальний фонд відділу періодики 1926-2003 рр. – 4140.

Серед відвідувачів є представники таких країн:

- США – 301932 (36,45 %);
- Україна – 236035 (28,49 %);
- Росія – 235054 (28,37 %);
- Інші країни – 55411 (6,69 %).

З кожним роком потреби користувачів зростають, інформаційне середовище постійно змінюється, також змінюються вимоги як до самої інформації, так і до засобів її отримання. Всесвітня комп'ютерна мережа полегшує доступ до всієї інформації, надаючи можливість отримати необхідне за короткий відлік часу незалежно від місця перебування. Віртуальні користувачі прагнуть отримати якомога більше інформації, при цьому бажано не відходячи від свого комп'ютеру; вони отримали можливість вибору – звернення в реальну бібліотеку або використання віртуальних ресурсів мережі. Такі умови інформаційного середовища ведуть до змін у бібліотечній практиці, вимагаючи впровадження нових форм надання послуг, переосмислення суті бібліотечної діяльності і оновлення методики роботи.

Пріоритети роботи бібліографів

**Сьогодні на вчора:
особливості
обслуговування
читачів-студентів
у науковій бібліотеці**

*Браславська І.М.,
завідуюча відділом
періодики ДОУНБ*

Вся шістнадцятилітня історія відділу періодики ДОУНБ – це пошук нових форм і технологій роботи.

В 1995 році у відділі з'явився перший комп'ютер, сьогодні їх вже 20 (зокрема, 10 АРМів користувачів).

Нові інформаційні технології створюють нову політику обслуговування читачів у відділі, значно змінюють суть процесу обслуговування. Об'єднання традиційних та електронних ресурсів визначає якісні показники розвитку відділу періодики.

Комп'ютерні технології дозволили не тільки автоматизувати бібліотечні процеси, але також розширити спектр інформаційних послуг, наблизити користувача до фонду відділу.

Серед споживачів послуг відділу періодики найбільша аудиторія – студенти (більше 60 %). Це особлива категорія читачів, яка вимагає певної оперативності в подачі інформації. Написання рефератів, контрольних та курсових робіт «сьогодні на вчора» – цілком нормальне явище.

Студенти відрізняються своєю «просунутістю» відносно інформаційних технологій, але дуже мало знають про можливості бібліотек у питаннях надання електронних ресурсів, хоча віддають перевагу електронному каталогу.

Крім того, їх більше приваблюють прості Інтернет-розвідувачі, які індексують web-сайти незалежно від їх якості та авторитетності.

Тому, організовуючи віртуальний бібліотечний простір, створюючи власні електронні ресурси, ми вирішуємо задачу якісного, і що найважливіше, оперативного обслуговування своїх читачів.

Фонд відділу періодики налічує більше 330 тис. екземплярів одиниць зберігання (журналів та газет), має універсальний характер за змістом.

Користування таким фондом пов'язане з великими труднощами, тому першим електронним продуктом відділу став ретроспективний електронний каталог, який почав формуватися в 1997 році.

Сьогодні електронний каталог містить бібліографічну інформацію на всі періодичні видання, які отримує бібліотека, він працює в

режимі реального часу і включає масив бібліографічних описів статей з періодичних видань.

Ретроспективний електронний каталог в оперативному режимі виконує функції, не властиві традиційним каталогам.

Це можливість пошуку за назвою (газети або журналу), за ключовими словами, тобто по будь-якому слову з назви, уточнення перейменувань журналу (наприклад, журнал «Право України» до 1991 року мав назву «Радянське право»), виявлення тимчасового діапазону, наявність у бібліотеці з вказівкою відсутніх номерів.

Можливість користування каталогом через web-сайт і вказівка на відсутність років або номерів журналів значно допомагає користувачам в пошуку необхідної інформації про потрібні джерела.

До того ж електронний каталог забезпечує принцип максимальної глибини ретроспективи, а це, як показує практика, рідкість для подібних БД.

Сьогодні ми говоримо вже не про кількісне виконання планових показників, не про кількість послуг, що надаються читачам, а про їх якість.

Повнота і оперативність задоволення інформаційних потреб – один з пріоритетних напрямів процесу обслуговування споживачів інформації у відділі періодики.

Звернення до інформаційних ресурсів бібліотеки пов'язане з учбовим процесом студентів і школярів. Обсяг інформаційних запитів зараз досить різноманітний:

- підбір літератури для реферату або курсової;
- написання наукової або магістерської роботи;
- підготовка повідомлення з певної тематики;
- проведення маркетингового дослідження ринку товарів або послуг.

Базою для довідково-бібліографічного обслуговування є систематична картотека статей (СКС) універсальна за змістом, що відображає статті практично з усіх періодичних видань, які отримує відділ періодики. Це не багато і не мало: більше 1000 назв журналів і близько 220 назв газет у рік. Організована СКС у 2002 році і налічує на 27.10.09 445727 бібліографічних записів на статті з журналів і газет.

Користувачі СКС можуть підібрати літературу практично будь-якої тематики, будь-то нескладна тема (наприклад, «Світова економічна криза» або «Інвестиційна привабливість підприємства») або складніша (наприклад, «Діяльність ООН» або «Кримінальна відповідальність за незаконне захоплення земельної ділянки: порівняльна характеристика УК 1963 і 2001 рр.»).

Нетрадиційні пошукові елементи, притаманні електронній базі даних (ЕБД), дозволяють здійснювати пошук за декількома параметрами одночасно.

Програмне забезпечення ІРБІС, яке використовується в нашій бібліотеці, повністю вирішує поставлені завдання. Простий, зручний і зрозумілий інтерфейс, досить доступний і різноманітний пошуковий образ: ключові слова, наочні рубрики, персоналії, географічні та

хронологічні рубрики забезпечують вирішення поставлених завдань, а головне – оперативність в пошуку. Це, насамперед, необхідно студентів, який завжди поспішає і завжди спізнюється.

Індексування статей ключовими словами – це, мабуть, один з найскладніших процесів каталогізації та найзручніший пошуковий ключ.

Тому тут важливим є розуміння предмету (а ми, бібліотекарі, не економісти, не юристи, а тим більше – не філософи): професійне прочитання, а не дилетантський погляд на предмет, чітке і зрозуміле для користувача формулювання ключових слів. Тільки у такому разі можливий успішний пошук за потрібною темою. Поліпшенню та підвищенню привабливості електронного каталогу для користувачів, прискоренню пошуку за заданою тематикою сприяє додавання додаткової інформації до традиційних коротких бібліографічних описів. Зараз ми додаємо до деяких статей анотації, а також кольорові ілюстрації, наприклад, фото політиків, письменників, бізнесменів.

Анотація дозволяє користувачеві швидше зорієнтуватися у відібраному матеріалі та прийняти правильне рішення. У планах – написання анотацій до всіх статей.

Оперативності в підборі інформації сприяють і повнотекстові колекції. Для оцифрування були відібрані 30 журналів, які користуються найбільшим попитом, починаючи з перших номерів 2008 року. Зараз в базі 7780 таких документів.

Для студента, якому потрібно швидко підібрати літературу по темі «Слідчі дії», достатньо набрати аналогічне словосполучення в пошуковому ключі й у відібраних документах вибрати статті з активною книжкою справа або блакитним підписом внизу ключових слів на переглядовій картці. Це буде 10 статей з повними текстами, якими можна скористатися тут же, за робочим АРМом, не звертаючись на кафедру обслуговування. Користування відсканованими матеріалами можливе тільки в локальних мережах бібліотеки, щоб уникнути проблем, пов'язаних з питанням авторського права.

Таким чином у відділі періодики в реальному режимі демонструється можливість отримання інформації за робочим АРМом від формулювання запиту до отримання повного тексту документа.

Інноваційним і перспективним напрямом роботи відділу є участь в корпоративних проектах.

Проект МАРС (Міжрегіональний розпис статей) дозволив нам мати у своєму електронному каталозі, крім бібліографічного розпису з анотаціями на всі російські журнали, які отримує наша бібліотека (425 назв), ще й

більше 1000 назв від 183 учасників цієї корпорації.

Не є проблемою отримання нами будь-якої статті з будь-якого журналу, що розписується в Марсі. Для цього існує електронна доставка документів (ЕДД). Найдовший шлях від замовлення до доставки документа за допомогою ЕДД – 2 дні.

Другим корпоративним проектом є ПКС (Придніпровський корпоративний каталог). Учасниками цього проекту є бібліотеки учбових закладів і методичних центрів м. Дніпропетровська. У Проекті розписуються українські журнали. На даний час п'ять учасників проекту розписують 21 назву журналів, проект відкритий для вступу нових членів.

Проект ПКС – це нова можливість для вирішення оперативності надання інформації

користувачам, тим більше, що в рамках проекту також передбачена електронна доставка документів.

Створюючи інформаційні ресурси, співробітники відділу періодики приділяють багато уваги навчання читачів навичкам користування такими ресурсами: індивідуальні бесіди з кожним користувачем щодо теми запиту, розуміння цієї теми самим користувачем, можливість пошуку за допомогою того чи іншого пошукового ключа. Ми проводимо роботу з формування інформаційної компетентності користувачів, надаємо можливість вільного орієнтування у спектрі послуг, що надаються. Для цього розроблена «Спрощена схема алгоритму пошуку» та «Інформаційний навігатор по електронних базах відділу періодики».

Важливу роль у процесі ознайомлення зі спектром бібліотечних послуг відіграє реклама.

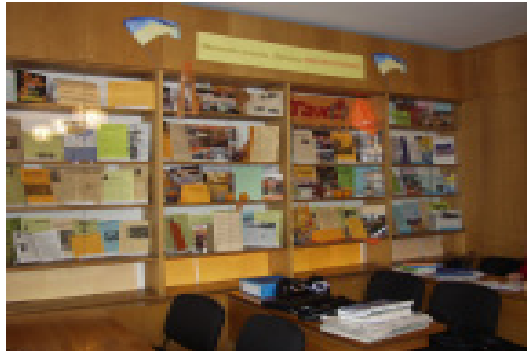
Невеликі оголошення, флаєри, інструкції, прохання-попередження, що виставлені на столах АРМів «Читач», мимоволі привертають до себе увагу.

Відкриваючи читачеві доступ до накопичених ресурсів і пропонуючи зручні саме для нього шляхи отримання потрібної інформації, ми тим самим виробляємо інструмент підвищення якості й оперативності послуг, що надаються.

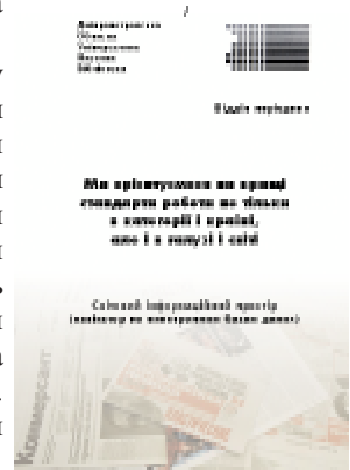
Постійно модернізуючи технологічні процеси, тим самим змінюємо змістовні аспекти своєї роботи.

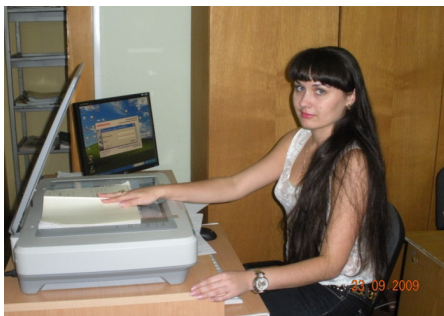
Використання в роботі web-технологій дає можливість надавати користувачам напрацьовані бібліографічні БД (СКС працює в режимі WEB), повнотекстові матеріали на сторінках сайту бібліотеки: «Калейдоскоп періодики», «Корисно знати. Правові аспекти», «Дніпропетровщина на сторінках центральних періодичних видань».

Традиційним формам роботи, таким, як виставкова діяльність, ми відводимо значне місце в інформаційному обслуговуванні читачів.

Книжкові виставки надають інформаційну допомогу студентам, оскільки виставкам властива системність, оптимальна точність подачі матеріалу. Skorиставшись матеріалами виставки, можна отримати потрібну інформацію на місці, не звертаючись до каталогу, а також отримати список експонованої та додаткової літератури. Відділ періодики сьогодні має безліч можливостей для того, щоб розкрити все багатство власних

фондів, пропонує нові послуги, які дозволяють найбільш повно задовольняти запити своїх читачів, забезпечуючи вільний доступ до електронних баз даних безпосередньо в бібліотеці, а так само на web-сайті; стають доступними повнотекстові бази даних, які створюються співробітниками відділу або отримуються (придбані бази даних: Законодавство і Електронна база дисертацій РДБ), відвідувачі мають можливість користуватися Інтернет, електронною поштою.

Технічне оснащення відділу періодики дозволяє говорити про відділ як про сучасний інформаційний центр, здатний обробляти великий масив суспільно значущої інформації.

Відділ періодики оснащений комп'ютерами (10 АРМів «Читач», 10 АРМів «Каталогізатор»), трьома сканерами, двома ксероксами, принтерами.

Є у відділі проблеми, є багато планів, які неодмінно будуть впроваджені.

Пріоритети бібліографічної роботи ДОУНБ: інформаційне обслуговування органів влади

Барабан І.В.,
завідуюча відділом
наукової інформації та бібліографії ДОУНБ

Життя окремої людини й усього соціуму невід'ємно пов'язане з владою, яка справедливо вважається найбільш суттєвим засобом реалізації планів і захисту особистісних і суспільних інтересів, врегулювання їх розбіжностей і протиріч.

Бібліотеки за всіх часів виступали провідниками культури суспільства та політики держави, і чуйно реагували на зміни, що відбуваються в соціально-економічному та політичному житті країни і регіону. На сьогодні важко заперечувати той факт, що бібліотеки стали невід'ємною частиною інфраструктури місцевого співтовариства, насамперед, її інформаційної складової. В сучасних умовах бібліотеці постійно доводиться демонструвати свою затребуваність, необхідність, рекламувати свої можливості і послуги. Дієвість і ефективність цієї роботи визначаються більшою мірою тим, чи налагоджені зв'язки з адміністрацією місцевих органів влади, оскільки ці контакти не тільки формують позитивний образ (імідж) бібліотеки, розширюють її сферу впливу, але й істотно допомагають усталити фінансове становище.

Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека (далі ДОУНБ) одним із пріоритетних напрямків своєї діяльності завжди виділяла інформаційне обслуговування органів влади. Традиційно ця ділянка роботи координувалась бібліографічною службою.

Вже більше ніж 10 років відділ наукової інформації і бібліографії (далі ВНІБ) займається інформаційною підтримкою владних структур. Час показав, що співробітництво з органами місцевого самоврядування не тільки підвищило суспільний статус бібліотеки, але й сприяло ефективному вирішенню насущних бібліотечних проблем. Зацікавленість влади в бібліотеці, як у важливому соціальному ресурсі регіону, конкретно виявилася в обсягах комплектування як книжкового фонду, так і фонду періодичних видань ДОУНБ.

Слід зазначити, що схема взаємодії з органами влади в процесі роботи постійно корегувалася. Спочатку, на підготовчому етапі роботи, було відібране коло потенційних абонентів. Це були перші особи, керівники та заступники обласної адміністрації й обласної ради з питань соціально-культурної сфери, обласного фінансового управління; обласного казначейства, обласної податкової адміністрації; обласного управління економіки, секретаріату та прес-служби обласної адміністрації та інші.

Пізніше була розроблена форма облікової картки й складена картотека абонентів як колективної, так й індивідуальної інформації. Склад абонентів виявився величиною не постійною і часто варіювався від 20 до 40 чоловік, а у поточному році він досягнув цифри 100.

Наступним кроком було вивчення інформаційних потреб абонентів. Була складена дуже докладна й досить об'ємна анкета, що пропонувала абонентам вибрати тему та визначитися із джерелами, видами, періодичністю і способом доставки інформації. Ми сподівалися, що це дозволить нам побачити всю палітру запитів. Однак проведене анкетування не принесло бажаних результатів. Хоча анкета й була роздана референтам перших осіб і в профільні управління і комітети, але багато аспектів так і залишилися не висвітленими. Можливо, позначився момент зайнятості, можливо, спрацював стереотип. Бібліотеки занадто довго сприймалися в ролі прохача, а не серйозного інформаційного партнера, здатного надавати свій власний продукт. Згодом ми переконалися, що найдійовіший спосіб роботи з абонентами – це особистісний контакт. Самий складний момент, наведення мостів й уточнення пріоритетів перших осіб, взяла на себе безпосередньо директор бібліотеки Н.М. Тітова. Завдяки їй і вдалося завоювати довіру верхів і вийти на нову сходинку співробітництва.

Для визначення партнерських зв'язків «бібліотека – влада» необхідно було розпочати низку дій, яка б ефективно продемонструвала активну позицію бібліотеки. Тому була вироблена тактика й стратегія інформування пріоритетних абонентів, поставлене завдання створення власного інтелектуального продукту з можливістю об'єднання трьохресурсних масивів інформаційного забезпечення: традиційно-документальних, бібліографічних, а також – носіїв електронно-комунікативних засобів. Ми чітко усвідомлювали, що для наших абонентів головне в подачі інформації – це оперативність, повнота та висока якість. Впровадження в практику роботи новітніх інформаційних технологій і технічні можливості Видавничого центру бібліотеки дозволили нам сполучити ці умови. Девізом роботи стало гасло «Інформація потрібна ще вчора та прямо на стіл».

Нашою візитною карткою у 1999 р. став щотижневий бібліографічний показник «Панорама», у якому була зроблена спроба об'єднати більшу частину запитів наших абонентів і відбити всі аспекти життя сучасного суспільства від поточної нормативно-законодавчої бази до економічної, соціальної і культурної політики. Було багато сумнівів із приводу періодичності видання. Згодом ми переконалися, що саме щотижневик найбільш оптимальний термін випуску видання, що дозволяє підтримувати актуальність матеріалів, які надаються. На початку кожного видання обов'язково була присутня додаткова інформація про керівництво бібліотеки, укладачів

із вказівкою контактних телефонів і електронних адрес. Таким чином, ми намагалися відійти від безликого видання, прагнучи зробити його адресним.

«Панорама» одержала позитивну оцінку всіх абонентів. Підвищений інтерес викликали розділи «Державна влада», «Виконавча влада», «Регіональна економіка», а також перелік нормативних актів, що передують основним розділам видання, які відбиралися із щотижневих надходжень до електронної повнотекстової нормативної бази «Законодавство». Переважно із всіх матеріалів абонентами були викликані ксерокопії першоджерел.

Досвід роботи показав, що на характер взаємодії бібліотеки й влади істотно впливає політична ситуація. Бібліотека не випадково виступає активним посередником між населенням і органами місцевого самоврядування. Особливо яскраво це проявляється в момент виборчих кампаній. 1999 рік був у цьому плані показовим. Наше співробітництво будувалося на тому, що був взаємний інтерес і взаємна необхідність. Бібліотека виявилася корисною для місцевої влади у виконанні її повноважень і зобов'язань перед місцевим співтовариством у плані інформаційного висвітлення виборчої кампанії.

Так, за замовленням керівника секретаріату обласної ради випускався щотижневий бібліографічний список «Вибори-99», що містив поточну докладну інформацію про передвиборну ситуацію в Україні й дозволяв відслідковувати динаміку передвиборного процесу. Пізніше цей список трансформувався на щомісячне видання «Виборчі технології», яке було також доступне всім користувачам бібліотеки.

Окремо за запитами секретаріату обласної ради були підготовлені спецвипуски за різними темами: «Інститут президентства в Україні і світі», «Інформаційні WEB-технології», «Особливості становлення багатопартійної системи в Україні», «Вибори-99: передвиборний рейтинг претендентів», «Програми кандидатів у Президенти. Вибори-99» та ін.

З огляду на інтерес, що виник до виборчих процесів, для прес-служби обласної державної адміністрації відділом було підготовлено бібліографічний покажчик «Сила демократії у силі влади», що відображав літературу про діяльність політичних партій, об'єднань, рухів, громадських організацій, відбивав технології й перспективи виборчого процесу в Україні, а також досвід виборчих кампаній інших країн. Покажчик активно використався також і читачами бібліотеки.

Подібна ситуація мала своє повторення і в 2004 році. Для Дніпропетровської обласної державної адміністрації, обласної ради і обласного управління культури було розроблено принципово нове видання: «Президентські вибори-2004. Щотижневий інформаційно-бібліографічний збірник». За своєю

структурою видання було комплексним і об'єднувало у собі Інтернет-публікації, анотований огляд місцевої преси з питань підготовки до виборів на Дніпропетровщині, а також ксерокопії матеріалів зі світової й української періодики. Підготовка подібного корпоративного видання зажадала від колективу бібліографів багато зусиль у плані координації, оскільки в процесі створення випусків були задіяні співробітники територіально відокремлених відділів періодики і краєзнавства. Необхідно було щораз обробляти й компонувати матеріали в єдиному контексті

й суворо витримувати періодичність. Збірник був дуже затребуваний абонентами, тому довелося навіть збільшити наклад.

Тема виборів не втратила своєї актуальності і в наступні роки.

У 2007 році для першого заступника голови облдержадміністрації був підготовлений тематичний інформаційний збірник «Вибори та виборні технології: Міжнародний досвід і реальність України». До збірника увійшли аналітичні Інтернет-матеріали та бібліографічний список книг та журнально-газетних статей з фондів ДОУНБ.

Йшов час. Від видання до видання вдосконалювалися підходи. Прийшло розуміння того, що великі абоненти інформації вимагають специфічних видань із тематичною спрямованістю. Наочний приклад тому – багаторічне співробітництво з обласним фінансовим управлінням. Дуже плідним виявився для нас 2001 рік. До 10-ої річниці незалежності України був закладений проект створення спільного періодичного видання «Інформаційний бюлетень з питань фінансів і бюджету». Відділ з усією відповідальністю підійшов до реалізації цього проекту. Підготовлений бюлетень мав чітку структуру й складався з чотирьох розділів. До першого розділу увійшли законодавчі матеріали, які охоплювали період з 1991 року по 2001 рік. Для зручності законодавчі документи були розташовані за галузевими ознаками у прямій хронології, а в межах року – за гілками влади: Верховна Рада, Президент України, Кабінет Міністрів і т.п. У другому розділі до уваги користувачів інформація про книги і матеріали з періодичних видань, які вийшли до друку протягом 2000 – 2001 рр. Третій розділ видання – перелік публікацій фахівців головного фінансового управління облдержадміністрації в хронологічному порядку. Заклучний розділ містив інформаційно-аналітичні довідки з актуальних питань роботи фінансових органів.

Працюючи над цим виданням, колектив укладачів сподівався, що всі матеріали, сконцентровані в спеціальному випуску, нададуть практичну допомогу працівникам фінансової сфери Дніпропетровщини та сприятимуть підвищенню їх професійного рівня. «Інформаційний бюлетень з питань фінансів і бюджету» одержав високу оцінку керівництва. Він був виданий накладом 150 примірників і швидко розійшовся фінансовими установами міста й області.

Згодом цей проект значно розширився і виділилися нові серії. Наприклад, «Інформаційний бюлетень з питань фінансів і бюджету» – серія «Нові надходження до фондів ДОУНБ», «Інформаційний бюлетень з питань фінансів і бюджету» – серія «Законодавство». З огляду на побажання абонента, готувалися щоквартальні і піврічні випуски, які потім концентрувалися у зведеному річному виданні.

Наступним варіантом спільного видання ДОУНБ і облфінуправління став «Словник фінансових термінів», до якого увійшли 1126 фінансово-бюджетних термінів з повною розшифровкою й посиланнями на діючі законодавчі акти України. З ініціатики начальника обласного фінансового управління словник був виданий типографським способом, накладом 3000 примірників і розповсюджений бібліотеками України і Дніпропетровської області. Це було гідне поповнення бібліотечних фондів. Видання одержало високу оцінку й у Міністерстві фінансів, куди був надісланий персональний примірник.

Цікавою була робота з підготовки замовленого ретроспективного рекомендаційного бібліографічного покажчика «Фінанси. Банки. Кредит», до якого увійшли книги і матеріали з періодичних видань, які побачили світ у 2000 – 2001 роках. Покажчик за структурою був хронологічно-тематичним. Матеріал розташований за роками публікацій, а всередині за тематикою. Як виявилось, це видання стало корисним не тільки працівникам фінансових підрозділів органів влади і місцевого самоврядування, але й викладачам, студентам, бібліотечним

працівникам і всім тим, хто цікавився розвитком фінансово-кредитної системи в Україні і за кордоном.

У роботі з абонентами обласного фінансового управління використовувався весь спектр сучасних форм і методів інформування із залученням Інтернет-ресурсів. Так, були налагоджені випуски «Фінансового кур'єра» – щотижневої хроніки фінансових новин у мережі Інтернет і «Фінансового дайджесту», що представляє собою повнотекстові матеріали з періодичних видань і матеріали, виставлені в мережі Інтернет.

Гарні зв'язки склалися у бібліотеки й з обласним управлінням культури. Незважаючи на часту зміну керівництва, наші відносини розвивалися в конструктивному руслі. Для задоволення професійних інтересів цієї категорії абонентів були розроблені наступні види видань:

- «Культура. Законодавчі акти 2003 – 2004 рр. Бібліографічний покажчик». [Матеріали з загальних питань культури, бібліотечної і музейної справи,

кінематографії, театральної й естрадно-циркової діяльності, засобів масової інформації];

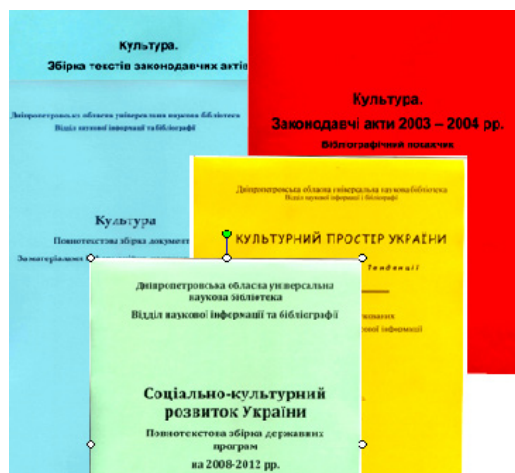
- «Культура. Збірники текстів законодавчих актів 2003 – 2004 рр.»;
- «Культурний простір України: Події. Коментарі. Тенденції». Дайджест за матеріалами друкованих і електронних засобів масової інформації;
- «Соціально-культурний розвиток України. Повнотекстовий збірник державних програм на 2008-2012 рр.»;
- «Культура. Повнотекстовий збірник документів за матеріалами інформаційно-пошукової системи «Законодавство». [Тексти міжнародних і вітчизняних законодавчих документів 2005 – 2009 рр.] .

Ці видання користувалися великою популярністю.

Колектив відділу наукової інформації та бібліографії на протязі всіх 10 років роботи з органами влади перебуває в постійному творчому пошуку. Як результат – майже щорічно обновлюваний репертуар пропонованих абонентам видань. Ось тільки декілька прикладів:

- «Медіа-Простір. щонедільний дайджест преси та Інтернет-видань. Політика. Освіта. Культура. Мистецтво. Спорт», а також один спецвипуск «Регіональні еліти. Дніпропетровська область»;
- «Медіа-моніторинг. Щотижневий огляд публікацій у пресі та Інтернет-видань з питань фінансів і бюджету»;
- «Медіатека. Щотижневий дайджест преси та Інтернет-видань»;
- «Погляд. Дніпропетровщина на сторінках мережі Інтернет» – щотижневі Інтернет-новини.

Треба відзначити, що абоненти настільки звикали до щотижневої подачі інформації, що з нетерпінням очікували кожного наступного випуску. Досить щільно спілкуючись із різними категоріями абонентів, ми переконалися, що все-таки необхідно більш вузьке пророблення замовленої тематики. Угрупування в одному виданні великої кількості тем позбавляло його

глибини й об'ємності у подачі матеріалів. Було ухвалено рішення сконцентруватися на домінуючих аспектах.

Тому в 2008 році для керівництва апарата обласної ради та обласної адміністрації були підготовлені зовсім нові варіанти інформаційних видань:

- «Політика та економіка України: розвиток, реформи, дискусії. Інформаційний щотижневий бюлетень за матеріалами преси та Інтернет-видань»;

- «Місцеве самоврядування в Україні: досвід, проблеми, перспективи. Інформаційний щотижневий бюлетень за матеріалами преси та Інтернет-видань»;

- «Соціально-культурний простір: концепції, здобутки, дискусії. Інформаційний щотижневий бюлетень за матеріалами преси та Інтернет-видань»;

- «Охорона здоров'я в Україні: становище, протиріччя, можливості. Інформаційний щотижневий бюлетень за матеріалами преси та Інтернет-видань».

Час показав, що підбір цих видань був найбільш оптимальним.

Крім різноманітних тривалих видань, наші абоненти регулярно одержували оперативну інформацію з актуальних питань політичного, соціально-економічного і культурного життя країни, регіону, області. Як правило, абонентам була необхідна розширена, багатоаспектна інформація. Природно, ми йшли на назустріч їх побажанням. У нас склалася практика випуску повнотекстових видань за матеріалами засобів масової інформації, обсягом 50 сторінок і більше: «Житло і іпотека в Україні», «Рейдерство в Україні», «Банкрутство в Україні», «Співробітництво України та Німеччини», «Резиденція гетьманів Батурин», «Бюджет. Місцева влада. Соціальна справедливість» та ін.

Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека	
Відділ наукової інформації та бібліографії	
МИКОЛА ЯНОВИЧ АЗАРОВ	
Інформаційно-бібліографічний довідник	
ЗМІСТ:	
БІОГРАФІЯ	2
ФОТОЛОТОПИС	4
СТАТТІ ТА МАТЕРІАЛИ	5
Азаров: змисли зображення, предмети, товари, цінності	5
Азаров: подвиги, праця, роботи, казки	5
Азаров: оптимізм, енергійність, працьовитість, талановитість	7
Україна: соціальне, економічне, інвестиційне, культурне, політичне	7
15-й рік Миколи Азарова: народження, дитинство, молодість, перші кроки	10
Азаров: перші публікації, подорожі, перші роботи	10
Діяльність першого заступника міністра, міністра, народних депутатів Азарова	10
Україна: "Особистісний архів" Миколи Азарова на 2002 рік	10
Микола Азаров: "Україна: мій дім, мій народ, мій дім"	15
Микола Азаров: "А" до "Я"	17
Микола Азаров: "ЛІСНИЙ БЕЗ АМБІЦІЙ"	24
Микола Азаров: "ПРАВИТЕЛЬСТВО НУЖНО НЕ ПОЛИТИКА, А ТЕХНОКРАТИ"	32
Микола Азаров: В основі економічного простору - соціально-економічний простір	47
Відкритість. Діяльність. Результативність	43
"Ідеї"	47
Микола Азаров: "ЕСЛИ БЫ У МЕНЯ НЕ БЫЛО УВЕРЕННОСТИ В ТОМ, ЧТО Я ДЕЛАЮ ПРАВИЛЬНОЕ И НУЖНОЕ ДЕЛО, Я БЫ ПРОСТО УШЕЛ В ПОСТ"	49
М. АЗАРОВ: Нові підходи до формування державної регіональної політики	54
Після - сьогодні	58
Дніпропетровськ 2003	

Здійснювалося також і традиційне довідкове обслуговування керівного складу місцевих органів влади у режимі «запит-відповідь». Причому не тільки у вигляді бібліографічної інформації (аналітичні довідки, бібліографічні списки та тематичні добірки), але й у вигляді прес-досьє.

Наприклад, для заступника голови облдержадміністрації було підготовлено прес-досьє «Микола Янович Азаров». За своєю структурою видання дійсно нагадувало досьє. Туди входила докладна біографія, великий фотолітопис і більша частина опублікованих статей і матеріалів у засобах масової інформації.

При підготовці подібної інформації забезпечувалося комплексне використання багатогалузевого фонду всієї бібліотеки.

Персональні запити абонентів виконувалися з використанням всіх наявних у розпорядженні бібліотеки електронних ресурсів. Були

задіяні електронні каталоги і картотеки (не тільки власної бібліотеки, але й інших українських та російських бібліотек), компакт-диски з бібліографічною і текстовою інформацією, сайти електронних бібліотек, Інтернет-довідники й Інтернет-енциклопедії. Спосіб доставки інформації вибирався особисто абонентом і це могли бути як друковані, так і електронні носії.

Якщо проаналізувати тематику запитів наших абонентів, то можна зробити висновок, що коло інтересів представників органів влади досить широке. Насамперед, їм потрібна вичерпна інформація з життєзабезпечення місцевого співтовариства із глибокою ретроспекцією й широкою тематичною палітрою. Для реалізації своєї професійної діяльності їм необхідні нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування, місцеві фінанси, податки і збори, механізм і досвід роботи інших регіонів, порядок розробки місцевих бюджетів, питання приватизації та взаємодії представницьких і виконавчих органів влади, соціальна сфера, збереження і розвиток історичних та культурних традицій, організація раціонального природокористування і охорони навколишнього середовища, управління трудовими ресурсами, їх ефективне використання й таке інше.

У процесі роботи з пріоритетними абонентами ми зіштовхнулися з безліччю нюансів. Дуже часто виникали певні труднощі при відборі суміжних тем. Найчастіше, абоненти задавали жорсткі параметри відбору і вимагали подачу інформації в найкоротші строки. Час від часу виникала проблема заангажованості й упередженості, яку треба було толерантно подолати і надати матеріали у всьому різноманітті поглядів. У подібних випадках доводилося мобілізувати зусилля всього відділу на перегляд і аналіз інформаційного поля та працювати на реалізацію упереджуваного попиту.

Контакт із органами влади передбачає і безпосереднє спілкування з першими особами. Це природно спричиняє серйозну персональну відповідальність у відборі самої інформації та у подачі аналітичних матеріалів. Але крім робочих моментів у нашій практиці співробітництва мали місце й особистісні ініціативи. Так, для губернатора Дніпропетровської області було підготовлене оригінальне ювілейне видання у вигляді огляду періодики й Інтернет-публікацій «Володимир Яцуба: події, справи, роздуми. Один рік керівництва Дніпропетровською областю», а також додаток в електронному вигляді. Трохи пізніше, для першої в Україні жінки-губернатора було підготовлене дайджест «Надія Дєєва: події, справи, рішення. Сто днів керівництва Дніпропетровською областю» за матеріалами друкованих та електронних засобів масової інформації. До видання, а це більш ніж 100 сторінок, були ретельно відібрані фото й сформований цікавий колаж. Це був своєрідний подарунок від бібліотеки. Наші абоненти були приємно здивовані. Видання вийшло в одиничних примірниках і сміливо може бути прилічене до раритетів.

На сьогоднішній день бібліографічною службою накопичено значний досвід, але ми не збираємося зупинятися на досягнутому. У поточному 2009 році було поставлене завдання інформаційного забезпечення роботи депутатського корпусу, а це приблизно 100 чоловік. Спеціально до вісімнадцятої сесії Дніпропетровської обласної ради V скликання був

розроблений спеціальний пакет «В блокнот депутату обласної ради». Пакет містив у собі видання «Соціально-економічний стан України в 2008 році. За матеріалами Державного комітету статистики», а також «2008 рік: здобутки, проблеми, прогнози: дайджест за матеріалами періодичних видань», які містили широкий спектр статистичних показників та аналітичних матеріалів. Обидва видання були видані накладом 100 примірників, передані депутатам і одержали позитивні відгуки.

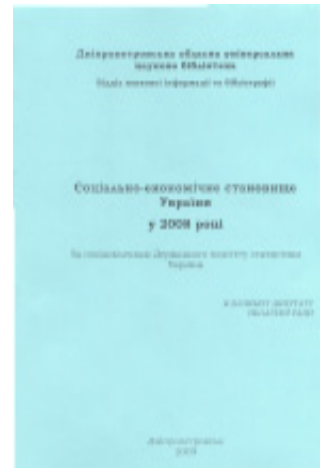
За роки роботи з інформування органів влади відділом наукової інформації та бібліографії було розроблено чимало варіантів оригінальних видань. Це різноманітні дайджести за матеріалами періодики й Інтернет-видань, інформаційні бюлетені, щотижневі хроніки, прес-досьє, збірники повнотекстових нормативно-правових документів та ін. Усього за роки співробітництва було видано 50 різноманітних видань загальним накладом більш ніж 1000 примірників.

Сьогодні взаємодія між бібліотекою і владою не новаторство. Однак у сучасних умовах вона наповнюється новим сенсом і змістом. Вступаючи на шлях інформаційної підтримки органів місцевого самоврядування, необхідно постійно модифікувати способи задоволення їх потреб, які досить швидко змінюють свою спрямованість, інтенсивність і якісні параметри. Щоб бути на своєму місці, бібліотеці необхідно постійно рухатися вперед. Тільки в такому контексті можливо розраховувати на позитивний результат.

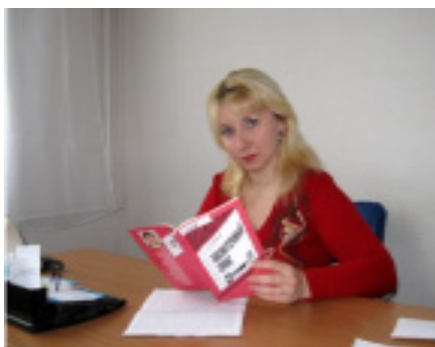
XXI століття не випадково називають століттям інформації. Саме інформація дає можливість приймати правильні рішення, що особливо важливо для представників владних структур. Час доводить, що як тільки бібліотека стає видимою та близькою не тільки для населення, але й для місцевої влади, відразу спрацьовує «ефект присутності бібліотеки всюди». І тільки там, де місцеві влади розуміють, що без інформації, а відтак без бібліотек, неможливий розвиток місцевого співтовариства, можна говорити про те, що

інформаційне партнерство відбулося.

У дзеркалі соціології

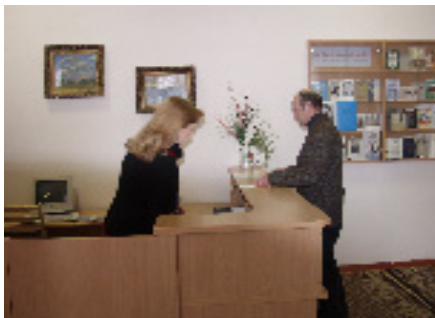

Організація обслуговування користувачів у ДОУНБ

*Шевченко О. В.,
вчений секретар ДОУНБ*

В сучасних умовах у діяльності бібліотек всіх видів і типів змінилися пріоритети, пов'язані з доступом до знань і розширенням номенклатури бібліотечних послуг.

Розвиток автоматизації й впровадження нових інформаційних технологій сприяли активізації соціологічних досліджень, розробкам в області вдосконалення й модернізації роботи бібліотек в галузі обслуговування, які виступають важливим засобом у формуванні комфортного інформаційного середовища з високою концентрацією інформаційного продукту.

До того ж, значення бібліотеки тепер визначається не тільки розміром фонду, але й різноманітністю послуг, які вона може надати читачеві. Першочерговим завданням бібліотек є задоволення читачьких потреб, індивідуалізація обслуговування.

Переосмислення основ бібліотечно-інформаційного обслуговування базується на вивченні специфіки інформаційних потреб, ступеня їхнього задоволення, рівня науково-інформаційної культури споживачів. Відбувається переосмислення функцій бібліотеки в епоху інформатизації суспільства й переходу від керування потоками й масивами документів до керування самою інформацією. У зв'язку з цим актуальним є проведення дослідження, яке відбувалося б у кожному відділі обслуговування. На меті якого було створення індивідуалізованих систем обслуговування, які задовольняли б кожного споживача, ураховуючи загальне й індивідуальне в його інтересах.

Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека - інформаційно-бібліотечний центр регіону, який має потужну, універсальну за змістом документальну базу. Її користувачі – близько 50 000 жителів області, регіонів України, інших країн. З кожним роком зростають матеріальні та інтелектуальні витрати на розвиток бібліотеки. Колектив ДОУНБ прагне працювати якомога ефективніше, концептуальна ідея бібліотеки – інтереси та потреби своїх користувачів ставити вище за все. Саме тому дослідження, пов'язані з якістю обслуговування читачів, у центрі уваги.

Починаючи з 2004 року, в ДОУНБ розпочався процес поступового зменшення читачів

в окремих відділах. Аналіз статистичних даних показує скорочення запитів на літературу гуманітарної, природознавчої, сільськогосподарської тематики. У відділах, де традиційно великий потік читачів, зменшується кількість відвідувань. У той же час зростає популярність окремих спеціалізованих відділів. Поступово розширюються електронно-інформаційні послуги: електронна доставка документів, віртуальна довідка, електронний формуляр читача, доступ до повнотекстових електронних баз даних, зростає популярність Web-сайту бібліотеки. Підвищується якість каталогів бібліотеки, покращена робота щодо організації документальних фондів і, як наслідок, знижується відсоток відмов на читацькі запити.

Таким чином, виникло протиріччя, коли, на погляд працівників бібліотеки, зростає якість роботи ДОУНБ і знижується кількість користувачів у більшості відділів обслуговування. Було висунуто ряд гіпотез дослідження:

1. Бібліотека недостатньо популяризує свої ресурси та послуги.
2. В бібліотеці створені недостатньо комфортні умови для роботи читачів.
3. Культура обслуговування користувачів не відповідає сучасним вимогам.
4. Слабкі корпоративні зв'язки відділів ДОУНБ.

Напередодні дослідження була створена робоча група ДОУНБ, яка розробила методiku дослідження й організувала його проведення. Перед нею були поставлені певні завдання:

1. Виявити наявні проблеми в системі обслуговування користувачів.
2. Визначити місце кожного структурного підрозділу в системі обслуговування.
3. Прийняти управлінські рішення і розробити концепцію подальшого розвитку системи обслуговування користувачів ДОУНБ.

У ході дослідження «**Організація обслуговування користувачів у ДОУНБ**», яке тривало з 13.10. по 21.10.2008 р., було опитано 250 користувачів бібліотеки. Анкетування проводилося у відділах обслуговування ДОУНБ.

Віковий розподіл респондентів в основному відповідає загальній структурі читачів бібліотеки. Тож найбільшу кількість опитаних (70%) складають користувачі у віці до 25 років. Багато серед анкетованих людей середнього віку до 45 років (20%), не були обійдені нами і люди похилого віку (10%).

Близько третини опитаних становлять студенти вузів і технікумів. Багато також юристів (16%), економістів (10%), викладачів ВНЗ (10%). Окрім того, серед анкетованих були науковці, інженери, педагоги, психологи та ін.

Основними мотивами звернення до бібліотеки є навчання (40%), з виробничих та професійних питань (30,5%). Близько чверті респондентів користуються бібліотекою з метою розширення світогляду та самоосвіти (24,5%). Відвідують ДОУНБ для дозвілля лише 5% опитаних.

При анкетуванні читачам було запропоновано вказати, як давно вони є користувачами ДОУНБ:

- читачем менше року є 50% опитаних;
- читачем, який користується бібліотекою від 1 року до 3-х є 33% опитаних;

- читачем, що відвідує ДОУНБ від 3 до 10 років є 12% опитаних;
- читачем більше 10 років є 5% опитаних.

Стосовно активності відвідування читачами відділів бібліотеки можна підкреслити наступне:

- декілька разів на місяць – 56%;
- щомісяця – 24%;
- 2-3 рази на рік – 18%;
- не кожен рік – 2%.

У ході анкетування було з'ясовано, що майже всі респонденти користуються послугами інших бібліотек, а більше третини користуються Інтернет-Центром.

Важливим моментом соціологічного дослідження стало питання «З яких джерел читач дізнається про необхідну літературу?». Більше половини опитаних користуються порадами викладачів та каталогами бібліотеки, 25% прислухається до рекомендацій бібліотекарів, іншим на допомогу приходять книжкові виставки, періодичні видання, Інтернет (20%).

На жаль, більшість опитаних не заходять на сайт ДОУНБ і не знають, які послуги там запропоновані. Але 24% користуються додатковими послугами на сайті.

У відповідях на запитання про незадоволений читацький попит називались не конкретні книжки, а теми: залізничний транспорт, металургія, гірнична справа. У відділі абонементів читачам не вистачає літератури з юридичних питань.

Взагалі, аналізуючи попит читачів на літературу з різних галузей знань, можна зробити висновок, що більш за все запитів на видання з економіки – 33%, політика і право – 30%, суспільні науки – 22%, техніка і промисловість – 20%, художня література – 5%. За типами видань найбільшим попитом користуються книги та періодичні видання – більше 50%, електронні документи та повнотекстові електронні бази – 30%, патентами та нотними виданнями цікавляться 20%.

ДОУНБ активно працює в умовах ринку і використовує весь перелік послуг додаткового бібліотечного обслуговування. В ході дослідження вивчалось питання про ставлення до платних послуг. 80% користувачів з розумінням ставляться до них, а інші 20% - не згодні платити і вимагають скасувати платні послуги або ввести гнучку систему знижок та пільг.

Цікавими були відповіді учасників дослідження на підсумкове запитання анкети: «Ваші побажання щодо поліпшення обслуговування читачів», свої побажання висловлювали 62% опитаних. Так, 70 (28%) опитаних задоволені існуючою системою обслуговування, професіоналізмом персоналу та можливістю використання електронних ресурсів. Найбільша кількість відповідей стосується вдосконалення комплектування фондів 85(34%): періодичними виданнями 10 (12%), новинками літератури 14 (18%). Були декілька зауважень щодо покращення культури обслуговування, привітного ставлення до читача. Досить часто вказувалось на необхідність збільшити кількість комп'ютеризованих робочих місць для читачів в секторі каталогів та у відділі періодики, зробити більш досконалим довідковий апарат відділу

абонементу. Також в анкетах висловлювались думки щодо необхідності розташування ДОУНБ в єдиному приміщенні, що дало б можливість уникнути багатьох проблем, пов'язаних з переїздом читача по окремих відділах бібліотеки.

Дослідження, проведені бібліотекою, дозволили прослідкувати динаміку читацького попиту на інформаційні послуги сучасної бібліотеки. Ми спостерігаємо як змінюються уподобання читачів, рівень інформаційної культури та їх вимоги до бібліотечного сервісу.

Дослідження продемонструвало також високий рівень зацікавленості користувачів бібліотеки у подальшому розвитку бібліотечних електронних інформаційних ресурсів. У цілому, використання сучасної комп'ютерної техніки і новітніх носіїв електронної інформації не тільки сприяє оптимізації бібліотечного обслуговування, але і видозмінює весь комплекс існуючих інформаційних послуг.

Підсумовуючи всі отримані відповіді, висловлені в них наболілі проблеми, можна скласти уявлення про модель обслуговування користувачів у ДОУНБ, якою її бачать самі читачі. На їхню думку, бібліотека повинна бути інформаційним центром з повним та універсальним фондом, з високою культурою обслуговування, відповідати всім вимогам сучасного життя. Неабияке значення мають наявність зручного робочого місця користувача та доступ до Інтернет-ресурсів. У відповідях деяких респондентів підкреслювалося, що бібліотека повинна бути максимально доступна для найширших верств населення, а отже платні послуги треба зробити символічними, з рядом пільг та знижок.

Одним із важливих етапів дослідження стало з'ясування за допомогою анкетного опитування психологічних складових бібліотечного обслуговування. Загалом було проанкетовано 60 бібліотечних працівників, які безпосередньо задіяні в обслуговуванні користувачів.

Учасникам анкетування було запропоновано пройти психологічний тест Томаса для з'ясування характерного для бібліотекаря способу виходу з конфліктних ситуацій. Тест дає змогу оперативно і точно оцінити психологічний стан, схильності, професійну придатність опитуваного.

В тесті розглядається п'ять стратегій виходу з конфлікту:

1. Співробітництво.
2. Змагання.
3. Пристосування.
4. Компроміс.
5. Уникнення.

Аналіз Тесту Томаса дозволяє виявити найбільш важливі проблеми міжособистісного спілкування. Це своєрідний звіт, який дає нам змогу подальшого розширення діапазону рішення конфліктів і, як наслідок, підвищення культури обслуговування користувачів.

Серед опитуваних 24 (40%) віддають перевагу співробітництву з читачем, намагаються уладнати конфліктну ситуацію з урахуванням всіх інтересів користувача і своїх власних. Займають таку позицію в суперечці, щоб можливо було спільно досягти успіху.

Стараються уникнути зайвого напруження в обслуговуванні 10 (16,6%) бібліотекарів. Вони намагаються відкласти спірні питання та інколи все ж таки беруть на себе відповідальність за їх вирішення.

Знайти компроміс намагається 21 (35%) працівник обслуговування. Вони вважають за можливе в чомусь поступитися, щоб досягти свого, пропонують середню позицію та докладають зусиль, щоб переконати іншого піти на компроміс.

Наполегливо добитися свого намагаються 5 (8,4%) опитуваних. У ході конфлікту вони дбають про те, щоб показати іншому перевагу своїх поглядів, позицій та відстоюють їх.

Таким чином ми маємо картину психологічних чинників обслуговування користувачів. На думку психолога Томаса при запобіганні конфлікту чи униканні його жодна зі сторін не досягне успіху і тільки співробітництво дозволяє обом сторонам уникнути конфлікту.

У ході дослідження було проведено опитування жителів Дніпропетровська з метою дізнатися, чи знають вони про місцезнаходження приміщень ДОУНБ. Опитування проходило за адресами розміщення наших будівель (вул. Ю. Савченка, 10, вул. Комсомольська, 58, пр. К. Маркса, 18, вул. Байкальська, 78). Респондентами були люди різних вікових та соціальних категорій, на кожному пункті було опитано до 25 чоловік.

Опитування мешканців району пр. К. Маркса, 18 показало, що про місцезнаходження бібліотеки знає тільки молоде покоління, здебільшого школярі та студенти, а люди середнього та похилого віку не змогли дати відповіді на поставлене питання (15 із 25 не відповіли).

Подібна ситуація спостерігалась і на проспекті Кірова, біля приміщення по вул. Ю. Савченка, 10. На питання змогла відповісти тільки студентська молодь (18 із 25 не дали відповіді).

Мешканці житлового масиву Ключко-6, на жаль, мало знають про знаходження у їхньому районі бібліотеки, тільки декілька відповіли на запитання (5 із 25 дали відповідь).

Останній пункт опитування був біля кінотеатру «Родина», де неподалік розташований відділ періодики ДОУНБ. Майже всі мешканці району знали про бібліотеку, але деякі з них мали на увазі інші бібліотечні заклади, які знаходилися поруч (11 із 25 не дали чіткої відповіді).

Матеріали опитування показали, що потрібна якісна зовнішня реклама як окремих бібліотечних приміщень ДОУНБ, так і бібліотеки взагалі. На сьогоднішній день дуже важливим джерелом інформації про діяльність бібліотеки є її реклама на вулицях міста, на сторінках преси, зміцнення зв'язків із ЗМІ.

Кінцевим результатом дослідження було узагальнення одержаних матеріалів та розробка на їх основі пропозицій керівництву ДОУНБ щодо реалізації кінцевої мети соціологічного дослідження:

1. Створити корпоративне обслуговування користувачів через систему електронної доставки документів та популяризацію всіх локальних баз відділів.

2. Розширити перелік інформаційних та сервісних послуг для користувачів.

3. У зв'язку з розташуванням відділів бібліотеки в різних приміщеннях та роботи їх за різними графіками, розробити комплексну технологію повного та якісного задоволення потреб користувачів у кожному відділі обслуговування незалежно від місця розташування за допомогою електронних технологій.

4. Організувати для працівників бібліотеки навчання з психології, етики відносин, майстерності володіння словом. Провести тематичні тренінги, семінари.

5. Звернути увагу на зовнішню рекламу ДОУНБ, зміцнювати зв'язки із ЗМІ. Налагодити співробітництво з іншими бібліотеками міста та створювати місцеві корпорації для удосконалення обслуговування користувачів.

Консультує практик

Сучасні бібліотечно-інформаційні системи: шляхи вибору

Крупній Г.Я.,
заступник директора ДОУНБ
з питань автоматизації
бібліотечних процесів

Розвиток бібліотечно-інформаційної інфраструктури сьогодні нерозривно пов'язаний з рівнем і станом розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, ефективністю їх використання.

Основна задача будь-якої бібліотеки - це забезпечення доступу до інформаційних ресурсів. Впровадження автоматизованих бібліотечних інформаційних систем (АБІС) дозволило піднятися бібліотекам на новий рівень обслуговування своїх користувачів, створити ефективний і комфортний сервіс у пошуку й одержанні видань з фондів бібліотеки.

У силу численності характеристик, вибір АБІС з існуючих у даний момент систем і її впровадження в роботу бібліотеки є комплексною задачею.

При виборі системи варто звернути увагу на можливість побудови технологічного ланцюжка з урахуванням можливості поетапної зміни традиційної технології на базі поступового впровадження автоматизованої системи, що не порушує виробничий цикл.

Ключовий принцип побудови АБІС - модульний. Кожний модуль – АРМ (автоматизоване робоче місце) – забезпечує автоматизацію визначеного ряду процесів бібліотечної діяльності і виконує наступні функції:

АРМ “КОМПЛЕКТАТОР”

- формування замовлення на видання - введення коротких бібліографічних зведень і даних для замовлення, оформлення документів замовлення (для періодики - оформлення документів підписки);

- реєстрація видань, що надходять;
- контроль надходжень літератури і введення даних для книги сумарного обліку;
- передача записів на каталогізацію;
- ведення типових форм звітності при списанні та під час руху літератури.

АРМ “КАТАЛОГІЗАТОР”

- обробка будь-яких видів видань, включаючи аудіо- і відеоматеріали, електронні ресурси, картографічні матеріали, ноти і т.д., будь-яка повнота опису, включаючи зміст журналів і зміст збірників;

- технологія індексування видань (систематизація, предметизація видань);
- система формально-логічного контролю

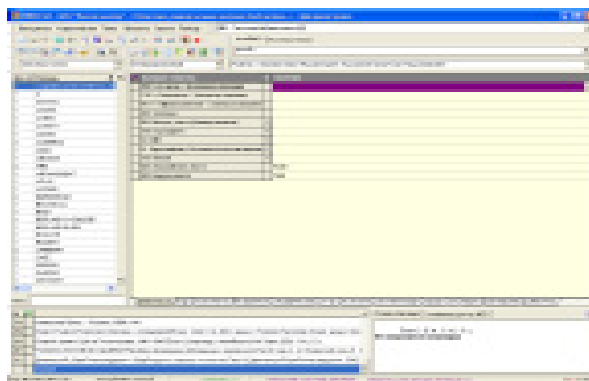
даних;

- оригінальна технологія автоматичної звірки на дублетність, що виключає повторне введення в електронний каталог;

- вихідні форми - покажчики, інвентарні списки, списки номерів журналів, що не надійшли, та ін.

АРМ "АДМІНІСТРАТОР"

- робоче місце фахівця, що виконує системні операції над базами даних у цілому, спрямовані на підтримку їх актуальності, цілісності і схоронності.

АРМ "КНИГОВИДАЧА"

- технологія формування і ведення черги електронних замовлень на видачу літератури і фіксування їх виконання;

- видача, продовження, повернення, замовлення видань;

- наявність інформації про вільні і видані екземпляри літератури;

- технологія бронювання літератури ("бронеполіція");

- облік усіх зведень про видачу/повернення літератури в індивідуальних картках/формулярах читачів;

- спеціальна технологія книговидачі на основі штрих-кодів на екземплярах видань і читацьких квитках;

- статистика по обслуговуванню (відвідуваності) і затребуваності літератури.

АРМ "ЧИТАЧ"

- одночасний пошук у базах даних електронного каталогу довільної кількості користувачів;

- широкий спектр пошукових засобів, що забезпечують швидкий (шляхом прямого доступу через словники) пошук у базах даних електронного каталогу по будь-яких елементах опису і їх сполучень;

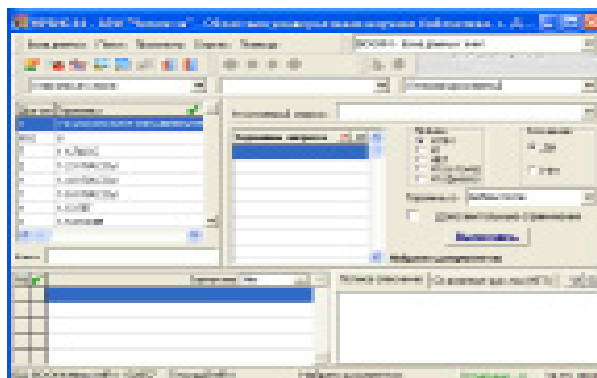
- представлення результатів пошуку в різних формах бібліографічного опису;

- виведення даних на екран, друк та запис на магнітні носії;

- безпаперова технологія формування замовлення на видачу літератури.

Усі типи АРМів взаємозв'язані між собою і представляють інтегровану бібліотечну систему.

На сьогодні немає єдиної державної політики відносно застосування АБІС у бібліотеках, що викликає визначені складності, ставлячи заклади перед необхідністю прийняття рішень у новій, не досить вивченій сфері.

На українському ринку АБІС представлена велика кількість програмних продуктів.

Наведемо деякі з них:

1. Інтегрована бібліотечно-інформаційна система «ІРБІС» - державна публічна науково-технічна бібліотека Росії (ГПНТБ) (докладніше див. <http://www.gpntb.ru>). У системі реалізовані всі типові бібліотечні технології, включаючи технології комплектування, систематизації, каталогізації, читацького пошуку, книговидачі та адміністрування.

Існує кілька версій програми: ІРБІС для MS DOS (безкоштовно п'ять АРМів), ІРБІС 32 (п'ять АРМів: «Комплектатор», «Каталогізатор», «Читач», «Книговидача», «Адміністратор»), міні-ІРБІС 32 (три АРМі: «Каталогізатор», «Читач», «Адміністратор»), обмеження обсягу однієї бази даних до 25 000 документів), ІРБІС 64 з лінійкою продуктів, Web-ІРБІС.

2. АБІС «МАРК» - ЗАТ «Науково-виробниче об'єднання Інформ-система» (докладніше див. <http://www.informsystema.ru/>).

Розроблювачі цього продукту пропонують локальний варіант програми (MS DOS), мережевий варіант, SQL - варіант, SQL Internet-варіант. Система орієнтована на створення електронного каталогу, формування та друк вихідних форм, обслуговування читачів, ведення статистичної й управлінської звітності, аналіз книгозабезпеченості.

3. «УФД/Бібліотека» - закрите акціонерне товариство «Український фондовий будинок» (докладніше див. http://ush.com.ua/rus/prod_lib.htm).

Система «УФД/Бібліотека» призначена для комплексної автоматизації діяльності бібліотеки. Вона забезпечує автоматизацію основних виробничих циклів:

- каталогізацію видань - облік фонду - аналіз стану фонду;
- реєстрацію читачів і організацій МБА;
- пошук документів - замовлення - комплектування - видачу повернення.

4. «UniLib» - АБІС «Університетська бібліотека». Розроблена науково-дослідним інформаційно-комп'ютерним центром Національного університету внутрішніх справ (м. Харків) і науково-виробничим підприємством «Мета-Інформ-Система» (м. Харків) - є однією з двох вітчизняних бібліотечних програм. Система відноситься до корпоративних клієнт-серверних інформаційно-бібліотечних систем з підтримкою технології «тонкого клієнта» і високим рівнем безпеки (розроблювач <http://www.univd.edu.ua>).

Дніпропетровська ОУНБ провела серйозну роботу по вивченню ринку програмних продуктів, призначених для автоматизації бібліотек. Ми зупинили вибір на системі автоматизації бібліотек «ІРБІС». Внутрішній формат системи відповідає вимогам багатьох автоматизованих систем, що використовують бібліотеки, і не вимагає додаткових погоджень, тому що базується на міжнародному комунікативному форматі UNIMARC. Експорт і імпорт може здійснюватися у форматах UNIMARC, USMARC, RUSMARC. Як приклад цієї взаємодії - ДОУНБ є учасником декількох корпорацій, серед яких і міжнародний проект «Міжрегіональний аналітичний розпис статей» (МАРС). В даний час проект поєднує 181 бібліотеку різних систем і відомств. Крім того, система «ІРБІС» забезпечує сумісність з іншими бібліотечними системами на основі Web-технологій і протоколу Z39.50.

До основних характеристик системи можна віднести:

- роботу в локальних обчислювальних мережах будь-якого типу без обмеження кількості

користувачів;

- підтримку довільної кількості баз даних, що складають Електронний каталог;

- технологію автоматичного формування словників, на основі яких реалізується швидкий пошук по будь-яких елементах опису та їхніх сполучень;

- технологічні засоби введення і редагування, що орієнтовані на скорочення і спрощення клавіатурного введення, забезпечуючи в той же час максимально повний опис усіх видів і типів видань;

- засоби для ведення і використання Авторитетних файлів, Алфавітно-предметного покажчика до УДК/ББК і Тезауруса;

- підтримку традиційних "паперових" технологій: від друку аркушів замовлення і книги сумарного обліку до друку усіх видів каталожних карток, а також різних видів покажчиків і списків;

- технології, орієнтовані на використання штрих-кодів на екземплярах видань і читацьких квитках;

- підтримка повних текстів, графічних даних і інших зовнішніх об'єктів (включаючи ресурси Internet);

- широкі можливості для адаптації до умов роботи конкретної бібліотеки;

- повну інтегрованість у корпоративні бібліотечні системи і технології;

- відкритість - можливість користувачем самостійно вносити зміни в широкі межі: від зміни

вхідних і вихідних форм до розробки оригінальних додатків.

У системі реалізовані всі типові бібліотечні технології, включаючи технології комплектування, систематизації, каталогізації, читацького пошуку, книговидачі й адміністрування, на основі взаємозалежного функціонування шести типів автоматизованих робочих місць : АРМ «Комплектатор», АРМ «Каталогізатор», АРМ «Читач», АРМ «Книговидача», АРМ «Адміністратор», АРМ «Книгозабезпеченість».

Окремо варто зупинитися на програмному забезпеченні Web-IPBIS, що призначене для забезпечення доступу користувачам Internet до електронного каталогу та інших бібліографічних баз даних IPBIS. Web-IPBIS використовується в якості однієї з основних компонент бібліотечних Internet-серверів та Internet-комплексів. Сучасні телекомунікаційні технології значно вплинули на характер бібліотечно-інформаційної роботи. У сучасній бібліотеці з'являються нові функції і можливості в створенні і наданні доступу до інформаційних ресурсів. Завдяки використанню модуля Web-IPBIS, з 2000 року електронний каталог ДОНУБ доступний для використання з Web-сайту бібліотеки.

Сьогодні бібліотеки перетворюються зі сховищ друкованих документів в автоматизовані інформаційні центри, з розмаїтістю електронних послуг, починаючи від пошуку по Електронному каталогу і закінчуючи створенням таких служб, як віртуальна довідка й електронна доставка документів. Усе це спрямовано на підвищення якості обслуговування читачів і оперативного надання інформаційних ресурсів споживачам.

Нові таблиці бібліотечно-бібліографічної класифікації. Організація та технологія використання

Литвиненко Н. Г.,

*завідуюча відділом наукового опрацювання
документів та організації каталогів ДОУНБ*

Розвиток науки і суспільної практики процес постійний. Відповідно, постійним є процес відображення змін реалій суспільного життя в таблицях будь-якої бібліотечної класифікації, в тому числі і ББК, яка завжди була системою науковою, а не прикладною. ББК орієнтовані, в основному, на зміст вітчизняної літератури 70-80-х років та занадто застарілі. Це і спонукало розробників не тільки вносити доповнення та зміни в нині діючі таблиці, а й докорінно переробити чимало розділів. Видання середніх таблиць бібліотечно-бібліографічної класифікації (ББК, початок видання 2001 рік) поставило перед бібліотеками складні завдання по редагуванню каталогів, впровадженню нових таблиць в організацію фондів, в першу чергу безпосередньо наданих читачам. Відразу ж хочу застерегти вас, шановні колеги: поспішати з редагуванням каталогів, або ж змінами системи розстановки фондів не треба. В першу чергу всі співробітники бібліотеки повинні зрозуміти, що процес удосконалення каталогів, оптимізація їх структури носить постійний характер, через те, що об'єктивно відображають відповідні зміни в розвитку науки і суспільної практики.

Отже, в новому виданні ББК *внесені ряд розділів*, які були відсутні в 2-му виданні таблиць:

71.1 Культура. Культурологія.

66.1 Історія політичних вчень.

86.4 Містика.

20.3 Аномальні явища в навколишньому середовищі. Уфологія.

В значно зміненому вигляді включені варіанти розділів суспільно-гуманітарного циклу:

60.5 Соціологія.

65 Економіка. Економічні науки.

66 Політика. Політичні науки.

67 Право. Юридичні науки.

74 Педагогіка. Педагогічні науки.

87.7 Етика.

87.8 Естетика.

Всі інші розділи представлені з доповненнями та змінами. Наприклад, розділ 63.3 «Історія», де приведена сучасна періодизація новітньої історії, доповнені типові ділення, змінено ряд формулювань класифікаційних ділень, розширені та змінені методичні вказівки.

Суттєві зміни внесені в систему типових ділень загального застосування: таблицю загальних типових ділень (ЗТД), територіальних типових ділень (ТТД). Включена нова таблиця – типові ділення соціальних систем (ТДС).

Впровадження нових таблиць в практику роботи повинно проходити в декілька етапів.

Перший етап – підготовчий. Головне завдання на цьому етапі – забезпечити вибір найбільш ефективної для вашої бібліотеки технології проведення роботи, визначити вузькі місця, побачити проблеми, з якими нелегко впоратися. На підготовчому етапі бібліотеці необхідно провести серйозну аналітичну і технічну роботу, а також націлити колектив на сприйняття нововведень.

Наступний етап – аналіз таблиць. Вивчення та аналіз нових таблиць необхідно проводити за спеціальним алгоритмом. Спочатку уважно прочитайте передмову і вступ, а потім починайте роботу з текстом основних таблиць.

Шляхом прямого порівняння двох видань (таблиці, які застосовуються в бібліотеці та нових) виявляються нові ділення, теми, проблеми, явища все, що характеризує динаміку змісту; особливо відмічаються великі структурні зміни і нові методичні прийоми. Складність проведення аналізу нових таблиць полягає в тому, що кожна бібліотека користується в даний момент власними робочими таблицями, в основу яких покладені різні попередні видання таблиць ББК, так, наприклад, для обласних бібліотек - таблиці 1980-1983 рр. видання, в 4-х томах, для масових - таблиці 1997 р. в одному томі. Крім цього, за минуле десятиріччя було опубліковано багато змін та доповнень, враховуючи доповнення та виправлення до ББК: таблиці для обласних та таблиці для масових бібліотек, які видала Національна парламентська бібліотека. Які з цих доповнень прийняті вашою бібліотекою? Звичайно, що аналіз повинна провести кожна бібліотека самостійно.

Корисно відразу ж порівняти нові таблиці з відповідними розділами каталогу.

Після цього зробити розмітку робочих таблиць.

Процес розмітки робочих таблиць робиться дуже просто: шляхом простановки букв «К» (каталог) і «П» (полка), безпосередньо в таблицях, рядом з відповідним індексом. Таким чином ми отримаємо робочі таблиці класифікації на основі друкованого видання.

Для того, щоб правильно порахувати трудозатрати на проведення заходу в цілому, запланувати роботу і оптимально її організувати, необхідно володіти інформацією. Якими ж показниками необхідно володіти?

Це, перш за все кількісні. Ви повинні знати об'єм читацького каталогу в цілому, а також потік нових надходжень до вашої бібліотеки і, звичайно ж, об'єм допоміжних фондів, які необхідно переставити за новими таблицями.

В зв'язку з переходом на нові таблиці ББК перед бібліотеками не ставляться завдання, пов'язані з редагуванням каталогів. Про їх якість необхідно було потурбуватися раніше. Просто майте на увазі, що нормальний технологічний процес залежить від багатьох параметрів і потребує вчасного вирішення.

Тепер, коли ви пройшли всі ці етапи, перед вами стоїть основне завдання – обрати

той чи інший спосіб основної роботи, адже кінцева мета зрозуміла: в бібліотеці повинен бути якісний СК, відображаючий нові таблиці ББК.

До досягнення цієї мети ведуть різні шляхи. Перший – *повна пересистематизація фондів і каталогів*. Тут перш за все необхідно вирішити принципово важливе питання: чи готова ваша бібліотека до повної пересистематизації, чи є для цього сили і засоби? Цей шлях потребує серйозної перебудови технології, максимальних зусиль всього колективу. Більшість бібліотек країни саме так впроваджували в 90-х роках ББК в практику роботи.

Деякі бібліотеки, в тому числі і Дніпропетровська наукова, пішли іншим шляхом: почали обробку нових надходжень за новими таблицями і *паралельно організовували нові ряди СК*. Спочатку читачам, а також бібліотечним працівникам було дуже важко працювати, але з роками утворився систематичний каталог зі своїм АПУ. Деякі бібліотеки через роки почали об'єднувати каталоги. Так в нашій бібліотеці було прийнято рішення про об'єднання в єдиний ряд цикл Філологічних наук.

Якою б різною не була ситуація в бібліотеках нашої держави, в кожній є частина фондів, організована в систематичному порядку, яка безпосередньо доступна читачам. Фонди відкритого доступу повинні бути перебудовані за новими таблицями ББК.

Рано чи пізно новий ряд СК виросте і візьме на себе більшу частину запитів читачів. Можна значно прискорити цю роботу. Необхідно відобразити в новому СК (пересистематизувати) картки на твори, які користуються постійним попитом. Перш за все необхідно повністю відобразити в СК зміст фондів відкритого доступу. Потім зібрання творів і окремі твори класиків науки, монографії, довідники. Вся ця література, як правило, розрахована на тривале користування, часто не перевидається.

І, звичайно ж, скористаємося допомогою читачів. Зробити це дуже просто: якщо книга виписана із фондів основного книгосховища – це сигнал для бібліотекарів. Ця книга повинна бути відправлена на пересистематизацію. Так, сьогодні наша бібліотека працює над введенням в ЕК ретровидань. Замість ретроспективної конверсії всіх видань в ЕК послідовно вводиться інформація на книги, які видаються читачам.

Ці методичні вказівки написані на основі вивчення методичної літератури і критичного узагальнення існуючого досвіду. Вибір за вами. Але відкладати цю роботу на «потім» не можна.

Хотілося б звернути вашу увагу на статті з методології проведення подібної аналітичної роботи, які опубліковані в професійних виданнях 1984-1985 рр. (журнал «Сов. Библиотечноеведение»), а також я рекомендую ознайомитися зі статтею Сукиасян, Э. Р. Средние таблицы: их состав и применение [Текст] / Э. Р. Сукиасян // Библиотека. - 2001.

Персонал ДОУНБ

Управління персоналом ДОУНБ: формування корпоративної культури

Абраїмова Т.О. ,

заступник директора ДОУНБ
з наукової та внутрішньобібліотечної роботи,
заслужений працівник культури України

1. Хто ми?

Усвідомлення через історію

Долі колективів, як долі людей, у кожного своя. У когось вона складається вдало, легко. Хтось іде по життю, переборюючи величезні перешкоди.

Дніпропетровська «наука» має важку історичну долю, однак це не заважає колективу бути успішним. Побачити позитивні сторони у своїх проблемах, вирішити їх так, щоб вони працювали на авторитет – основа внутрішньої й зовнішньої політики бібліотеки.

Колектив бібліотеки пишається своїми родоначальниками. Народженням першої установи культури ми завдячуємо інтелігенції Катеринослава першої половини ХІХ сторіччя.

Численні дослідження історії бібліотеки, якою займаються не тільки її співробітники, але й відомі вчені-історики, краєзнавці-аматори, аспіранти, вивчення документів про людей, яким завдячує бібліотека своїм народженням, дають гарний ґрунт для формування почуття гордості, патріотизму та відданості своєму колективу.

В епоху відомих змін кінця минулого століття колектив ДОУНБ вступив підготовленим: у 1991 році штат бібліотеки складався з 184 працівників. Фонди нараховували 2 млн. 600 тис. примірників. Ми мали вже шість приміщень, чотири з яких одержали за три роки до утворення незалежної України.

За плечима – досвід бібліотечно-інформаційної роботи. Яскравий приклад – робота бібліотеки в Москві на ВДНГ протягом 1986-1987 років. Серйозне ставлення до виробничих технологій: звірка каталогів з фондами, обсяг книжкового фонду більше 1 млн. примірників, підтримка громадськості міста, у т.ч. в складний час «вибивання» у партійних чиновників додаткових приміщень, підготовлені фахівці-професіонали. У 1994 році відбулась зміна керівника бібліотеки. В цьому кроці простежувалась послідовність роботи з кадрами попереднього директора.

І все-таки, маючи такий міцний, здавалося б, ґрунт, колектив отримав шоковий удар, коли припинилось фінансування. Раптом виявилось, що бібліотека нікому не потрібна.

Перше півріччя 1995 року: вперше у фондах ДОУНБ з'явилися лакуни через немислиму для співробітників причину – відсутність фінансування.

1997 рік – ще один серйозний удар: скорочення фінансування на заробітну плату.

Скорочення штатів... 7 чоловік (а не штатних одиниць) потрібно було вивести зі штату, оформивши допомогу по безробіттю.

1.1. Чому навчили нас ці події?

- **Роботі з владою**

Довести необхідність бібліотеки, показати ефективність її роботи, навчити користуватись її послугами.

- **Пошуку нових друзів бібліотеки**

У нових соціально-економічних умовах з'явилися нові соціальні верстви населення, нові підприємства, установи.

- **Використанню нових суспільно-політичних рухів** для лобіювання інтересів бібліотеки на всіх рівнях життя регіону.

- **Умінню активно впливати** на формування моральних цінностей колективу. Особливо це було необхідно в критичний період скорочення штату через недолік фінансування. Насамперед необхідно було зробити доступною інформацію про можливі наслідки. Запропоновані шляхи виходу із ситуації, принципи, якими буде керуватись адміністрація. Було позначено кандидатів для скорочення: пенсіонери, що прийшли в бібліотеку вже в пенсійному віці, люди без фахової освіти, що пропрацювали менше року.

Крім того, керівникам структурних підрозділів пенсійного віку було запропоновано перейти на рядові посади на 0,5 ставки, їхнє місце повинні були зайняти молодші, більш досвідчені фахівці. І цих мір було недостатньо, щоб укластися в бюджет: по черзі оформляли відпустки без збереження заробітної плати. Тут теж продумувалися варіанти для зм'якшення положення малозабезпечених співробітників.

Ситуація була дуже болючою, але завдяки інформованості людей, врахуванню їхніх думок вдалося знайти розуміння й підтримку, уникнути конфліктів.

Люди розуміли, що додержуються основні цінності колективу: відкритість, повага до людей та їхніх думок, дотримання інтересів всієї бібліотеки для забезпечення її подальшого розвитку.

- **Дотриманню виробничо-технологічної дисципліни**

Ми ще раз переконалися, що при будь-яких обставинах необхідно підтримувати всі стандарти й технології, не зупиняти процес навчання персоналу.

У роки економічних труднощів пріоритетним стало навчання персоналу комп'ютерним технологіям (з 1992 року почалася комп'ютеризація, попередній адміністрації вдалося придбати перші комп'ютери).

Відпрацьовувались проекти розвитку бібліотеки, у т.ч. готувались проекти на конкурси міжнародних фондів, реалізовувались програми роботи з фондом.

2. Структура корпоративної культури

2.1. Культура умов праці

Одержавши з минулого століття в спадщину шість будинків, віддалених від головного офісу на відстані від 1 до 15 км, чотири з яких орендовані, колектив не довго радувався. Так, в 1988 році вирішилось питання з розміщенням фондів, покращилися умови праці багатьох відділів, комфортніше відчули себе читачі. Але вже через 3-4 роки стала гостро відчуватись

роз'єднаність колективу. Специфіка роботи спеціалізованих відділів у тому, що це, практично, бібліотеки в бібліотеці: з відособленим технологічним циклом, сформованими групами читачів. А оновлення співробітників підсилювало тенденцію роз'єднаності.

Одночасно на цьому тлі в бібліотеці розробляється один із самих значних проєктів комп'ютеризації, що передбачає об'єднання всіх приміщень у корпоративну мережу.

Робота над реалізацією комп'ютеризації – найбільш серйозний крок, що зміцнив корпоративні зв'язки структурних підрозділів.

Саме комп'ютеризація поставила співробітників у рівні умови й надала рівні можливості для інноваційного розвитку.

2.2. Культура засобів праці та трудового процесу

- **Програма комп'ютеризації ДОУНБ** визначила загальнобібліотечні пріоритети розвитку. У свою чергу кожний структурний підрозділ – внутрішні пріоритети свого розвитку.

Наприклад, були вироблені загальні підходи до введення бібліографічних даних ретроспективних фондів в електронний каталог. Спеціалізовані відділи розробили власні підходи, шляхи реалізації цього завдання.

Таким же шляхом розроблялась стратегія створення електронної картотеки статей, над якою працюють бібліографи всіх спеціалізованих відділів.

- **Придбання повнотекстових електронних баз даних**, наповнення власних бібліографічних БД, можливість використання на кожному робочому місці у всіх відділах Інтернет-ресурсів привели до підвищення ефективності та якості роботи в бібліотеці.

Оперативність використання електронних повнотекстових документів, досвід аналітичної обробки інформації бібліографами привели до бурхливого розвитку інформаційної служби ДОУНБ.

У той же час уже стало неможливим створювати продукти, не використовуючи результати праці всієї бібліотеки. Передові технології привели до зміцнення горизонтальних зв'язків між відділами.

Робота щодо забезпечення інформацією абонентів апарата держадміністрації, наприклад, вимагає злагодженої, оперативної роботи бібліографів відділів наукової інформації та бібліографії, періодики, відділів мистецтв, краєзнавства та МБА. У кожного свої завдання, що забезпечують загальну мету, щотижневу підготовку повнотекстової інформації за декількома темами.

Настав час, коли фахівці декількох відділів працюють над створенням традиційних бібліографічних посібників, наприклад, укладачі методико-бібліографічного довідкового посібника «Зірки партизанської слави» – представники п'яти відділів.

Таким чином, іде процес створення команд, де є свої лідери, де вчатьс я чути один одного, де вирішуютьс я творчі завдання, які не може здійснити адміністратор.

Формування команд для рішення творчих, нестандартних завдань – цілеспрямована робота, що дозволяє створювати систему внутрішньобібліотечних зв'язків, зміцнювати горизонтальні зв'язки.

Команди формуютьс я для вирішення різноманітних завдань: узагальнення досвіду ретроконверсії каталогів, для розробки та реалізації програм розвитку бібліотеки, підготовки та проведення окремих заходів.

Працюють постійні команди, що вирішують проблеми створення електронного каталогу, підтримки веб-сайта, а також команди для рішення традиційних завдань: робота з фондами, редакційно-видавнича діяльність та інші.

Поступово зникають звичайні рамки організаційної структури бібліотеки: персоналу доводиться вчитися без адміністративного втручання вирішувати питання з відділом комп'ютеризації, Редакційно-видавничим Центром, уміти використовувати горизонтальні зв'язки для реалізації корпоративних проектів.

Крім цього, керівникам структурних підрозділів доводиться вчитися лобювати рішення питань перед адміністрацією.

2.3. Культура міжособистісних відносин (комунікацій)

В умовах активного розвитку внутрішніх горизонтальних зв'язків у бібліотеці, зв'язків із зовнішнім середовищем особливе значення приділяється комунікативним навичкам персоналу.

Уміння спілкуватися між собою, з користувачами, налагоджувати контакти із зовнішнім середовищем - необхідні складові для того, щоб зробити бібліотеку «відкритою» і знаходити підтримку з боку громади.

Одне з найважчих завдань, над яким доводиться працювати сьогодні, – поєднання в бібліотекарі професійної компетентності з привітністю та доброзичливістю до користувача.

Не використовувати повчальний тон у спілкуванні з читачем, забути про категорично заборонні звернення до відвідувачів. Особливо проблемним залишається технічний персонал бібліотеки: швейцари, гардеробниці, прибиральниці. Для цієї категорії проводяться спеціальні наради, на яких пояснюються їхні обов'язки. Для більшого розуміння загальних завдань, що розв'язуються бібліотекою, їх запрошують на загальнобібліотечні виробничі наради. Ця важлива складова частина персоналу почала розуміти свою значимість, вносити свої пропозиції щодо поліпшення обслуговування користувачів, тобто вони «увійшли» у життя бібліотеки й прагнуть відповідати висунутим до них вимогам.

Постійно в полі зору знаходяться проблеми взаємовідносин у бібліотеці. Наприклад, дослідження соціально-психологічного клімату в колективі показало присутність авторитарного стилю керівництва у деяких відділах; недостатність інформації про роботу бібліотеки в цілому й про структурні підрозділи у бібліотекарів; випадки, коли інформація, яка отримана керівниками відділів від адміністрації, доводиться до колективів у некоректній формі, з неправильно розставленими акцентами, тобто носить не інформаційний, а оцінювальний характер.

2.4. Культура управління

- **Інформаційність кожного члена колективу** – основа роботи з управління.

Це досягається такими методами:

- традиційні наради для керівників структурних підрозділів;
- участь адміністрації у виробничих нарадах відділів, де відбувається безпосереднє спілкування з бібліотечними працівниками, вивчається робота конкретного напрямку, вислуховуються думки співробітників, приймаються конкретні рішення та контролюється виконання раніше прийнятих. Тут же йде мова про загальнобібліотечні завдання, проблеми, шляхи їхнього рішення.

- **Аналіз діяльності структурних підрозділів** за певний період часу, прийняття

програм подальшого розвитку та підведення підсумків такої роботи на Раді при директорові.

Робота Ради, як правило, проходить безпосередньо у відділі, про який йде мова.

Така робота сприяє більш глибокому вивченню особливостей і досвіду роботи один одного, і таким чином додаткова інформація про роботу колег зміцнює корпоративні зв'язки.

• **Щоб члени колективів більше знали та розуміли один одного,** народилась така форма, як презентації відділів: колектив одного відділу запрошує на конкретний захід колективи інших відділів.

В останні роки відділи почали готувати рекламно-інформаційні звіти про свою роботу. Основна мета таких продуктів – інформація читачів, широкого кола громадськості міста і області про послуги, ресурси бібліотеки. Крім цього, такі звіти становлять інтерес для співробітників, для них – це досвід колег, який активно використовується.

Враховуючи на постійно зростаючу необхідність використання в популяризаторській роботі мультимедійних технологій, представники відділів пройшли навчання по освоєнню програми створення мультимедійних презентацій Power-Point та підготували мультимедійні рекламно-інформаційні звіти про роботу кожного відділу. Непростий творчий процес створення нових рекламних продуктів з використанням електронних технологій сприяв професійному зростанню, формуванню атмосфери довіри, рівності всіх учасників проекту, незалежно від посад. Результати цієї роботи – мультимедійні рекламно-інформаційні матеріали, які активно використовуються в роботі з читачами та владою.

Членам колективу необхідна найбільш повна та відкрита інформація про діяльність керівництва ДОУНБ. Для цього використовуються щорічні загальнобібліотечні збори. На них представляються рекламно-інформаційні звіти про роботу всієї бібліотеки та її керівництва за рік. Звіти представляються у вигляді мультимедійних презентацій, крім цього вони готуються у вигляді буклетів і роздаються кожному працівнику. Це дозволяє кожному бібліотекарю почувати себе частиною цілого, сприймати загальні цілі й завдання бібліотеки.

• **Формулювання місії ДОУНБ** - результат процесу творчих пошуків. Можливо, життєдіяльність колективу ще внесе уточнення у формулювання, але сьогодні - це індикатор наших дій у визначенні цілей і завдань.

Місія: ДОУНБ забезпечує вільний доступ користувачів до краєзнавчих, вітчизняних та світових інформаційних ресурсів, відповідає за вичерпне формування і збереження краєзнавчого бібліотечного фонду.

Концептуальна ідея: Інтереси та потреби своїх користувачів бібліотека ставить у центрі уваги. Мета бібліотеки – поетапне становлення її як науково-інформаційного центру, центру з координації та кооперації інформаційних ресурсів і надання їх широкому загалу користувачів. Інформація, якою володіє ДОУНБ, має стати найважливішим стратегічним ресурсом розвитку області.

Намагаючись створювати свій фірмовий стиль, ДОУНБ прагне створити імідж бібліотеки як соціально значимої установи науково-інформаційного напрямку. Працюючи в різних

соціокультурних напрямках, бібліотека прагне підкреслити авторитетність своїх послуг за рахунок достовірності інформації, відповідальності за свою роботу.

Завдяки такому підходу багато партнерів з повагою ставляться до нашої спільної діяльності й першими ініціюють спільні проекти.

За підсумками експрес-опитування:

Бібліотека в очах місцевої влади: «Це наша бібліотека».

В очах користувачів: «Це бібліотека, де можна знайти те, чого ніде немає».

В очах партнерів: «Це організація - надійна у всіх відношеннях».

• Планування

Бібліотека набула досвід підготовки проектів, беручи участь у конкурсах на одержання грантів від МФВ, Відділу преси, освіти та культури Посольства США в Україні, Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів IREX.

Досвід роботи над проектами був застосований для подальшого використання як інструмент розвитку бібліотеки.

Було поставлене завдання навчити керівників середньої ланки управління (зав. відділами) системно підходити до планування, навчити бачити свою ділянку роботи як частину цілого - бібліотеки.

Одна з перших програм, над якою працювали завідувачі відділами, – «Програма розвитку фондів ДОУНБ».

Потім виділялись пріоритетні напрямки бібліотеки, які вимагали особливої уваги, у результаті було підготовлено проект програми «Ресурси ДОУНБ з науково-технічної інформації економічному й соціальному розвитку регіону» (2006-2008 рр.), що був представлений у держадміністрацію для затвердження.

Підготовлено програму «Розвиток бібліотечного краєзнавства – стратегічний напрямок роботи ДОУНБ», «Програму інформатизації ДОУНБ на період до 2010 року».

Розроблені програми дають можливість аргументувати суми необхідного фінансування бібліотеки, у тому числі з обласного бюджету, враховувати витрати, передбачені програмами при розробці кошторисів. У свою чергу автори програм залучаються до процесу управління бібліотекою.

Головний інструмент контролю розвитку ДОУНБ – річний план.

До його структури систематично вносяться зміни. Наприклад, у розділі «Управління бібліотекою» на перше місце винесено пункт «Професійна освіта бібліотечного персоналу ДОУНБ», оскільки це завдання визначене як головне. Другий розділ «Програмно-цільове планування», де перераховуються програми й проекти, над реалізацією яких працює бібліотека, та теми розробок нових програм.

Третій розділ «Удосконалення управління» передбачає моніторинг інструктивно-регламентуючих документів, їхню розробку, редагування, організацію творчих робочих груп, організацію професійних конкурсів.

Четвертий розділ – «Формування цілей та завдань ДОУНБ на ... рік». Мається на увазі, що розглядаючи питання виробничої діяльності, ми визначаємо подальшу стратегію розвитку ДОУНБ: тематику засідань Ради при директорові, загальнобібліотечні збори, підготовку звітів, підведення підсумків досліджень тощо.

- **Організаційно-регламентуюча документація**

Один з основних документів, над яким працюють багато співробітників і який є найбільш обговорюваним, - «Колективний договір».

Підготовлюючи цей документ, доводиться вникати в правові, фінансові аспекти діяльності як керівництва бібліотеки, так і членів колективу. Участь співробітників у підготовці документа підвищує їхню правову культуру, вчить розуміти можливості директора як юридичної особи, знати свої права й обов'язки.

Новітні технології вимагають відповідної розробки нових регламентуючих документів, над якими працюють комісії з проблемних питань, що розробили положення й інструкції про електронні ресурси, корпоративні проекти, електронні технології, що використовуються на різних ділянках.

2.5. Культура персоналу

Важлива мета, що стоїть перед керівництвом ДОУНБ, – домогтися самовіддачі й відданості персоналу своїй бібліотеці.

Для її реалізації вирішуються завдання:

- допомогти співробітникам відчувати значимість своєї роботи й повною мірою використати свої здібності;

- пояснити характер завдань, забезпечити відповідне навчання, щоб співробітники брали участь у прийнятті рішень.

Для мотивації бібліотечного персоналу використовуються різні засоби:

- матеріальне стимулювання – його роль дуже незначна, оскільки бюджет бібліотеки обмежений;

- підтримка творчої активності, через яку відбувається самовираження й самореалізація.

У бібліотеці заохочується творче ставлення до роботи, професіоналізм, ініціативність, відповідальність.

Підвищення кваліфікації або, як ми говоримо, професійної компетенції – завдання, що буде зростати з кожним роком. Тому ведеться серйозна робота над розробкою програми «Професійний розвиток персоналу ДОУНБ».

Ми можемо декількома штрихами визначити головні напрямки в цьому питанні.

Індивідуальний підхід до питання підвищення кваліфікації передбачає проведення таких заходів:

- Школа бібліотечних комп'ютерних технологій, що працює щодня за індивідуально-груповими програмами;

- майстер-класи для керівників відділами;

- заняття у санітарні дні (огляди професійної преси, нових надходжень і т.д.);

- заняття для нових співробітників (програма «У бібліотеці - новий співробітник»);

- участь фахівців бібліотеки в регіональних, республіканських конференціях, стажуванні в інших бібліотеках.

Ми вважаємо гарним стимулом для професійного зростання конкурси, які проводяться в бібліотеці. Вони мають на меті поліпшення роботи певного напрямку, акцентування на ньому уваги.

Саме такими були конкурси на кращу цікаву виставку, на кращі наукові роботи, підготовлені співробітниками ДОУНБ, на краще видання ДОУНБ, «Молодь ДОУНБ у бібліотечній справі», «Фотолітопис ювілейного року».

Підсумки конкурсів оголошуються перед всім колективом. Матеріали, присвячені конкурсам, публікуються в регіональному збірнику «Бібліотечна Дніпропетровщина».

Нагороди за перемогу різні: від нових виставочних стелажів до видання збірників з науковими працями, участі в Міжнародних Кримських конференціях, визнання в

колективі.

ДОУНБ – відома установа в середовищі наукових, навчальних, виробничих підприємств та установ, на всіх рівнях влади Дніпропетровської області. Популярність прийшла не на порожньому місці, за нею щоденна напружена робота команди співробітників, що складається з яскравих особистостей. Насамперед директора. Бібліограф за покликанням, що стала сучасним менеджером за необхідністю і не втратила на цій посаді головної якості – поважного ставлення до людей.

Серед членів колективу, професіоналів бібліотечної справи, є письменники-аматори, книги яких мають читацький успіх; майстрині, роботи яких гідні музеїв; цікаві люди, здатні захопити читачів.

Таким чином, формування корпоративної культури – складний процес, який включає в себе і матеріальне, і духовне життя бібліотеки. Зрозуміло, що неможливо досягти ідеалу, всім «зробити добре» нереально, оскільки саме сприйняття культури є суб'єктивним. Але головне – це прагнення колективу до удосконалювання, бажання не заспокоюватись на досягнутому.

Керівники та ветерани бібліотеки

Тітова Надія Миколаївна – директор КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека». Нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня, заслужений працівник культури України. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Харківський державний інститут культури (1975 р.)

Трудову діяльність розпочала в 1975 році на посаді бібліографа сектора краєзнавства довідково-бібліографічного відділу Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки, працювала на посадах старшого бібліографа, зав. відділом обслуговування спеціалістів сільського господарства, завідуючої відділом краєзнавчої літератури та бібліографії.

З 1994 року – директор бібліотеки.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Абраїмова Тетяна Олександрівна – заступник директора з наукової та внутрішньобібліотечної роботи. Заслужений працівник культури України.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1976 року. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Харківський державний інститут культури у 1976 році.

Працювала методистом (1976 р.), старшим методистом (1976-1978 р.), вченим секретарем (1978 – 1983 рр.), завідуючою патентно-технічним відділом (1983 – 1995 рр.).

З 1995 року – заступник директора з наукової та внутрішньобібліотечної роботи.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Крупій Ганна Яківна - заступник директора ДООУНБ з автоматизації бібліотечних процесів. Нагороджена медаллю «За заслуги перед містом».

Закінчила Дніпропетровський державний університет.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1998 року.

Працювала провідним інженером-програмістом (1998 – 2001 рр.), завідуючою відділом комп'ютеризації (2001 – 2006 рр.).

З 2006 року – заступник директора ДООУНБ з автоматизації бібліотечних процесів.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Дубовик Олексій Никифорович – заступник директора ДОУНБ з адміністративно-господарчої роботи.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 2003 року на посаді заступника директора з адміністративно-господарчої роботи.

Закінчив Ерастівський сільськогосподарський технікум.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Євчин Лідія Олександрівна – головний бухгалтер ДОУНБ. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1999 року.

Закінчила Торонецький сільськогосподарський технікум в 1992 році.

З 1999 року працювала заступником головного бухгалтера ДОУНБ. З 2004 року – головний бухгалтер.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Шевченко Оксана Валеріївна – вчений секретар. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1996 року.

Закінчила Харківський державний інститут культури з відзнакою (1996 р.)

З 1996 року почала роботу на посаді бібліотекаря у довідково-бібліографічному відділі. У 2002 році у зв'язку зі структурними змінами в бібліотеці переведена у відділ періодики на посаду провідного бібліотекаря.

З 2008 року працює на посаді вченого секретаря.

Має відзнаки за сумлінну працю.

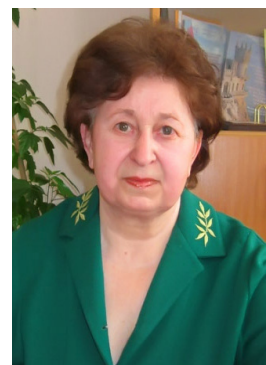

Горпиняк Лідія Захарівна – провідний бібліотекар відділу комп'ютеризації. Заслужений працівник культури України. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1962 року. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Дніпропетровський технікум підготовки культурно-освітніх працівників в 1959 році, Харківський державний інститут культури в 1965 році, Всесоюзний інститут патентознавства в 1979 році.

Протягом трудової діяльності в бібліотеці обіймала посади бібліотекаря відділу абонементу, бібліографа, старшого бібліографа довідково-бібліографічного відділу. Очолювала патентно-технічний відділ (1973–1983 рр.), працювала заступником директора бібліотеки (з 1983 по 1995 рр.), вченим секретарем (1995 – 2003 рр.). З 2003 року – провідний бібліотекар відділу комп'ютеризації.

Має відзнаки за сумлінну працю.

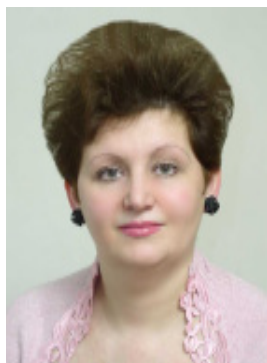

Афанасьєва Людмила Федорівна – завідувача відділом абонементу. Заслужений працівник культури України. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1987 року. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Харківський державний інститут культури в 1974 році. Працює завідувачою відділом абонементу з 1987 року.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Барабан Ірина Вікторівна – завідувача відділом наукової інформації та бібліографії. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1986 року. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Харківський державний інститут культури в 1986 році.

Працювала бібліотекарем (1986 – 1991 рр.), бібліотекарем I категорії (1991 – 1992 рр.), провідним бібліотекарем (1992 – 1994 рр.)

З 1994 року очолює відділ наукової інформації та бібліографії.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Блинова Надія Василівна – завідувача Канадсько-Українським Бібліотечним Центром.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1988 року. Ветеран бібліотеки.

1970 року закінчила Рязанський педагогічний інститут.

1980 року закінчила Московський інститут культури за фахом бібліотекар-бібліограф.

В ДОУНБ працювала на посадах головного бібліотекаря з соціології, завідувачою відділом документів з питань мистецтв, завідувачою методичним відділом.

З 2003 року переведена на посаду завідувачої сектором КУБЦ.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Браславська Ірина Михайлівна – завідувача відділом періодики ДОУНБ. Нагороджена Грамотою Верховної Ради України, Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1976 року. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Харківський державний інститут культури (1976 р.).

Працювала бібліотекарем (1976 р.), старшим бібліотекарем відділу читальних залів (1976 – 1978 рр.), головним бібліотекарем з координації бібліотек різних систем і відомств (1978 р.), зав. сектором обмінно-резервного фонду (1978 – 1993 р.). З 1993 року – завідувача відділом періодики ДОУНБ. Має відзнаки за сумлінну працю.

Голуб Ірина Станіславівна – завідувача краєзнавчим відділом. Заслужений працівник культури України.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1982 року. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Рівненський державний інститут культури в 1982 році.

Працювала на посаді бібліотекаря (1982 – 1983 рр.), старшого бібліотекаря (1983 – 1991 рр.), бібліотекаря I категорії (1991 – 1994 рр.) патентно-технічного відділу. З 1994 року очолює відділ краєзнавчої літератури та бібліографії.

Має відзнаки за сумлінну працю.

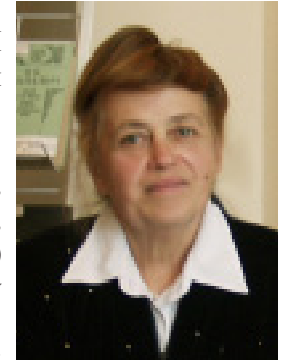
Гурай Людмила Георгіївна – головний бібліотекар сектору рідкісних і цінних документів. Нагороджена орденом «За заслуги» III ступеня. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1961 року. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Мічурінський педагогічний інститут в 1960 році.

Працювала бібліотекарем відділу абонементу (1961 – 1968 рр.), бібліографом (1968 – 1970 рр.), старшим бібліографом (1970 – 1977 рр.), головним бібліотекарем (1977 – 1979 рр.), зав. сектором (1979 – 1989 рр.) довідково-бібліографічного відділу. В 1990 р. призначена на посаду завідувачою сектором рідкісних і цінних документів.

З 2001 року – головний бібліотекар сектору рідкісних і цінних документів.

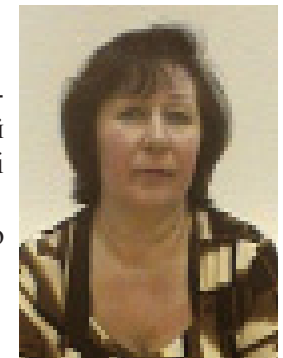
Має відзнаки за сумлінну працю.

Дідовець Галина Іванівна – завідувача відділом матеріально-технічного забезпечення ДОУНБ. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1999 року. Починала роботу на посаді завгоспа.

З 2002 року – завідувача відділом матеріально-технічного забезпечення.

Має відзнаки за сумлінну працю.

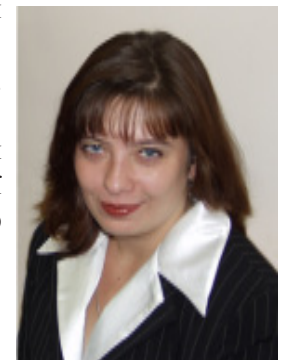

Зюлева Юлія Михайлівна – головний бібліотекар Інтернет-Центру. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1998 року.

Закінчила Дніпропетровське училище культури в 1998 році, Харківську державну академію культури в 2004 році.

Працювала на посаді бібліотекаря (1998 – 2001 рр.), бібліотекаря II категорії відділу краєзнавства (2001 – 2002 рр.), бібліотекаря I категорії відділу періодики (2002 – 2003 рр.). З 2003 року – головний бібліотекар Інтернет-Центру ДОУНБ.

Має відзнаки за сумлінну працю.

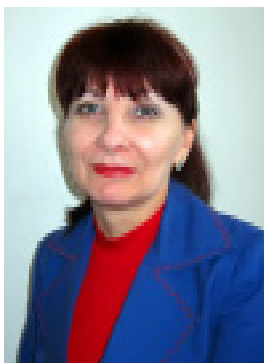

Козак Таїсія Андріївна – головний бібліотекар сектору обмінно-резервного фонду. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1980 року. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Харківський державний інститут культури в 1980 році. Працювала на посаді бібліотекаря (1980 р.), старшого бібліотекаря відділу читальних залів (1981 – 1991 рр.), бібліотекаря II категорії (1991р.), бібліотекаря I категорії (1992 – 1994 рр.), провідного бібліотекаря відділу абонементу (1995р.).

З 1995 року очолює сектор обмінно-резервного фонду: з 2001 по 2004 роки – на посаді зав. сектором, з 2004 року – на посаді головного бібліотекаря. Має відзнаки за сумлінну працю.

Колесникова Любов Володимирівна – завідувача відділом читальних залів.

Працювала в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1980 р. по 1988 р. Повернулася до бібліотеки 1993 року. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Київський державний інститут культури в 1980 році.

Працювала на посаді старшого бібліотекаря, старшого методиста (1980 – 1984 р), головного бібліотекаря (1984 – 1988 рр.) науково-методичного відділу; провідного бібліотекаря (1993 – 1994 рр.), головного бібліотекаря відділу абонементу (1994 – 2004 рр.). З 2004 року – завідувача відділом читальних залів.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Лєсканова Марина Леонідівна – завідувача відділом зберігання основного фонду ДНОУНБ. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1993 року.

Закінчила Харківський державний інститут культури в 1987 році.

Працювала головним бібліотекарем з науково-дослідної роботи (1993 – 1997 рр.). З 1997 року – завідувача відділом зберігання основного фонду. Має відзнаки за сумлінну працю.

Литвиненко Надія Григорівна – завідувача відділом наукового опрацювання документів та організації каталогів. Нагороджена Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1984 року. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Харківський державний інститут культури в 1985 році.

Працювала бібліотекарем (1984 р.) патентно-технічного відділу, старшим бібліотекарем (1984 – 1990 рр.) відділу наукового опрацювання документів та організації каталогів. З 1990 року очолює відділ наукового опрацювання документів та організації каталогів.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Луньова Ірина Євгенівна – завідувача відділом наукової

організації і методики бібліотечної роботи.

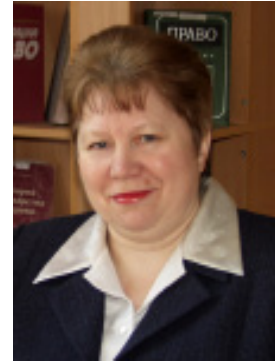
Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 2001 року.

В 1988 році закінчила Харківський державний інститут культури, за спеціальністю «Бібліотекар-бібліограф».

З 2001 року працює в ДОУНБ на посаді головного бібліотекаря відділу наукової організації і методики бібліотечної роботи.

З 2002 року переведена на посаду завідувачої відділом наукової організації і методики бібліотечної роботи.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Макаревич Галина Ревмирівна – завідувача Редакційно-видавничим Центром.

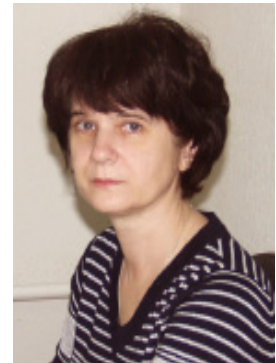
Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 2001 року.

У 1985 році закінчила Дніпропетровський державний університет за спеціальністю математик, викладач.

З 2001 року працює в ДОУНБ на посаді програміста відділу комп'ютеризації.

З 2007 року переведена на посаду зав. відділом РВЦ (Редакційно-видавничий Центр).

Має відзнаки за сумлінну працю.

Манченко Світлана Володимирівна – завідувача відділом комплектування.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1993 року.

Закінчила в 1993 році Дніпропетровське училище культури, а в 2004 році Харківську державну академію культури.

Працювала бібліотекарем (1993 – 1994 рр.), бібліотекарем II категорії (1994 – 2001 рр.), бібліотекарем I категорії (2001 – 2002 рр.).

З 2002 року по 2009 рік займає посаду головного бібліотекаря відділу комплектування.

В 2009 році – призначена на посаду завідувачої відділом комплектування.

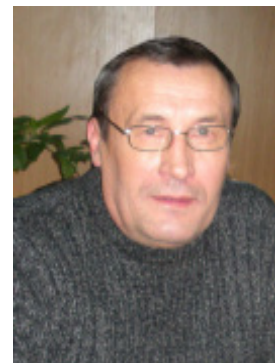

Матвійчук Михайло Антонович – головний інженер.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці (1995 – 1998 рр. та з 2005 року) на посаді головного інженера.

Закінчив Львівський державний університет за фахом інженер-математик.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Мищенко Тетяна Миколаївна – завідувача патентно-технічним

відділом. Працювала в бібліотеці з 1981 по 1984 рр. Повернулася до бібліотеки 1996 року.

Закінчила Дніпропетровський державний університет у 1987 році.

Працювала на посаді бібліотекаря (1981–1984 рр.) патентно-технічного відділу; бібліотекаря I категорії (1996 р.) відділу читальних залів.

З 1997 року очолює патентно-технічний відділ.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Плотнікова Олена Іванівна – завідувача відділом кадрів.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 2001 року.

У 1992 році закінчила Донецький державний університет за спеціальністю філолог, учитель російської мови та літератури.

В 1996 році закінчила Донецький державний університет за спеціальністю філолог, учитель української мови та літератури.

З 2001 року працює в ДОУНБ на посаді редактора.

З 2002 переведена на посаду головного бібліотекаря.

З 2007 року працює на посаді завідувачою відділом кадрів.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Пономаренко Світлана Миколаївна – завідувача відділом документів з питань мистецтв.

Працювала в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1981 по 1988 рр.; повернулася до бібліотеки в 1997 р.

Закінчила Київський державний інститут культури в 1981 році.

Працювала на посаді бібліотекаря, старшого бібліотекаря (1981–1983), старшого методиста (1983), головного бібліотекаря (1983 – 1988) науково-методичного відділу; бібліотекаря I категорії (1997 – 2001), головного бібліотекаря відділу документів з питань мистецтва (2001 – 2002).

З 2002 року – завідувача відділом документів з питань мистецтв.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Прокоф'єва Олександра Віталіївна – завідувача відділом документів іноземними мовами.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1990 року.

Закінчила Дніпропетровський державний університет в 1980 році.

Працювала на посаді бібліотекаря (1990 – 1991 рр.), бібліотекаря I категорії патентно-технічного відділу (1991 – 1993 рр.). З 1993 року очолює відділ документів іноземними мовами.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Семенсєва Рита Михайлівна – завідувача відділом міжбібліотечного абонементу.

Працювала в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1982 по 1984 р.; повернулася до бібліотеки 1990 року.

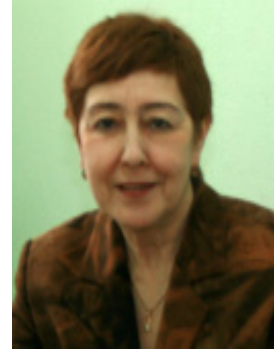
Закінчила Саратовський педагогічний інститут у 1974 році.

Працювала на посадах:

- редактора (1982 – 1984 рр.),
- бібліотекаря (1990 – 1991 рр.),
- бібліотекаря I категорії (1991 – 1997 рр.),
- завідувачої сектором МБА (1997 – 2000 рр.).

З 2000 року – завідувача відділом міжбібліотечного абонементу.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Усенко Світлана Юрївна – завідувача сектором інформаційно-ресурсного Центру «Вікно в Америку».

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1992 року.

Закінчила Харківський державний інститут культури в 1992 році.

Працювала на посадах:

- бібліотекаря II категорії (1992 – 1997 рр.),
- бібліотекаря I категорії (1997 р.),
- завідувачої сектором (1997 – 2001 рр.).

З 2001 року – головний бібліотекар відділу краєзнавства.

З 2007 року – завідувача сектором, очолює інформаційно-ресурсний Центр «Вікно в Америку».

Має відзнаки за сумлінну працю.

Ширяєва Людмила Григорівна – головний бібліотекар сектору обліку.

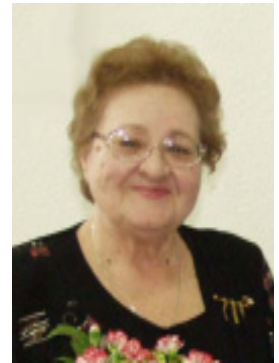
Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1994 року.

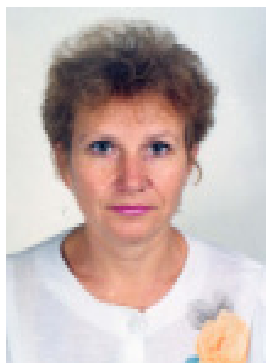
Закінчила Харківський державний інститут культури в 1962 році.

Працює на посаді завідувачої сектором обліку.

З 2001 року очолює цю ділянку роботи на посаді головного бібліотекаря.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Бірюк Наталія Миколаївна – завідувача сектором патентно-технічного відділу. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1977 року.

Ветеран бібліотеки.

Закінчила Харківський інститут культури у 1984 році.

Закінчила Дніпропетровський громадський інститут патентознавства у 1987 році.

У 1977 році почала роботу на посаді молодшого бібліотекаря у відділі читальних залів.

У 1978 році переведена на посаду бібліотекаря.

З 1984 року – бібліотекар сектору обліку.

У 1989 році переведена в.о.завідуючої сектором патентно-

технічного відділу.

У 1991 році переведена на посаду провідного бібліотекаря.

У 2004 році переведена на посаду завідувача сектором патентно-технічного відділу.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Валідова Нателла Вікторівна – завідувача сектором читацьких каталогів.

Працює в обласній універсальній науковій бібліотеці з 1981 року.

Ветеран бібліотеки.

В 1991 році закінчила Харківський державний інститут культури.

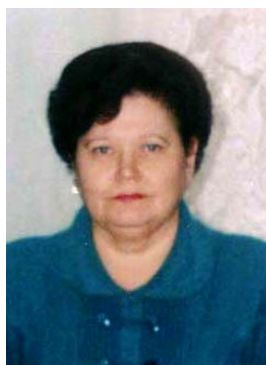
З 1981 року працювала бібліотекарем у відділі МБА, провідним бібліотекарем відділу технічної та сільськогосподарської літератури

(2001р.).

З липня 2001 року працює в секторі читацьких каталогів відділу наукового опрацювання документів та організації каталогів на посаді провідного бібліотекаря.

В квітні 2005 року переведена на посаду завідувача сектором читацьких каталогів.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Волошина Людмила Феодосіївна – бібліотекар I категорії відділу абонементу, працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1986 року.

Ветеран бібліотеки.

У 1972 році закінчила Дніпропетровське культосвітнє училище.

У відділі абонементу працює з 1986 року. Спочатку – на посаді бібліотекаря, у 1987 році переведена на посаду старшого бібліотекаря.

З 1991 року займає посаду бібліотекаря I категорії.

Має відзнаки за сумлінну працю.

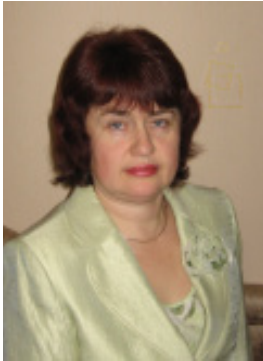
Гайдаш Валентина Василівна – бібліотекар I категорії, працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1987 року. Ветеран бібліотеки.

У 1987 році закінчила Сумське культурно-просвітнє училище.

З 1987 року розпочала роботу на посаді бібліотекаря відділу наукового опрацювання фонду.

У 1991 році переведена на посаду бібліотекаря II категорії.

З 1999 року займає посаду бібліотекаря I категорії відділу абонементу. Має відзнаки за сумлінну працю.

Гайдук Оксана Сергіївна – провідний бібліотекар патентно-технічного відділу. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1978 року. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Харківський інститут культури в 1984 році.

З 1978 року почала роботу на посаді бібліотекаря патентно-технічного відділу.

У 1984 році переведена на посаду вченого секретаря.

У 1988 році переведена на посаду старшого бібліотекаря патентно-технічного відділу. У 1992 році переведена на посаду бібліотекаря I категорії патентно-технічного відділу.

У 1995 році переведена на посаду провідного бібліотекаря патентно-технічного відділу. Має відзнаки за сумлінну працю.

Зайцева Тетяна Яківна – провідний бібліотекар відділу документів з питань мистецтв.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1986 р. Ветеран бібліотеки.

У 1978 році закінчила Харківський державний інститут культури.

З 1986 по 2002 р. працювала у науково-методичному відділі на посаді провідного методиста.

З вересня 2002 року працює у відділі документів з питань мистецтв обласної наукової бібліотеки на посаді провідного бібліотекаря.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Коротоножкіна Галина Миколаївна – головний бібліотекар відділу періодики. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1976 року. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Харківський інститут культури в 1976 році.

З 1976 року почала роботу на посаді бібліотекаря, з 1978 року – старший бібліотекар, а в 1987 році переведена на посаду головного бібліотекаря довідково-бібліографічного відділу.

У відділі періодики працює з 2002 року на посаді головного бібліотекаря. Має відзнаки за сумлінну працю.

Лисенко Ірина Володимирівна – головний бібліотекар відділу МБА.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1981 року.

Ветеран бібліотеки.

Закінчила Харківський державний інститут культури в 1988 році.

Працювала на посадах:

- бібліотекаря (1981 – 1987 рр.),
- старшого бібліотекаря (1987 – 1991 рр.),
- бібліотекаря I категорії (1991 – 1998 рр.),
- провідного бібліотекаря (1998 – 2001 рр.).

З 2001 року працює головним бібліотекарем відділу міжбібліотечного абонементу.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Манейло Лідія Панасівна – головний бібліотекар відділу комплектування.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1987 року.

Ветеран бібліотеки.

Закінчила Харківський державний інститут культури в 1973 році.

Працювала головним бібліотекарем з науково-дослідної роботи (1987 – 1993 рр.), заступником директора з наукової роботи (1993 – 1998 рр.).

З 1998 року – завідувача відділом комплектування.

2009 р.– переведена на посаду головного бібліотекаря відділу комплектування.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Неділько Тетяна Василівна – головний бібліотекар патентно-технічного відділу.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній бібліотеці з 1972 року.

Ветеран бібліотеки.

Закінчила Дніпропетровський індустріальний технікум у 1971 році.

У 1974 році закінчила Дніпропетровський громадський інститут патентознавства.

У 1976 році закінчила Московський інститут підвищення кваліфікації інформаційних працівників.

З 1972 року працювала на посаді молодшого бібліотекаря патентно-технічного відділу.

У 1974 році переведена на посаду методиста.

З 1978 року займала посаду завідувачої сектором патентно-технічного відділу.

З 2000 року працює на посаді головного бібліотекаря патентно-технічного відділу.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Пивоварова Галина Федорівна – провідний бібліотекар відділу абонементу.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1978 року. Ветеран бібліотеки.

У 1978 році закінчила Київський державний інститут культури. Цього ж року розпочала свою роботу на посаді методиста ДОУНБ.

У 1978 році переведена на посаду старшого бібліотекаря.

З 1991 року займає посаду провідного бібліотекаря.

У відділі абонементу працює з 2002 року.

Має відзнаки за сумлінну працю.

Романець Валентина Романівна – бібліотекар I категорії відділу періодики.

Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1964 року. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Харківський інститут культури в 1962 р.

В період з 1964 року по 1975 рік декілька разів переходила на іншу роботу.

З 1975 року по 1983 рік – завідувача відділом обмінного фонду ДОУНБ, з 1983 року по 1997 рік – завідувача відділом книгосховища ДОУНБ.

З березня 1997 року – бібліотекар I категорії відділу періодики.

Має відзнаки за сумлінну працю.

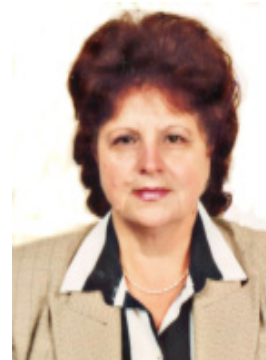

Тарянік Ніна Григорівна – провідний бібліотекар патентно-технічного відділу. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 1978 року. Ветеран бібліотеки.

Закінчила Дніпропетровське культосвітнє училище у 1981 році.

З 1978 року почала роботу на посаді бібліотекаря відділу наукової обробки документів. У цьому ж році була переведена у відділ МБА. Працювала на посаді старшого бібліотекаря (1987–1991 рр.), бібліотекаря I категорії (1991–1995 рр.) патентно-технічного відділу.

З 1995 року працює на посаді провідного бібліотекаря патентно-технічного відділу. Має відзнаки за сумлінну працю.

Філіппович Валентина Павлівна – провідний бібліотекар відділу документів з питань мистецтв. Працює в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці з 2001 р. Ветеран бібліотеки.

У 1968 р. закінчила Харківський державний інститут культури.

З 1969 р. працювала у відділі абонементу обласної наукової бібліотеки на посаді бібліотекаря, старшого бібліотекаря, а з 1976 р. – головного бібліотекаря. З 1994 р. працює у відділі документів з питань мистецтв: спочатку на посаді головного бібліотекаря, з 2001 р. – провідного бібліотекаря.

Має відзнаки за сумлінну працю.

**Нагороди
з нагоди 175-річчя заснування
Дніпропетровської обласної
універсальної наукової бібліотеки**

Орден княгині Ольги III ступеня

Тітова Надія Миколаївна,
директор

**Почесна відзнака голови
Дніпропетровської обласної ради**

Тітова Надія Миколаївна,
директор

Орден «За заслуги» III ступеня

Гурай Людмила Георгіївна,
головний бібліотекар
сектору рідкісних і цінних документів

**Почесне звання «Заслужений працівник
культури України»**

Абраїмова Тетяна Олександрівна,
заступник директора з наукової
та внутрішньобібліотечної роботи

Горпиняк Лідія Захарівна,
провідний бібліотекар відділу комп'ютеризації

Грамота Верховної Ради України

Браславська Ірина Михайлівна,
завідуюча відділом періодики

Почесна грамота Кабінету Міністрів України

Литвиненко Надія Григорівна,
завідуюча відділом наукового опрацювання
документів та організації каталогів

Почесна грамота Міністерства культури і туризму України

Мищенко Тетяна Миколаївна, завідуюча
патентно-технічним відділом ДОУНБ;

Лесканова Марина Леонідівна, завідуюча
відділом зберігання основного фонду;

Луньова Ірина Євгенівна, завідуюча
відділом наукової організації і методики
бібліотечної роботи;

Манейло Лідія Панасівна, головний
бібліотекар відділу комплектування;

Афанасьева Людмила Федорівна,
завідуюча відділом абонементу.

Відзнака обласної державної адміністрації «За розвиток регіону»

Голуб Ірина Станіславівна,
завідуюча краєзнавчим відділом.

Подяка Голови обласної державної адміністрації

Козак Таїсія Андріївна, головний
бібліотекар сектору обмінно-резервного фонду;

Колесникова Любов Володимирівна,
завідуюча відділом читальних залів;

Пономаренко Світлана Миколаївна,
завідуюча відділом документів з питань мистецтв;

Макаревич Галина Ревмирівна, завідуюча
Редакційно-видавничим Центром;

Коротоножкіна Галина Миколаївна,
головний бібліотекар відділу періодики.

Грамота Голови обласної ради

Барабан Ірина Вікторівна, завідувача відділом наукової інформації та бібліографії;

Євчин Лідія Олександрівна, головний бухгалтер бібліотеки;

Прокоф'єва Олександра Віталіївна, завідувача відділом документів іноземними мовами;

Плотнікова Олена Іванівна, завідувача відділом кадрів;

Матвійчук Михайло Антонович, головний інженер.

Пам'ятна медаль Дніпропетровської міської ради «За заслуги перед містом»

Крупій Ганна Яківна,
заступник директора з автоматизації
бібліотечних процесів.

Подяка Голови міської ради

Блинова Надія Василівна, завідувача Канадсько-Українським Бібліотечним Центром;

Сподиновець Тетяна Анатоліївна, головний бібліотекар відділу читальних залів;

Усенко Світлана Юріївна, керівник інформаційного центру «Вікно в Америку»;

Швіндіна Олена Петрівна, головний бібліотекар відділу періодики;

Ясиницька Ніна Данилівна, головний бібліотекар відділу абонементу.

Почесна грамота управління культури і туризму облдержадміністрації

Манченко Світлана Володимирівна,
завідувача відділом комплектування;

Кучугурна Галина Григорівна, головний бібліотекар відділу наукового опрацювання документів та організації каталогів;

Гриценко Аліна Леонідівна, бібліотекар I категорії відділу періодики;

Зюлева Юлія Михайлівна, головний бібліотекар Інтернет-Центру;

Бажкова Вікторія Олександрівна, бібліотекар I категорії відділу читальних залів;

Ширяєва Людмила Григорівна, головний бібліотекар сектору реєстрації читачів;

Левченко Любова Володимирівна, провідний бібліотекар відділу абонементів;

Захарова Олена Анатоліївна, головний бібліотекар відділу документів іноземними мовами;

Кузнєцова Тетяна Федорівна, головний бібліотекар відділу документів з питань мистецтв;

Грибанова Анастасія Миколаївна, бібліотекар II категорії патентно-технічного відділу;

Гуртова Тамара Олексіївна, головний бібліотекар краєзнавчого відділу;

Кадасієва Олександра Семенівна, провідний бібліотекар відділу зберігання основного фонду;

Неділько Тетяна Василівна, головний бібліотекар патентно-технічного відділу;

Луговий Артем Васильович, провідний бібліотекар патентно-технічного відділу.

Кондрацьєва Наталія Едуардівна, провідний бібліотекар Інтернет-Центру;

Якубович Тетяна Віталіївна, провідний бібліотекар краєзнавчого відділу;

Дідовець Галина Іванівна, завідувача відділом матеріально-технічного забезпечення;

Бірюк Наталія Миколаївна, завідувача сектором патентно-технічного відділу;

Гайдук Оксана Сергіївна, провідний бібліотекар патентно-технічного відділу;

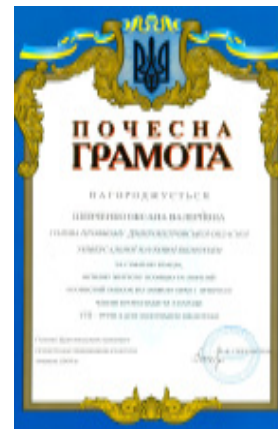
Тарянік Ніна Григорівна, провідний бібліотекар патентно-технічного відділу;

Вакуленко Наталія Іванівна, провідний бухгалтер;

Гуляєва Віра Іванівна, завідувача сектором відділу комплектування;

Літуча Ольга Миколаївна, бібліотекар II категорії Редакційно-видавничого Центру.

Почесна грамота обласного комітету профспілки працівників культури

Почесна грамота Кіровського району м. Дніпропетровська

Дубовик Олексій Никифорович, заступник директора з адміністративно-господарчої роботи;

Шевченко Оксана Валеріївна, вчений секретар бібліотеки, голова профспілкового комітету ДОУНБ;

Гамзіна Світлана Іванівна, бібліотекар II категорії відділу читальних залів;

Семенєєва Рита Михайлівна, завідувача відділом міжбібліотечного абонементів;

Кравець Ольга Валентинівна, завідувача сектором бухгалтерії ДОУНБ;

Піскун Віра Анатоліївна, головний бібліотекар відділу наукової інформації та бібліографії;

Богущ Антоніна Миколаївна, провідний бібліотекар відділу наукового опрацювання документів та організації каталогів;

Чопова Тетяна Жоржівна, провідний бібліотекар відділу наукової організації та методики бібліотечної роботи.

Грамота адміністрації ДОУНБ

Бірюкова Ганна Олександрівна, швейцар;
Бухтіярова Галина Михайлівна, провідний бібліотекар відділу наукового опрацювання документів та організації каталогів;

Валідова Нателла Вікторівна, завідувача сектором читацьких каталогів;

Вауліна Олена Іванівна, провідний бібліотекар відділу періодики;

Волошина Людмила Феодосіївна, бібліотекар I категорії відділу абонементів;

Гайдаш Валентина Василівна, бібліотекар I категорії відділу абонементів;

Гордійчук Наталія Петрівна, завідувача сектором відділу наукової інформації та бібліографії;

Григор'єва Ніна Миколаївна, головний бібліотекар відділу періодики;

Григор'як Ганна Олександрівна, бібліотекар відділу періодики;

Гудименко Катерина Михайлівна, провідний бібліотекар краєзнавчого відділу;

Гуляйгородська Ольга Юріївна, провідний бібліотекар відділу періодики;

Домбровська Надія Володимирівна, прибиральниця;

Зайцева Тетяна Яківна, провідний бібліотекар відділу документів з питань мистецтв;

Колесникова Марія Романазівна, бібліотекар відділу періодики;

Копейко Тамара Володимирівна, гардеробниця;

Коробкіна Лариса Володимирівна, бібліотекар II категорії відділу читальних залів;

Котлярова Ольга Іванівна, провідний бібліотекар сектору реєстрації читачів;

Кулеба Максим Олександрович, інженер-програміст I категорії;

Лебедєва Ліліана Михайлівна, бібліотекар I категорії відділу документів іноземними мовами;

Лебідь Тетяна Валеріївна, провідний інженер-програміст;

Лисенко Ірина Володимирівна, головний бібліотекар МБА;

Міхутова Ольга Олександрівна, бібліотекар відділу періодики;

Морозовська Тамара Олександрівна, швейцар;

Овечко Ганна Григорівна, прибиральниця;

Одринська Тетяна Миколаївна, прибиральниця;

Остапенко Світлана Олександрівна, провідний бібліотекар відділу комплектування;

Парфенюк Світлана Володимирівна, провідний бібліотекар відділу зберігання основного фонду;

Петросян Світлана Арменівна, бібліотекар I категорії відділу зберігання основного фонду;

Пивоварова Галина Федорівна, провідний бібліотекар відділу абонементів;

Пухальська Валентина Григорівна,
прибиральниця;
Радомисленська Ольга Омелянівна,
швейцар;
Рисович Ігор Анатолійович, швейцар;
Романець Валентина Романівна,
бібліотекар I категорії відділу періодики;
Савицька Ірина Петрівна, провідний
бібліотекар відділу періодики;
Савченко Ірина Євгенівна, провідний
бібліотекар краєзнавчого відділу;
Семещенко Олександр Павлович, водій;
Серебренніков Олександр Леонідович,
швейцар;
Смоленська Галина Василівна, бібліотекар
II категорії відділу наукової інформації та
бібліографії;
Стефанович Наталія Ігорівна,
прибиральниця.
Сухіна Світлана Миколаївна, завідувача
сектором відділу абонементу;
Тельна Наталія Павлівна, завгосп ДОУНБ;
Федорова Інна Миколаївна, бібліотекар I
категорії відділу документів іноземними мовами;
Філіппович Валентина Павлівна,
провідний бібліотекар відділу документів з
питань мистецтв;
Чорноус Світлана Вікторівна, бібліотекар
I категорії відділу зберігання основного фонду;
Шаповалова Ганна Володимирівна,
бібліотекар відділу комп'ютеризації;
Ярута Наталія Борисівна, провідний
бібліотекар відділу наукового опрацювання
документів та організації каталогів;
Ясько Оксана Григорівна, провідний
бібліотекар відділу наукового опрацювання
документів та організації каталогів.

Читачі про ДОУНБ

Майже 50 тисяч мешканців Дніпропетровщини, інших регіонів України та зарубіжжя щороку стають читачами обласної універсальної наукової бібліотеки. В ювілейні дні багато хто з них висловлював свої щирі почуття ДОУНБ, побажання її колективу. Деякі роздуми та вітання своїх читачів ми публікуємо в цьому спеціальному випуску «Бібліотечної Дніпропетровщини».

Як читач Обласної бібліотеки з 1992 р. я сьогодні можу відверто і чесно сказати, що без бібліотеки, без її фондів, її людей, її можливостей, я навряд чи досягнув би значних успіхів у своїй дослідницькій роботі. Більше того, можу стверджувати, що займатись історією міста Дніпропетровська і Придніпров'я і не працювати із фондами бібліотеки на сьогодні просто неможливо. Маючи змогу порівнювати, можу сміливо стверджувати, що зараз Обласна бібліотека, незважаючи на всі економічні негаразди, працює набагато краще більшості бібліотек України. Тут по іншому, далеко не механічно, ставляться до потреб читача. А пошукові системи навіть немає з чим порівнювати.

Тим більше, що бібліотека, у своїй діяльності вже давно вийшла за межі власне бібліотечної роботи. Тут не лише зберігають і обробляють книжки і не лише обслуговують читачів. Бібліотека вже давно стала своєрідним клубом, точніше клубами. Фактично кожен її відділ має свої клубні заходи, які збирають постійних читачів, людей зацікавлених і неординарних. Переважна більшість цих клубів на сьогодні є унікальною для міста і області. Головним в їх діяльності є те, що вони значно розширюють можливості спілкування, дозволяють знайти нових друзів та однодумців, оприлюднити нові ідеї, обговорити проблемні питання. Для мене найважливішими з цих клубів є «Ріднокрай» (єдиний краєзнавчий клуб обласного рівня) та генеалогічне товариство, засідання яких проводяться на базі краєзнавчого відділу.

Важко уявити дослідницьке життя і без численних видань бібліотеки. Календар пам'ятних дат «Моє Придніпров'я» вже давно став одним із найавторитетніших щорічників регіону. А велика кількість бібліографічних видань за різними темами значно полегшує орієнтацію під час пошукової роботи. Не кажучи вже про те, що в практиці бібліотеки бібліографічні видання супроводжуються ґрунтовними вступними статтями.

Отже для мене бібліотека вже багато років лишається місцем де працюється не лише плідно, але й приємно.

Валентин Старостін, історик

В областной универсальной научной библиотеке моё любимое место – центр «Окно в Америку»!

Он ещё так молод, 5 лет детский возраст... Но, отнюдь не детская его помощь десяткам неравнодушных днепропетровцев. Кто только не был здесь – ученые и студенты ВУЗов, школьники, «англоманы», использующие уникальную возможность поговорить по-английски, воспользоваться великолепной литературой, посмотреть фильмы, встретить живых носителей языка, интересных людей, открывающих не только окно в Америку, но в целый большой и многообразный мир с множеством возможностей... Но только ли в языке дело? Эти люди привносят с собой столько душевного тепла, столько свежих интересных идей!

Я необычайно признателен центру за встречу с американским профессором Янгте Шин – не просто одним из блестящих представителей интеллектуальной элиты Америки, но и Человеком необычной души, принесшим в Украину тепло своего сердца. Прошло полтора года после её отъезда в США. И вот в Центре состоялся видео-мост с Оклахомой, где она живет сейчас. Общение с ней стало для тех, кто её знает, настоящим праздником.

О, Центр! Ты уникален. Чтобы появился на свет человек нужны двое. А тебе повезло, у тебя 3-е родителей, Посольство США в Украине, областная научная библиотека и то, что в США принято называть комьюнити, т.е. сообщество, неотъемлемой частью которого являются завсегдатаи Центра, руководитель Центра Светлана Усенко и её помощница, юный переводчик, Светлана Колесникова и, конечно, наши американские гости.

*Вадим Савескул,
журналист, политолог
24 октября 2009 г.*

Всегда с удовольствием посещаю информационный центр «Окно в Америку». В отделе прекрасная коллекция изданных в США книг, есть уникальные словари, научно-методическая литература. Всё это помогает в моей научно-исследовательской работе. Способствует усовершенствованию английского языка наличие в центре технических средств, а прекрасная фильмотека дает возможность проверить уровень своих знаний.

Прекрасная библиотека американских книг, многие из которых специально изданы для детей, помогает студентам и школьникам познать страну США и англоговорящие страны, изучить английский язык.

В отделе работают высококвалифицированные специалисты, которые оказывают всестороннюю помощь и дают компетентные консультации, они прекрасно знают фонд, обладают огромным тактом и талантом общения с людьми.

Хотелось бы отметить работу разговорного клуба (English Speaking Club), который предоставляет возможность общения на английском языке: интересно, познавательно, иногда, забавно...

*Ст.н.сотрудник исторического музея им.Д.И.Яворницкого
Валентина Коваленко*

Генератор знаний

В декабре 1960 года, после окончания Metallургического института, я пришел в НИИ автоматизации черной металлургии. Надо сказать, что в то время в стране автоматизация только зарождалась, сведения о тех или иных разработках были разбросаны по различным книгам, журналам и патентным изданиям, зачастую иностранным. Понятно, что ни наш НИИ, ни любая другая научная организация не могли обеспечить молодых и пытливых научных сотрудников полноценной информацией. Более того, даже библиотека Министерства черной металлургии не владела необходимой литературой в области автоматизации, так как была ориентирована на технологию. К счастью, практически всеми источниками сведений об интересовавших нас разработках располагала ДОУНБ. Поэтому и я, и мои коллеги были постоянными ее пользователями.

...Помню свой первый приход сюда. В то время мы занимались разработкой оптического пирометра для дистанционного измерения температуры прокатываемого металла на заводе «Азовсталь», и нам необходима была схема логарифмического усилителя. Вот тогда-то я пришел в библиотеку, где в каком-то австрийском журнале нашел требуемую схему, и с тех пор стал постоянным читателем библиотеки.

А затем мои изобретательские устремления навсегда связали меня с патентно-техническим отделом библиотеки. Богатейший патентный фонд, широкая эрудиция сотрудников отдела, постоянно проводимые здесь консультации для изобретателей способствовали созданию ряда средств и систем управления, внедренных на металлургических предприятиях Украины, России, Молдовы, Беларуси.

В последние годы область моих научных и изобретательских интересов связана с решением сложных задач в системе остаточных классов. В работе над этим перспективным направлением я получаю неоценимую помощь от заведующей патентно-техническим отделом Татьяны Николаевны Мищенко, главного библиотекаря отдела Татьяны Васильевны Неделько и в целом всего талантливого коллектива патентно-технического отдела.

Днепропетровская областная универсальная научная библиотека проводит большую и серьезную работу по созданию Центра интеллектуальной элиты региона. Огромная роль в этом поистине подвижническим труде принадлежит заслуженному работнику культуры Украины, кавалеру Ордена «Княгини Ольги», директору библиотеки Надежде Николаевне Титовой.

Начинается новый день, и я, как всегда, с радостью иду к друзьям в Днепропетровскую областную универсальную научную библиотеку.

*Юрий Полисский,
читатель ДОУНБ с 1961 года.
Академик Международной академии
авторов научных открытий и изобретений,
заслуженный изобретатель Украины*

Сокровищница, открытая для всех

Моё знакомство с коллективом патентного отдела состоялось в 1977 году, когда я пришла работать методистом общественного института патентоведения /ОИП/ при Днепропетровском облсовете ВОИР, председателем которого был Ромашко Владимир Матвеевич.

Двери патентного отдела библиотеки были всегда открыты для наших слушателей. На базе патентного фонда отдела преподаватели института Репетя Е.И., Фарятьева Е.А., Самойленко Н.И., Фролова Н.К. и другие учили нас самостоятельно проводить патентные исследования, составлять патентный формуляр и пр. Позже, работая ведущим инженером облсовета ВОИР, мы все наши мероприятия, а это школы АРИЗ и ТРИЗ, конкурсы и смотры научно-технического творчества молодёжи, выставки достижений технического творчества предприятий и организаций области, проводили только вместе с областной библиотекой и её патентным отделом, возглавляемым тогда Лидией Захаровной Горпиняк, позже Татьяной Александровной Абраимовой., активно участвовала в нашем сотрудничестве главный специалист отдела Татьяна Васильевна Неделько.

Хочется отметить, что патентный фонд библиотеки всегда был достаточно укомплектован, а в последние годы он стал одним из современнейших и богатейших среди всех регионов Украины. В создании этого фонда большая роль принадлежит Заслуженному работнику культуры Украины, Кавалеру Ордена «Княгини Ольги», директору библиотеки Надежде Николаевне Титовой.

При патентном отделе был создан консультационный пункт, где неизменным консультантом много лет был Арист Леонид Михайлович, Заслуженный изобретатель Украины, патентный поверенный Украины, который принимал самое активное участие во всех мероприятиях, проводимых коллективом патентного отдела Днепропетровской областной универсальной научной библиотеки /ДОУНБ/.

Получив в 1999 году диплом патентного поверенного Украины, я стала постоянным читателем этого отдела и являюсь им до настоящего времени. Знания, широкий простор, свобода в проявлении личных способностей каждого сотрудника дружного и сплоченного коллектива патентного отдела, возглавляемого заведующей Татьяной Николаевной Мищенко, проводит большую работу с изобретателями, студентами ВУЗов, патентными работниками предприятий и организаций области. Ими ежеквартально проводятся заседания клуба «Академии исследований и изобретательства», Дни информации, на которых освещаются различные вопросы, касающиеся законодательной и правовой базы по интеллектуальной собственности, даётся информационный обзор поступившей новой патентной литературы, с которой можно ознакомиться тут же на выставке. При проведении семинаров, совещаний, по различным направлениям экономики (экология, экономия электроэнергии и др.), сотрудниками патентного отдела, для ознакомления участников с новейшими научными и изобретательскими разработками, готовятся тематические подборки по этой отрасли.

Благодаря усилиям коллектива патентного отдела ДОУНБ, а они единственные в г. Днепропетровске, которые стараются объединить вокруг себя интеллектуальный потенциал и делают всё возможное, чтобы изобретательское творчество нашего региона, ранее считающегося одним из лучших в Украине, продолжало жить и развиваться.

Я благодарю Господа Бога за то, что он дал мне возможность прикоснуться к книге, этому кладезю знаний, быть рядом с такими замечательными людьми, дарящими эти знания нам.

ДОУНБ в моей жизни

Каждая библиотека имеет в своем фонде книги, исходя из статуса: техническая, научная, детская, но есть и такие которые имеют на своих книжных полках книги по различным отраслям знаний. Пример тому Днепропетровская областная универсальная научная библиотека.

Я являюсь постоянным читателем этой библиотеки. Особый интерес, по роду моей основной работы, представляет литература по патентоведению, стандартизации и сертификации. И мне очень приятно, когда я прихожу консультировать читателей патентно-технического отдела по средам, меня ожидает подборка новых поступлений, которые получил отдел. Я всегда с удовольствием и большим интересом участвую во всех информационных мероприятиях, которые проходят в патентно-техническом отделе. Проводимые мероприятия всегда неповторимы, они несут большую информационно-познавательную нагрузку для изобретателей, ученых, патентоведов, студентов нашего города и не только.

*Патентовед, консультант
патентно-технического отдела ДОУНБ
Скрипниченко Агнесса Анатолієвна*

З бібліотекою пов'язана більша частина мого життя і всієї моєї родини. Коли нарешті на ж/м Ключок з'явилася солідна установа культури відділ абонементу обласної універсальної наукової бібліотеки, а це було тепер вже в далекому 1986 році, я працювала директором будинку побуту, і становлення відділу пройшло на моїх очах.

Завзяття і наполегливість бібліотекарів за дуже короткий час перетворило приміщення в оазис культури. Люди потягнулися в бібліотеку. Незабаром розпочав свою роботу клуб любителів книги «Захопленість». Головою клубу став тоді ще кандидат історичних наук, викладач Металургійної академії Микола Степанович Полівець. На засідання клубу приходили небайдужі читачі, захоплені книгою.

Окремо хочу сказати про бібліотекарів. Не дивлячись на те, що нас, читачів, було майже 7 тисяч, до нас звертались по імені, добре знали наші уподобання. Для кожного знаходили тепле слово, а ми у свою чергу намагались віддячити хто чим міг. Допомогали переносити книги, оформляли українську вітальню, дарували книги, підшивали штори, скатертини, всього й не згадаєш.

Бібліотека стала для нас рідною, місцем де відпочиваєш душею.

А яку допомогу надавали бібліотекарі школярам та студентам!

Мої внучки ніколи не мали проблем з позакласним читанням, рефератами та творами. До їх послуг був більш ніж 100-тисячний універсальний книжковий фонд відділу. Внучки підрости, стали студентками, і вже користувались не лише фондом відділу абонементу, а й читальної зали, що розташована на вул. Савченка, 10.

Новий час нові послуги. Ось уже можна взяти книгу на нічний абонемент. А що студенту треба хоч одна ніч з книгою, і в пам'яті поновлюються знання матеріалу.

Час плине дуже швидко. Уже і вища освіта здобута внучками, а я, як і багато років підряд, щомісяця, а то й частіше, приходжу до рідної бібліотеки, беру книги, журнали.

Обов'язково приходжу на всі засідання клубу «Захопленість». Тут зустрічаюсь з такими ж книголюбам, як і я, які не уявляють своє життя без книги, без бібліотеки.

Колотій Марина Михайлівна, 04.09.2009р.

Дорогие труженицы областной библиотеки!

От всей души примите поздравления с юбилейной датой. Низкий Вам поклон за труд, за внимание к читателям. Не перестаешь удивляться, сколько же надо терпения, чтобы каждого выслушать, понять и подыскать всю заказанную литературу.

Здоровья, счастья, благополучия в Вашем нелегком, но благородном труде.

*Кочерга Маргарита Глебовна,
читатель библиотеки с 1970 года*

Желаю продолжать просветительскую деятельность на высоком культурном уровне. Считаю областную библиотеку самой лучшей в Днепропетровске. Очень культурное обслуживание и большой выбор изданий.

Считаю необходимым отметить коллектив областной библиотеки за отличную работу на культурно-просветительском поприще.

*Репин Вячеслав Николаевич,
читатель библиотеки с 1957 года*

По роду своей деятельности и количеству приобретенных специальностей мне очень часто приходится посещать различные библиотеки города.

С уверенностью могу заявить, что самой лучшей библиотекой города является областная библиотека.

Особенно хочу отметить отдел периодики: попадая сюда, чувствуешь себя как дома. Специалисты этого отдела настолько высококвалифицированны, заботливы и внимательны, волшебницы своего дела, что ни один читатель не выходит из библиотеки с неразрешенными вопросами.

*Бабикова Анжела Ивановна,
читатель библиотеки с 1981 года*

Я особисто дуже задоволена роботою відділу іноземних мов ДОУНБ. Працівники відділу завжди привітні, готові надати будь-яку допомогу з пошуку потрібної літератури, не лише вказавши на каталоги, а й докладно розкажуть як із ними працювати, а почасти й самі беруть активну участь у пошуку. Прекрасний багатий фонд відділу дозволяє знайти літературу з будь-якої іноземної мови, чи то підручник, стаття чи літературний твір. Особисто я цікавлюсь вивченням англійської та іспанської мов і ще жодного разу не була розчарована роботою працівників чи фондом літератури відділу. Мені завжди допомагають знайти необхідні джерела та матеріали. Дуже раджу працювати з літературою цього відділу всім, хто цікавиться вивченням іноземних мов! Будете приємно здивовані кількістю матеріалів та доброзичливістю працівників відділу!

Читач ДОУНБ Ю.В. Яшина

Хроніка святкових заходів

До славетного ювілею в ДОУНБ почали готуватись заздалегідь. Планувалась відповідна робота щодо підготовки організаційно-розпорядчих документів на рівні місцевої влади, готувались подання до державних структур, передбачались необхідні дії щодо фінансування святкових заходів. У робочих планах відділів бібліотеки протягом декількох років передбачалась робота щодо вивчення історії відділів, створення історичних хронік, упорядкування відповідних документів для експозиції з історії ДОУНБ.

Профспілковий комітет бібліотеки організував цикл вечорів-зустрічей колективу з ветеранами «Зустріч поколінь». В бібліотеці з кінця минулого століття стало традицією у дні її народження проводити комплекси рекламно-інформаційних заходів «Бібліотечний травень», мета яких – привернути увагу громади до головного бібліотечного закладу області. Ідея «Бібліотечного травня» стала основною і при розробці ювілейних заходів, але з тією різницею, що час проведення їх було розширено. Участь у реалізації всіх ювілейних задумок взяли всі члени колективу, які проявили такі

14 квітня у читальній залі ДОУНБ відбулась презентація виставки документів, подарованих читачами «Заговорили книги разом». Виставку урочисто відкрила директор бібліотеки Надія Миколаївна Тітова. Презентація виставки – перший святковий захід до 175-річчя від дня заснування Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки.

Організацією підготовки виставки займалась творча група спеціалістів ДОУНБ – представників відділів читальних залів, зберігання основного фонду, комплектування, сектору обмінно-резервного фонду. Творчою групою були розроблені концепція виставки, методика її підготовки, сценарій презентації, рекламно-інформаційні заходи. Всі відділи бібліотеки, які зайняті в процесі обслуговування користувачів, активно працювали над відбором подарованих видань, готували відомості про дарувальників. До проведення інформаційно-реklamних заходів підключились працівники інших відділів бібліотеки.

Прийняти участь у презентації виставки було запрошено більше 100 закладів та

підприємств Дніпропетровська. Це постійні і потенційні дарувальники ДОУНБ: видавництва, типографії, письменницькі організації, представники органів влади, бізнесових структур, громадських організацій, ЗМІ, читачі та інші. На виставці були представлені дарунки від авторів, читачів, організацій, підприємств, фондів зарубіжних представництв в Україні. Серед подарованих книг є унікальні видання, які мають наукову і художню цінність, а також видання з рідкісним поліграфічним оформленням.

20 квітня у відділі періодики організовано цикл виставок, присвячених 175-річчю ДОУНБ, який розпочався виставкою «Хранителі пам'яті: про що писали газети і журнали в минулому столітті». На виставці представлені найстаріші та найцікавіші видання з фондів відділу періодики за 20-50-ті роки минулого століття. Окремо виділені матеріали за травневі дні різних років, в які бібліотека святкувала свій день народження. Найстарішим виданням у відділі періодики є журнал «Большевик» за 1926 рік, в травневому номері якого розміщена стаття, що не втратила актуальності й досі: «К вопросу о национальной культуре». Матеріали на виставці систематизовані за хронологічною ознакою: 20-ті – «Побудова соціалізму», 30-ті – «Жити стало краще – жити стало веселіше», 40-ві – «Сорокові рокові: свинцеві та порохові», 50-ті – «Роки триумфу радянської економіки».

23 квітня відбулась презентація фотодокументальної виставки «Бібліотека – міст через епохи і культури», присвячена історичним та сучасним сторінкам ДОУНБ. Урочисте відкриття виставки проходило у конференц-залі, де і була представлена експозиція фотографій та документів, які відображали різні періоди життя та діяльності бібліотеки.

У заході взяли участь представники обласного управління культури, які привітали ветеранів бібліотечної справи та нагородили Почесними грамотами співробітників бібліотеки. Жвавий інтерес у присутніх ветеранів бібліотечної справи викликала розповідь директора ДОУНБ Тітової Н.М. про джерелознавчі аспекти дослідження історії бібліотеки.

Перші розділи виставки присвячені історії відкриття Катеринославської публічної бібліотеки, відродженню бібліотеки в 1889 році. Експонати розділу «Особистості на фоні історії» розповідають про керівництво Катеринославської публічної бібліотеки (1834-2008 рр.).

Горпиняк Л.З. розповіла про розділ «Ми пізнаємо світ – світ знайомиться з нами», присвячений міжнародним зв'язкам ДОУНБ, її участі у міжнародних форумах, дружнім візітам колег із зарубіжжя.

Абраїмова Т.О. зупинилася у своїй розповіді на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій ДОУНБ.

«Бібліотека в сучасному інформаційному просторі» - таку назву має наступний розділ виставки. Запровадження комп'ютерних технологій стало пріоритетним напрямком діяльності бібліотеки. Розповіді виступаючих супроводжувались електронною презентацією з історії бібліотеки в архівних документах та історичних знімках.

Наприкінці презентації відбулась зустріч ветеранів бібліотечної справи, які працюють в бібліотеці більше 30-ти років і присвятили їй все своє життя. Гості заходу вітали один одного зі спільним святом, згадували минуле.

27 квітня в секторі рідкісних і цінних документів відкрито експозицію видань XIX-XX ст. з колекції книг з автографами і дарчими надписами «Прийми, мій друже, дар вдячності і поважання», присвячена 175-річчю заснування ДОУНБ.

- Д.І. Яворницького,
- М.В. Бречкевича,
- С.О. Венгерова,
- М.О. Морозова,
- К. Грота,
- В.М. Феоринського,
- М.П. Чехової,
- М. Ашукіна,
- тричі правнучки О.С. Пушкіна Г.С. Усової та ін.

28 квітня в патентно-технічному відділі відбулось відкриття експозиції «Інтелектуальна еліта Придніпров'я: науковці-винахідники – читачі ДОУНБ»

Тематична виставка складалася з декількох розділів: «Думати, уявляти, створювати», «Інтелект нації на зміцнення Держави», «Мудрий житиме в народі».

Ця виставка розповідала про видатних людей Дніпропетровщини, які зробили значний внесок у розвиток винахідництва, раціоналізації та науково-технічного прогресу. Присутні ознайомились з такими іменами:

Авраменко В.В., Большаков В.І., Воловик Л.С., Долина Л.Ф., Поліський Ю.Д., Резнік М.А., Шпірка І.І., Репетя Є.І., Ручкіна В.Г., Аріст Л.М., Зорін А.М., Буднік В.С., Кліменко Ф.К., Губа М.І., Давидовський М.В., Котов К.І та ін.

6 травня відділ документів з питань мистецтв Дніпропетровської обласної наукової бібліотеки презентував віртуальну виставку «Книжкові перлини з колекції літератури з мистецтва».

Мета виставки – ознайомити всіх, хто цікавиться мистецтвом, хто любить мистецтво, з найяскравішими та найціннішими примірниками фонду відділу.

11 травня в читальній залі абонементу до 175-річчя ДОУНБ організовано книжкову виставку «Бібліотека і час», на якій представлені видання з історії бібліотеки, відділу абонементу та подарунки читачів.

Окремою групою були представлені рекламні та методико-бібліографічні видання бібліотеки.

Календар пам'ятних дат Дніпропетровщини «Моє Придніпров'я», інформаційно-методичні збірники «Бібліотечна Дніпропетровщина», альманах «Січеславщина», «Історична хроніка», путівник по ДОУНБ та багато інших цікавих видань читачі побачили на виставці.

14 травня у краєзнавчому відділі відбулось засідання клубу «Ріднокрай» за темою: «Від Публічної до міської громадської: сторінки історії Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки».

Виступила завідувачка відділу наукової бібліотеки ДНУ ім. О. Гончара Л.М. Лучка. Вона розповіла про перших бібліотекарів катеринославської міської публічної бібліотеки, зокрема зупинилась на діяльності подвизниці бібліотечної справи Уляни Іванівни Дикаревої.

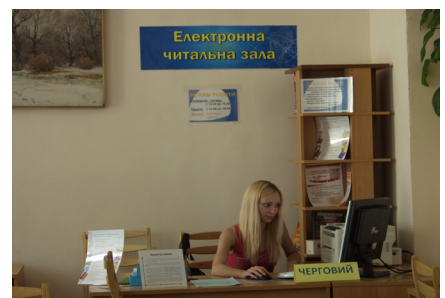
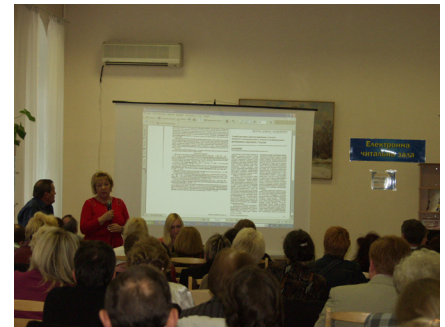
18 травня справжнім подарунком читачам стало відкриття електронної читальної зали у рамках заходів, присвячених 175- річчю ДОУНБ.

На урочисте відкриття були запрошені представники всіх вищих та середніх навчальних закладів міста, аспіранти, наукові дослідники.

Запрошеним розповіли, як працювати з електронною бібліотекою дисертацій Російської державної бібліотеки (РДБ), яка містить 365 тис. повних текстів дисертацій та авторефератів, ознайомили з правилами користування базою.

Гостям розповіли як здійснити пошук в електронному каталозі, в електронній бібліотеці художньої та науково-популярної літератури, в інформаційно-пошуковій базі «Законодавство».

Дуже змістовна була оглядова розповідь про сайт ДОУНБ та його різноманітні сторінки. До послуг користувачів електронний каталог ДОУНБ, що містить 200 тис. бібліографічних записів книжкового фонду та 530 тис. записів періодичних видань. До послуг читачів 7 автоматизованих робочих місць, Інтернет- канал, точка доступу WI-FI, консультація чергових фахівців.

21 травня відбулась Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасна бібліотека як головний науково-інформаційний та культурно-просвітницький центр місцевої громади», присвячена 175-річчю з дня заснування Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки.

У конференції взяли участь провідні фахівці Міністерства культури і туризму України, представники управління культури і туризму обласної державної адміністрації, керівники державних та обласних універсальних наукових бібліотек України, директори міських і районних ЦБС, керівники обласного комітету профспілки працівників культури, відомі історики та краєзнавці міста.

Всі присутні мали можливість ознайомитись з виставкою-переглядом інформаційно-документальних матеріалів «Публічна бібліотека і громада: партнерство в інформаційному суспільстві» та отримати пакет рекламно-інформаційних та методико - бібліографічних матеріалів. З привітаннями до присутніх звернулась голова Дніпропетровської обласної профспілки працівників культури Чудакова Т.В. і з нагоди 175-річчя з дня заснування бібліотеки нагородила почесними грамотами активних працівників ДОУНБ.

22 травня ДОУНБ відзначила своє 175- річчя. З цієї нагоди в академічному театрі російської драми ім. М. Горького відбулися святкові урочистості « Її Величність – Бібліотека »

Вітали бібліотеку заступник голови обласної ради по виконавчому апарату А. Шипко, заступник голови облдерж-адміністрації Є. Бородін, зав. відділом аналізу та прогнозування діяльності бібліотек Міністерства культури і туризму України Нікіфоренко Л. С. Кращі працівники бібліотеки отримали нагороди та відзнаки обласної ради, облдержадміністрації та міської ради.

Почесними грамотами Міністерства культури і туризму України були нагороджені найкращі фахівці ДОУНБ. Справжнім подарунком для всіх присутніх був святковий літературно-мистецький вечір. У концерті брали участь дитячий гурт «Джем Сі», народний ансамбль танцю «Орлятко», театр КВК ДНУ, лауреати Міжнародних конкурсів О. Шовкун, О. Ованесова, Ю.Головін, З.Чепа.

25 травня колектив ДОУНБ святкував 175-річчя на туристичній базі «Пролісок».

Адміністрація та профспілка подарували співробітникам відпочинок у прекрасному куточку Орлівщини. Щира привітність та гостинність, неповторна чарівність природи, чисте повітря та спів птахів наповнили душі музикою, і люди забули на деякий час про свої проблеми і турботи.

30 вересня вітання з нагоди Всеукраїнського дня бібліотек лунали в облдержадміністрації. Привітати працівників бібліотечної справи спеціально приїхав перший заступник Голови Секретаріату Президента України Юрій Єхануров. Теплі слова на адресу представників благородної професії висловили губернатор В. Бондар та голова облради Ю. Вілкул.

З нагоди професійного свята чотирьом кращим співробітникам ДОУНБ Юрій Єхануров вручив державні нагороди, подяками і грамотами губернатора та голови облради також були відзначені бібліотекарі області. Після офіційної частини усіх чекав святковий фуршет.

Ювілейні видання

Видавнича діяльність ювілейного для ДОНУБ року відрізнялась тим, що більшість підготовлених співробітниками бібліотеки матеріалів вдалось виготовити в друкарні, для деяких видань там були замовлені обкладинки, а тиражування зроблено у власному видавничому центрі. Тому зовнішній вигляд цих видань досить привабливий.

Найбільш ґрунтовна робота, присвячена 175-річчю бібліотеки, – бібліографічний науково-допоміжний показник:

Книги і книжники. Літопис минулого і сьогодення Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки. 1834-2009 [Текст]: Бібліограф. показник / Упорядн.: І.Голуб, М. Пушкар, З. Рижкова. - Дніпропетровськ: ДОНУБ, 2009.- 192 с.

До нього увійшли бібліографічні дані про книги, публікації в періодиці, звіти бібліотеки, інші документи Державного архіву Дніпропетровської області й архіву ДОНУБ з 1834 по 2009 рік. Бібліографія доповнена анотаціями, які допомагають повніше розкрити історичний шлях бібліотеки та всі напрямки її діяльності.

Для дослідників історії розвитку культурного процесу краю, зокрема бібліотечної справи, розраховане наступне видання:

Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека: історична хроніка [Текст] / Упорядн.: Т.О. Абраїмова, Л.З. Горпиняк.- Дніпропетровськ: ДОНУБ, 2009.- Дніпропетровськ: ТОВ «ЕНЕМ», 2009.- 152 с.

Пропоноване видання – друга доповнена та виправлена робота з історії ДОНУБ, яка містить фактографічні дані від моменту заснування бібліотеки до 2008 року включно. Матеріали для видання готували керівники структурних підрозділів, які проводили історичні дослідження щодо створення та розвитку структурних підрозділів.

Наступне інформаційно-довідкове видання, підготовлене фахівцями відділу наукової організації і методики бібліотечної роботи ДОНУБ, буде корисне працівникам органів місцевої влади, сфери культури, освіти, бібліотечним спеціалістам, громадськості:

Публічні бібліотеки Дніпропетровської області [Текст]: Довідник / І. Луньова, Т. Чопова.- Дніпропетровськ: ДОНУБ, 2008; Дніпропетровськ: ТОВ «ЕНЕМ», 2008.- 192 с.

У довіднику надаються фактографічні відомості про 684 бібліотечні заклади області системи Міністерства культури і туризму України.

Серія буклетів «Українська духовна спадщина» ставить за мету проінформувати широке коло читачів про невідомі видання з фонду сектору рідкісних і цінних документів ДОУНБ, які належать до книжкових пам'яток України. До цієї серії увійшли збірники козацьких літописів, перші видання творів видатних українських вчених, письменників.

Українська духовна спадщина [Ізоматеріал]: комплект із 14 листівок / Уклад.: Л.Г. Гурай.- (З колекції рідкісного фонду ДОУНБ).

Серія буклетів «Мислителі ХХ століття» об'єднує інформацію про наукову і творчу спадщину найяскравіших представників гуманітарної сфери.

Мислителі ХХ століття [Ізоматеріал]: комплект із 11 листівок / Уклад.: Л.Г. Гурай.- (З колекції рідкісного фонду ДОУНБ)

Мистецтвознавцям, викладачам, краєзнавцям у популяризації творчості митців Придніпров'я допоможе бібліографічний показчик: **Художники Дніпропетровщини – ювіляри 2009 року** [Текст]: бібліографічний показчик / Упорядн.: Т. Зайцева, І. Голуб.- Дніпропетровськ: ДОУНБ, 2009.- 20 с.

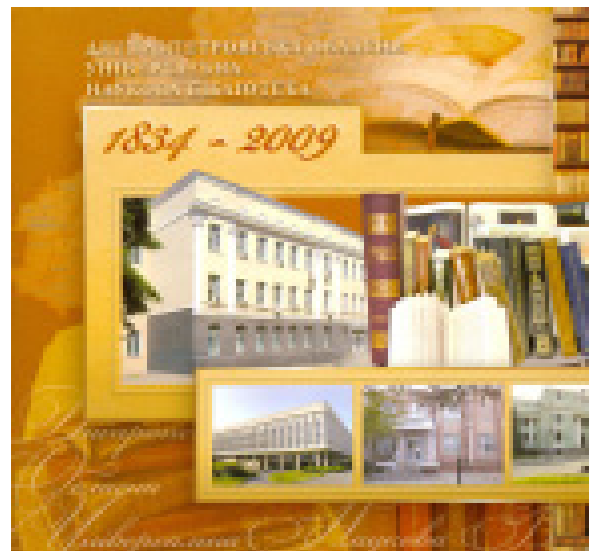
Видання містить дати народження художників, які супроводжуються бібліографічними джерелами. Показчик ілюстрований репродукціями робіт майстрів рідного краю.

Корисну інформацію про головну бібліотеку Дніпропетровщини містить рекламне видання:

Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека [Текст]: Путівник / Уклад.: Т.О. Абраїмова.- Дніпропетровськ: ТОВ «ЕНЕМ», 2009.- 32 с.

Саме тут кожний читач дізнається про документально-інформаційні ресурси книгозбірні, про інформаційно-сервісні центри та служби ДОУНБ, про електронні послуги для користувачів.

На допомогу у вивченні історії України пропонується рекламне видання, яке розкриває інформацію про книги та періодику, що були видані українською діаспорою протягом XX сторіччя від 1907 до 1998 року:

Канадсько-Український Бібліотечний Центр – структурний підрозділ ДОУНБ [Текст]: Інформаційно-рекламний буклет / Упоряд.: Н.В. Блінова.- Дніпропетровськ: ДОУНБ, 2009.- 20 с.

Науково-практична конференція, яка проводилась у рамках 175-річного ювілею ДОУНБ, була присвячена актуальним питанням діяльності сучасної бібліотеки та її перетворення на інформаційний центр громади. Матеріали конференції надруковані у підсумковому ювілейному виданні:

Сучасна бібліотека як науково-інформаційний та культурно-просвітницький центр місцевої громади [Текст]: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції: Тези доповідей, 21 травня 2009 року.- Дніпропетровськ: ДОУНБ, 2009.- 224 с. : іл.

Публікації в пресі

Публікації про ДОУНБ за 2009 рік

Бібліотека – справа її життя [Текст]: Привітання директору ДОУНБ Тітовій Н.М. від колективу бібліотеки в ювілейний рік // Бібліотечна планета. - 2009. - № 3. - С. 40.

Вертегел, А. Библиотекари получили ордена от президента [Текст]: [Про награждения орденами и почетными званиями сотрудников библиотеки] / А.Вертегел // Комсомольская правда в Украине. - 2009. - **07.08.**

Головна бібліотека Дніпропетровщини відзначила 175-у річницю з дня заснування [Текст]// Зоря. 2009. - № 54 (25.05). - С. 1.

Головна бібліотека Дніпропетровщини [Текст]: [До ювілею 175-річчя ДОУНБ] // Бібліотечна планета. - 2009.- № 2. - С. 35.

Голуб, І. С. Клуб «Ріднокрай» і його голова Г. К. Швидько [Текст]: [Про роботу краєзнавчого відділу Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки] / І. С. Голуб // Зоря: Народна газета Дніпропетровщини. - 2009. - № 44 (25.04). - С. 4.

Голуб, І. С. На ниві ріднокраю [Текст]: [Про участь в роботі клубу доктора історичних наук, професора Г. К. Швидько] / І. С. Голуб // Джерело: Дніпропетровська Обласна педагогічна газета. - 2009. - № 17/20 (трав.). - С. 13.

Логущ, И. Днепропетровской областной научной библиотеке – 175 лет: [О достижениях библиотеки] [Текст] // Днепровская правда : Областная общественно-политическая газета. - 2009. - № 21(29.05). - С. 12.

Любченко, В. Подарунок дніпропетровцям зробила іменинниця [Текст]: [ДОУНБ виповнилося 175 років] / В. Любченко // Наше місто: Газета для жителів Дніпропетровська. - 2009. - № 69 (23.05). - С. 2.

Мищенко, Т. Бути в злагоді з природою [Текст]: [Про діяльність клубу «Еколог»] / Т.Мищенко // Наше місто: Газета для жителів Дніпропетровська. - 2009. - № 62 (8.05). - С. 17.

Мищенко, Т. Чи можливо навчитися винахідництву? [Текст] [Про роботу патентно-технічного відділу ДОУНБ] / Т. Мищенко // Наше місто. 2009. - **22.05.** - С. 5.

Нагороди по заслугах: [Про нагородження співробітників ДОУНБ у зв'язку з її 175-річчям] [Текст] // Вісті Придніпров'я. - 2009. - № 57(6.08). - С. 5.

Стешко, А. Німеччина стане ближчою [Текст]: [Співпраця відділу документів іноземними мовами ДОУНБ з Гете-Інститутом у Києві в рамках проекту «Заочний абонемент»] / А. Стешко // Наше місто: Газета для жителів Дніпропетровська. - 2009. - № 42 (27.03). - С. 2.

Старостин В. Дом общества Хоральной синагоги на Елизаветградской: [Про историю здания ДОУНБ на ул. Савченко, 10] [Текст] / Старостин В. // Недвижимость в движении.- 2008.- № 12.- С.9.

Тітова, Н. М. Головна книжкова скарбниця краю [Текст]: [До ювілею 175-річчя ДОУНБ] / Н. М. Тітова // Джерело: Дніпропетровська обласна педагогічна газета. - 2009. - № 17/20 (трав.). - С. 8-9.

Чабан М. А ви зробили подарунок бібліотеці?: [Про презентацію книжок, подарованих читачами та друзями, «Заговорили книги разом» в ДОУНБ] [Текст] // Зоря. - 2009. - № 45(28.04). - С. 4.

Ювілеї наших колег

*Вітаємо
ювілярів
року*

***Барабан Ірину Вікторівну**, завідувачу відділом наукової інформації та бібліографії Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки*

***Блинову Надію Василівну**, завідувачу Канадсько-Українським Бібліотечним центром Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки*

***Голуб Ірину Станіславівну**, завідувачку краєзнавчим відділом Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки*

***Дубовика Олексія Никифоровича**, заступника директора з адміністративно-господарчої роботи Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки*

***Колесникову Любов Володимирівну**, завідувачу відділом читальних залів Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки*

***Лєсканову Марину Леонідівну**, завідувачу відділом зберігання основного фонду Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки*

***Пономаренко Світлану Миколаївну**, завідувачу відділом документів з питань мистецтв Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки*

***Тітову Надію Миколаївну**, директора Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки*

Воровко Ларису Петрівну, директора Апостолівської районної централізованої бібліотечної системи

Логвинову Інну Вікторівну, завідувачу Вільногірською міською бібліотекою

Мирошниченко Людмилу Володимирівну, директора Томаківської районної централізованої бібліотечної системи

Нікішову Наталію Анатоліївну, директора Синельниківської районної централізованої бібліотечної системи

Распутну Ларису Василівну, директора Орджонікідзевської міської централізованої бібліотечної системи

Хомуху Тетяну Володимирівну, директора П'ятихатської районної централізованої бібліотечної системи

Шамичкову Ерну Андріївну, директора Дніпропетровської міської централізованої бібліотечної системи для дорослих

Вітаємо бібліотеки-ювіляри

Тернівську міську бібліотеку
з 55-річчям

Апостолівську центральну районну бібліотеку
з 60-річчям

Марганецьку центральну міську бібліотеку ім. М.Островського
з 65-річчям

Дніпродзержинську центральну міську бібліотеку ім. Т.Г.Шевченка
з 75-річчям

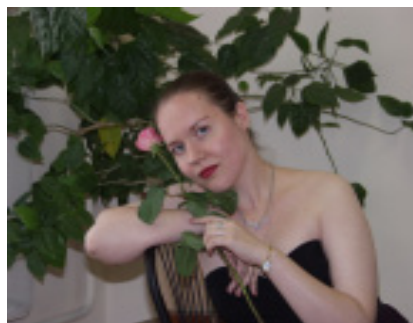
Центральну міську бібліотеку м. Кривий Ріг
з 75-річчям

Софіївську центральну районну бібліотеку
з 90-річчям

Літературна

Творчість наших колег

Ірина Груба

Народилась у місті Дніпропетровськ. У 1994 році закінчила училище культури і одразу ж почала працювати в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці. Зараз – бібліотекар відділу зберігання основного фонду.

Вірші пише з дитинства. Друкувалась у місцевій газеті «Прапор юності», в журналах «Мансарда» (Санкт-Петербург), «Золотой век» (Москва), в «Бібліотечній Дніпропетровщині».

Ірина – талановита, неординарна особистість, глибоко духовна людина. Її вірші наповнені неповторним світлим сумом, вони вишукані, романтичні, хвилюючі.

Останется профиль – не больше, не меньше,
Останется профиль какой-то из женщин.
В блокнотах твоих, между строк беспорядка,
В твоих дневниках и на книжных закладках,
Во взгляде, в душе и на сердце, быть может,
Останется профиль, на чей-то похожий,
Пройдёт между нами преградою трещин
Какая? какая? какая из женщин?
Чьё сходство тебя в неизвестность торопит?
Изысканный, тонкий, таинственный профиль...

Который уж раз буду ждать того дня,
Когда он начнёт походить на меня.

Сердце остыло,
Властвует быль.
Город покрыла
Снежная пыль.

В красках рассвета
Сонный дурман.
Бывшее лето
Самообман.

Память брезгливо
Прячет его
В проблески мира
Не твоего.

Холод остудит
Искры огня.
Больше не будет
Прежней меня.

Я уступаю.
Всё позади.
Снег замедляет
Годы пути.

Там, за пределом,
Пенится боль.
В инее белом
Тает любовь.

Стёкла не тронет
Звонкая медь
Ты не позволил
В ней догореть.

Сердце остыло.
Стынет душа...
Нет больше силы
Зябью дышать!

Jamais

1.

Сколько звуков у сердца похищено
С неофитскою страстною ревностью:
«Ваше царское имя насыщено
Византийскою древностью».

Бездна тайного смысла, сокрытая
За, казалось бы, глупою сноскою:
«Вновь: на крышке рояля забытая
Партитура Чайковского».

Отчего так смешно и доверчиво
Нашу светлую память жалеет мы?
Между строк дерзновенно очерченный
Резкий профиль камеевый.

Всё листвою дневников запорошено.
Наша осень теперь безымянная.
Серым пеплом ложатся на прошлое
Эти дни окаянные.

2.

Вот и всё. Окончены свиданья.
В дневниках изорваны листы.
Все мои нелепые страданья.
Гиблые каналы и мосты.

Станцию за станцией минуя
Сквозь рассветный и закатный дым,
Завтра я спокойно зарифмую
Ваше имя с именем иным.
Просто перевёрнута страница.
Что ж так больно этот взгляд ловить?
Может, впрямь, под вечер утопиться,
Чтобы Вас хоть чем-то удивить?..

Смахнула локоны с лица.
Последних тёплых дней цветенье...
Уже у нашего крыльца
Листвой усыпаны ступени.

Здесь всё готовится к зиме
Настойчиво и безоглядно.
На пёстрой шёлковой стене
Поблекли солнечные пятна.

Но что-то тайное – увы!
Во мне противится покою:
Тревожит запахом травы
И светлых окон кисеёю.

Пусть эти помыслы тихи –
Они сильнее вечной смерти.
Я всё храню твои стихи
В нераспечатанном конверте.

Моей любви не слушаете напевы:
Она – как сон, предложенный устам.
А часто ли мы доверяем снам,
В душе храня их тайные посевы?
Моя любовь – нетронутая дева,
Под пересуды искушённых дам
Идёт босая по чужим следам.

Мне, поверь, гораздо легче было бы
Рассказать всё это дневнику:
Белизна его страниц, постылая,
Всё видала на своём веку.

Он бы не лукавил, не пытался,
Не глядел презрительно вослед,
Завтра бы его не перечитывал
Любопытный и досужий свет.

**Читайте в наступному номері
«Бібліотечної
Дніпропетровщини»**

Сторінка директора обласної наукової

Тітова Н.М.

Роль і місце бібліотек в побудові інформаційного суспільства: окремі аспекти, досвід та першочергові завдання.

Школа керівника-менеджера

Луньова І.Є.

Самоменеджмент (організація та планування праці бібліотечного керівника).

Подорожуємо бібліотеками Юр'їщини

Карпенко О.А.

Юр'ївська ЦБС в інформаційному просторі та ювілейні технології як забезпечення інноваційної діяльності бібліотек.

Бібліотека – територія читання

Захарова Е.И.

От кризиса можно убежать ... в библиотеку.

Методичка

Голуб Г.Є., Полканова О.Л.

Європейський Союз та Україна.

К о н т а к т н а і н ф о р м а ц і я

Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека

Україна, 49006, м. Дніпропетровськ,
вул. Ю. Савченка, 10, тел./факс: (056) 42-31-19

www.libr.dp.ua
e-mail: library@libr.dp.ua

Вул. Ю.Савченка, 10

Директор	731-91-14
Заст. директора з наукової та внутрішньобібліотечної діяльності	42-79-87
Заст. директора з автоматизації бібліотечних процесів	36-66-85
Заст. директора з матеріально-технічної та господарської роботи	31-29-08
Зав. відділом кадрів	42-31-19
Головний бухгалтер	42-68-20
Відділ наукової організації і методики бібліотечної роботи	42-24-54
Відділ наукового опрацювання документів та організації каталогів	42-65-87
Каталоги	42-15-68
Відділ комплектування фондів	42-45-68
Відділ комп'ютеризації	36-66-85
Інтернет-Центр	42-66-82
Відділ наукової інформації та бібліографії	42-67-75
Відділ читальних залів	42-31-04
Сектор рідкісних та цінних документів	42-65-87
Сектор обмінно-резервного фонду	42-39-21
Відділ МБА	31-29-07
Сектор реєстрації користувачів	42-67-70
Центр художньої літератури	42-67-70

Пр. К. Маркса, 18

Патентно-технічний відділ	47-45-37
Відділ документів іноземними мовами	39-28-27
Інформаційний Центр «Вікно в Америку»	39-28-27
Красназнавчий відділ	47-45-37 (36)
Канадсько-Український Бібліотечний Центр	47-45-36
Відділ документів з питань мистецтв	47-45-36
Редакційно-видавничий Центр	731-91-13

Вул. Комсомольська, 58

Відділ періодики	778-22-91
------------------	-----------

Вул. Байкальська, 78 (ж/м Клочко-6)

Відділ абонементів	724-17-88
--------------------	-----------

Вул. К. Лібкнехта, 89

Відділ зберігання основного фонду	99-79-43
-----------------------------------	----------